

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Trăneșeni
din Brașov

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
Facultatea de Drept și Științe Sociale
Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic

DISERTAȚIE

de finalizare a programului de master
PSIHOPEDAGOGIA EDUCAȚIEI TIMPURII
ȘI A ȘCOLARITĂȚII MICI

Absolvent,
Botariu (Tomuș) Daniela

Conducător științific,
Lect. univ. dr. Todor Ioana

2014

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Trăneșeni
din Brașov

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
Facultatea de Drept și Științe Sociale
Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic

DISERTAȚIE

**Importanța stimulării și dezvoltării potențialului creativ
la vârsta preșcolară**

Absolvent,
Botariu (Tomuș) Daniela

Conducător științific,
Lect. univ. dr. Todor Ioana

2014

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Prezenta disertație finalizează programul de master *Psihopedagogia educației timpurii și a școlarității mici*, organizat în cadrul proiectului *Perspective ale formării prin masterat a specialiștilor în domeniul educației timpurii și al școlarității mici la un nivel calitativ superior* (*PERFORMER*), proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, Cod Contract: POSDRU/86/1.2/S/62508.

Beneficiar: Universitatea "Transilvania" din Brașov

Partener 1: Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia

Partener 2: Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad

Partener 3: Istituto di Scienze Psicologiche di Educazione e di Formazione, Roma (Italia)

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Trnavensis
din Trnavia

CUPRINS

Harta : „ Conceptele fundamentale ale modulelor aplicate în lucrarea de disertație și relațiile dintre ele” 7

CAPITOLUL I. NOȚIUNI GENERALE ȘI SPECIFICE CREATIVITĂȚII LA VÂRSTA PREȘCOLARĂ.....8

1.1. Importanța studierii creativității.....	8
1.1.1. Dimensiunile creativității.....	10
1.1.2. Rolul și factorii creativității.....	13
1.1.3. Caracteristicile și evaluarea produsului creativ.....	14
1.2. Blocaje ale creativității copiilor	16
1.3. Înlăturarea diferitelor tipuri de bariere și blocaje	18
1.4. Rolul cadrelor didactice în dezvoltarea unui climat favorabil și stimulativ	19
1.5. Flexibilitatea și creativitatea cadrelor didactice în activitățile desășurate cu preșcolarii	20

CAPITOLUL II. PROFILUL PSIHO-PEDAGOGIC AL PREȘCOLARULUI.....22

2.1. Profilul psihologic al preșcolarului.....	22
2.2. Aspecte ale dezvoltării fizice.....	23
2.2.1. Motricitatea.....	23
2.2.2. Senzorialitatea	23
2.3. Caracteristici intelectuale.....	24
2.3.1. Dezvoltarea gândirii.....	25
2.3.2. Dezvoltarea limbajului în perioada preșcolară.....	26
2.3.3. Memoria.....	26
2.3.4. Imaginația.....	27
2.4. Dezvoltarea emoțională.....	28
2.5. Dezvoltarea socială.....	28
2.6. Jocul ca element central al dezvoltării preșcolarilor.....	31
2.6.1. Particularități ale jocului la preșcolari.....	35
2.6.1.1. Jocuri de creație.....	37
2.6.1.2. Jocuri și activități specifice domeniului estetic și creativ.....	38

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

CAPITOLUL III CERCETAREA PSIHO-PEDAGOGICĂ.....41

3.1.	Prezentarea problemei cercetate	41
3.1.1.	Abordarea teoretică succintă a temei.....	41
3.1.2.	Scopul.....	45
3.1.3.	Obiectivele cercetării.....	46
3.1.3.1.	Obiectivul general.....	46
3.1.3.2.	Obiective specifice.....	46
3.1.4.	Ipotezele cercetării.....	47
3.1.4.1.	Ipoteza generală.....	47
3.1.4.2.	Ipotezele specifice.....	47
3.1.5.	Variabilele cercetării.....	48
3.1.5.1.	Variabila independentă.....	48
3.1.5.2.	Variabilele dependente.....	48
3.1.6.	Locul de desfășurare al cercetării și perioada.....	48
3.1.7.	Descrierea eșantioanelor de participanți.....	49
3.2.	Etapa constatativă inițială.....	50
3.2.1.	Metoda observației	50
3.2.1.1.	Observația sistematică a comportamentelor la diferite tipuri de activități	50
3.2.1.2.	Observarea comunicării în cadrul grupului de preșcolari anul 2	52
3.2.2.	Metoda sociometrică.....	53
3.2.3.	Metoda interviului- abordare calitativă a temei.....	58
3.2.3.1.	Ghidul de interviu –răspunsuri.....	64
3.2.3.2.	Concluzii la ghidul de interviu.....	64
3.2.4.	Metoda testelor.....	64
3.2.4.1.	Testul de creativitate-Flexibilitatea cadrelor didactice premisă pentru dezvoltarea potențialului creativ al preșcolarilor	64
3.3.	Etapa formativă –experimentală.....	70
3.3.1.	Activitățile zilnice desfășurate- caracteristici.....	70
3.3.2.	Activitățile propuse de Opțional.....	72
3.4.	Etapa finală.....	74
3.4.1.	Testul de creativitate verbală model Torrance-observații.....	74
3.4.1.1.	Proba nr. 1: <i>Jocul culorilor</i>	75
3.4.1.2.	Proba nr.2, <i>Jocul: Găsește obiecte având forma rotundă și pătrată</i>	76
3.4.1.3.	Proba nr.3: <i>Ce poți face cu următoarele obiecte?</i>	77
3.4.1.4.	Proba nr.4, <i>Găsește cat mai multe cuvinte care încep cu sunetul Ași M.</i> 78	78

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

3.4.2.	Testul de creativitate figurală în desen.....	79
3.4.2.1.	Test de transformări.....	79
3.4.2.2.	Verificarea aptitudinii de a produce divergent, prin implicații figurativ.....	79
3.4.2.3.	Perceperea unei figuri simple într-o figură complex: „Două linii.”.....	80
3.5.	Observații, concluzii după anul 1 experimental.....	81
3.5.1.	Aprecieri referitoare la stimularea creativității prin activități specific domeniului limbă și comunicare	81
3.5.2.	Importanța strategiile didactice interactive în stimularea creativității.....	82
3.5.3.	Colaborarea și munca în cadru unui grup de preșcolari	83
3.5.4.	Activitățile integrate și rolul lor în dezvoltarea creativității.....	84
3.5.5.	Învățarea prin descoperire	85
3.6.	Reflecție asupra modului în care modulele parcurse au contribuit în realizarea temei. Concluzii finale.....	88
	Bibliografie.....	105
	Anexe	108
	Anexa 1 Programă pentru <i>Opționalul..I activități creative la vârsta preșcolară</i>	109
	Anexa 2 <i>Test de flexibilitate</i> aplicat cadrelor didactice.....	116
	Anexa 3 <i>Desenul liber</i>	118
	Anexa 4 <i>Fișă de observație -activitate- creativitate</i>	119
	Anexa 5 <i>Graficul- pt. studiu de caz</i>	120
	Anexa 6 <i>Sociograma atracției, respingerii</i>	121
	Anexa 7 <i>Studiu de caz-integrare în grup</i>	122
	Anexa 8 <i>Matricea sociometrică- ghidul de interviu pentru preșcolari</i>	127
	Anexa 9 <i>Ghid de interviu</i> aplicat cadrelor didactice	128
	Anexa 10 <i>Exemple de jocuri creative</i>	131
	Anexa 11 <i>Ajută iepurașul</i>	133
	Anexa 12 <i>Continua desenul</i>	134
	Anexa 13 <i>Tablou de primăvară- colaj</i>	135
	Anexa 14 <i>Tablou -activitate individuală</i>	136
	Anexa 15 <i>Scenariu didactic</i>	137
	Anexa 16 <i>Continua desenul- lucrare de grup</i>	139
	Anexa 17 <i>Fișa evaluare interdisciplinară- opțional</i>	140
	Anexa 18 <i>Rime- fișă</i>	144
	Anexa 19 <i>Jocul de construcții</i>	147

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Anexa 20	<i>Vitraliul</i>	148
Anexa 21	<i>Fereastra deschisă</i>	149
Anexa 22	Test de creativitate- <i>Două linii</i>	150
Declarație de autenticitate.....		151

Parteneri:

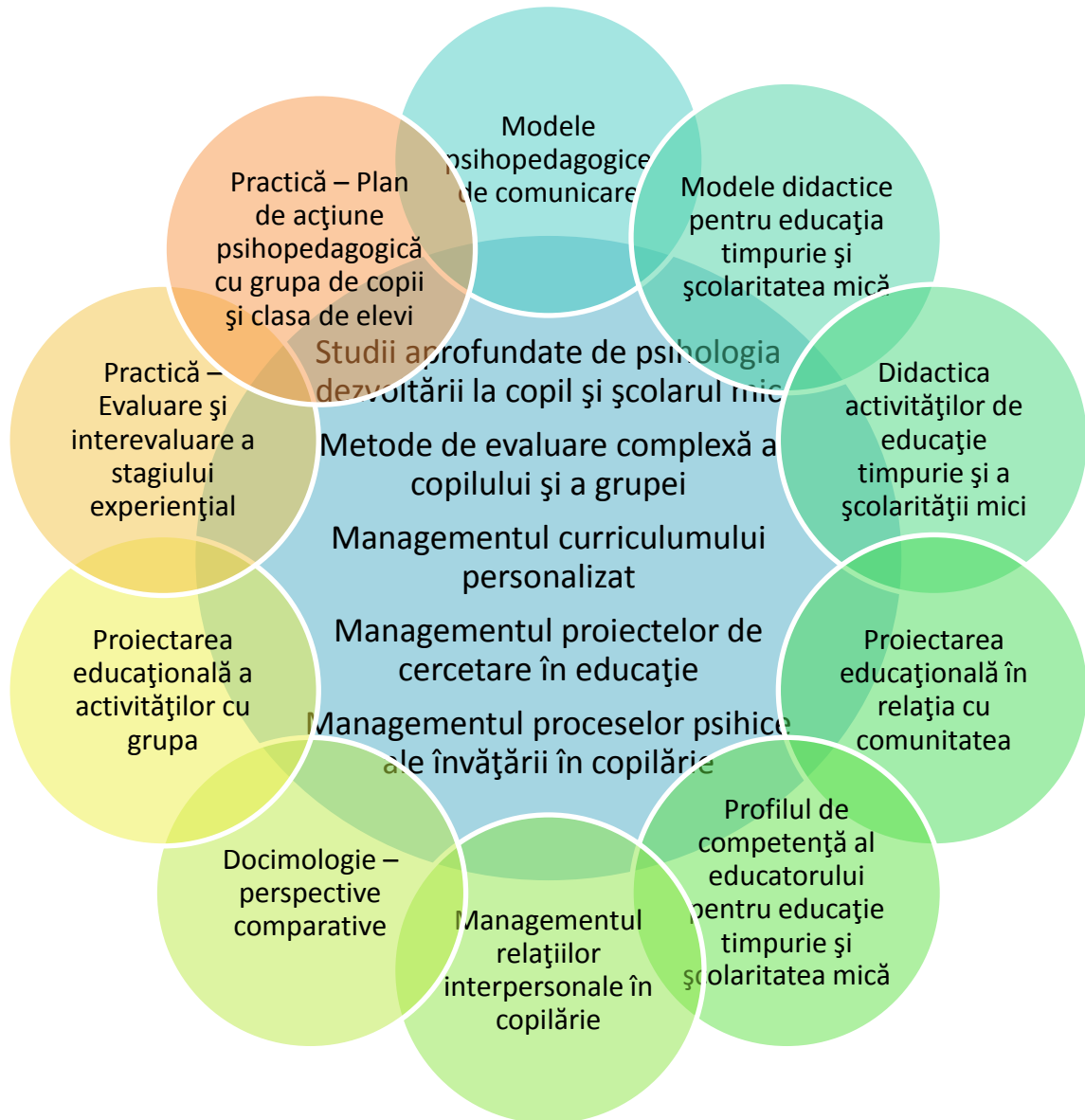
Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

Harta:

„Conceptele fundamentale ale modulelor aplicate în lucrarea de disertație și relațiile dintre ele.”

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

CAPITOLUL I.

CREATIVITATEA, NOȚIUNI GENERALE ȘI SPECIFICE VÂRSTEI PREȘCOLARE.

1.1. Importanța studierii creativității

Creativitatea constituie una dintre cele mai importante valori umane, sociale, și educaționale și merită a fi abordată în contextul educațional actual. În ultimele decenii cercetările creativității au căpătat un caracter preponderent experimental și o amploare fără precedent, exprimată atât în numărul mare de studii, cât și în varietatea de aspecte abordate. **O societate care stimulează creativitatea asigură cetățenilor săi patru libertăți de bază: libertatea de studiu și pregătire, libertatea de explorare și investigare, libertatea de exprimare și libertatea de a fi ei înșiși.** Acest din urmă *a fi tu însuși* îl vizează formarea creativă și învățământul românesc. Esența idealului educațional al școlii românești, subliniată în *Curriculumul pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani*, p. 9, are în vedere următoarele finalități ale educației : „Dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a personalității copilului, în funcție de ritmul propriu și de trebuințele sale, sprijinind formarea autonomă și creativa a acestuia”

Conștientizarea conceptului de creativitate, înțelegerea sa în termeni operaționali și punerea lui în valoare cu toate consecințele instructiv-educative este deosebit de importantă, pentru orice educator, de la orice nivel al sistemului de învățământ modern și democratic. Schimbările radicale care se petrec în societatea contemporană, în educație, familie, știință, tehnologie, la locul de muncă, în religie și aproape în orice aspect al vieții noastre, presupun un înalt grad de adaptare și de curaj care sunt strâns legate de creativitate. Omul are nevoie de culturalizare în interiorul propriei lui ființe, deoarece goliciunea interioară corespunde unei apatii exterioare, incapacității de a înțelege realitatea și de a avea comportamente adecvate. În viziunea lui C. Rogers (1961), „adaptarea creativă naturală pare a fi singura

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
"Traian Vuia"
din Brașov

posibilitate prin care o persoană poate ține pasul cu schimbarea caleidoscopică a lumii sale”... Dacă oamenii nu vor realiza idei noi și originale în adaptarea lor la mediu, atunci popoarele lor nu ar mai fi competitive în plan internațional. Trăim într-o lume extrem de dinamică al cărei destin trebuie să ni-l asumăm, în numele trecutului acestei planete dar și al viitorului care se prefigurează la orizont și tocmai de aceea, această afirmație a fost un simbol de lumină pentru tema aleasă de mine. De aceea, astăzi la răscrucea dintre milenii, creativitatea constituie pentru omenire nu numai o mare speranță dar și o mare problemă. Opțiunea spre creativitate ține de însăși natura umană în ceea ce are ea mai nobil și mai cuceritor. Creativitatea constituie una dintre cele mai importante valori umane, sociale, educaționale. Rolul creativității în procesul culturii și civilizației este enorm. **Concepția conform căreia talentele și geniile sunt înnăscute a fost depășită. Acestea sunt rezultatul interacțiunii dintre influența mediului și a eredității, dintre învățare, maturizare și dezvoltare.**

Mulți autori sunt obligați să recunoască însă că noțiunea de creativitate este încă insuficient studiată. Această situație se explică prin complexitatea procesului creativ, dar și prin diversitatea domeniilor în care se poate realiza creația. Vârsta preșcolară se caracterizează printr-un remarcabil potențial creativ care poate fi exploatat la maximum. Dacă acesta nu este fructificat, pierderile care se produc sunt mari, iar recuperările ulterioare sunt parțiale și adesea minime. De aici rezultă că formarea capacităților de adaptare a individului la realitățile rapid schimbătoare ale zilei de mâine, trebuie să înceapă cu vârsta preșcolară. Sarcina primordială a tuturor instituțiilor de învățământ este să cultive creativitatea de timpuriu, pentru a avea certitudinea că mai târziu, persoanele respective își pot valorifica potențialul creativ în direcția elaborării de produse de rară și extremă valoare socială. Perioada preșcolară imprimă cele mai profunde, durabile și fructuoase amprente asupra individualității copilului. Sub influența factorilor ambientali, are loc expansiunea potențialului creativ al copilului, răsar mlădițele eului cognitiv, afectiv, acțional, se constituie și se consolidează trăsăturile de personalitate.

Complexitatea și dinamismul lumii contemporane presupune dezvoltarea creativității tinerilor în vederea unei bune adaptări sociale și profesionale. Deoarece cultivarea creativității individuale și de grup constituie un deziderat major al educației în general, se consideră că trebuie stimulată și încurajată de la cele mai fragede vârste.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

1.1.1. Dimensiunile creativităţii

Termenul de creativitate a fost introdus în psihologie de G.V.Allport pentru a desemna o formaţiune de personalitate. În opţiunea lui, creativitatea nu poate fi limitată doar la unele din categoriile de manifestare a personalităţii, respective la aptitudini (inteligenţă), atitudini sau trăsături temperamentale. Structura personalităţii vizează mai multe laturi **cea individuală** constă în trăsăturile particulare ale personalităţii, care conferă fiecărei personalităţi o configuraţie originală, unică şi irepetabilă. „Fiecare personalitate rezultă dintr-o combinaţie specifică a însuşirilor generale, tipologice şi individuale, iar caracterul unic şi irepetabil al personalităţii.” „Personalitatea reprezintă organizare bio-psiho-socială a individului uman” (VOICULESCU, E. 2007, p. 290), ea rezultă în urma eforturilor de adaptare optimă a individului la un mediu complex şi solicitant, îmbinând trăsături generale şi particulare, laturi biologice şi psiho-sociale. Creativitatea este o formaţiune complexă care angrenează personalitatea în ansamblul ei, corelând unele trăsături ale acesteia (inteligenţă, gândire divergentă, flexibilitatea gândirii, curiozitate, nivel de expectanţă, încredere în sine etc.). Implicată în învăţare, creativitatea imprimă un mod original, nou, independent de a gândi sau a face ceva, ducând la obţinerea unor performanţe originale. Fiecare copil dispune de un potenţial creativ, care poate fi actualizat şi dezvoltat prin activităţile de învăţare desfăşurate cu copiii., În acest sens, este vorba de învăţare creatoare, care se exprimă printr-un comportament creator. Ea se întâlneşte îndeosebi în cazul rezolvării de probleme, prin descoperirea unor soluţii originale., (VOICULESCU, E. 2007, p.429.)

În ultimul deceniu creativitatea devine un fenomen foarte complex cu multiple aspecte, faţete, laturi sau dimensiuni. În sens larg, creativitatea se referă la găsirea de soluţii, idei, probleme, metode, procedee, care nu sunt noi pentru societate, dar la care s-a ajuns pe o cale independentă. În acest caz, produsul este nou numai pentru respectivul subiect sau pentru un grup restrâns. Datorită complexităţii fenomenului creaţiei, este puţin probabil să se ajungă la o definiţie unanim recunoscută, deoarece fiecare autor pune accent pe dimensiuni diferite. Astfel, se arată că după unii autori „creativitatea este

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

aptitudinea sau capacitatea de a produce ceva nou și de valoare,, (ROȘCA, A., 1981, p 16) iar după alții ea constituie un proces prin care se realizează un produs.

Există sute de definiții ale creativității. Mihaela Roco (2004) susține că: „, a fi creativ înseamnă a vedea același lucru ca toată lumea, dar a te gândi la ceva diferit, a crea ceva nou, original și adecvat realității”. Creativitatea poate fi definită drept capacitatea de a imagina răspunsuri la probleme, de a elabora soluții inedite și originale sau un complex de însușiri și aptitudini psihice care în condiții favorabile, generează produse noi și de valoare pentru societate. Mihaela Roco (2004). U. Șchiopu definește creativitatea drept „o dispoziție spontană de a crea și inventa, care există la fiecare persoană, la toate vârstele,” iar Norbert Sillamy, în *Dicționar de psihologie* spunea: „dispoziție de a crea care există în stare potențială la orice individ și la toate vârstele.” (NORBERT, S.,1996.p.84)

Adeseori, în literatura de specialitate se vehiculează alături de *creație* termeni ca: invenție, inovație, descoperire. Creativitatea este procesul prin care se focalizează într-o sinergie de factori (biologici, psihologici, sociali) întreaga personalitate a individului și care are drept rezultat un produs nou, original, cu sau fără utilitate și valoare socială. Pentru creativitate, esențiale sunt aptitudinile gândirii divergente (cea a soluțiilor multiple): **fluiditatea, flexibilitatea, originalitatea, elaborarea, sensibilitatea față de probleme, redefinirea.**

Creativitatea, ca rezultat cristalizată superioră personalității, presupune cooperarea multiplă dintre trei mari categorii de factori: psihologici (factori intelectuali, factori nonintelectuali, aptitudini speciale, factori abisali), factori biologici (ereditate, vârstă, sex, sănătate mentală) și factori sociali (condiții socio-economice și culturale, condiții educative). Conceptul de creativitate admite o mare contribuție a influențelor mediului și a educației în formația creativă a fiecărei persoane. Psihologii consideră că oricare din activități poate fi desfășurată la un nivel înalt de creativitate. Creativitatea implică adaptabilitatea și flexibilitatea gândirii. Creativitatea și inteligența nu sunt contradictorii, ci sunt complementare, subliniază E. Landau citat de (Oprescu, V., 1983, p. 234) „creativitatea este în ierarhia aptitudinilor umane o completare a inteligenței.” (OPRSCU V, 1983, P.234.)

În funcție de elementele preluate din literatura de specialitate, creativitatea reprezintă cel mai înalt nivel comportamental uman, capabil de a antrena și polariza toate celelalte niveluri de conduită, toate

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

însușirile psihice ale unei persoane (atenția, voința, afectivitatea, gândirea, memoria), în vederea realizării unor produse ce se caracterizează prin originalitate și valoare socială.

Primul care a vorbit despre **particularitățile personalității creative** și le-a prezentat pe baza unui anumit model a fost Guilford. El face distincție între particularități și aptitudini. Particularitățile sunt trăsături relativ durabile care deosebesc un individ de toți ceilalți; aptitudinea este o disponibilitate individuală de a învăța anumite lucruri. Această disponibilitate poate fi înnăscută, determinată de influențele mediului și de interacțiunea ambilor factori. În plus, Guilford atribuie individului aptitudini și însușiri care nu pot fi controlate și măsurate.

Personalitatea creativă este caracterizată printr-un mozaic de aptitudini și **însușiri: fluiditate, flexibilitate, elaborare, originalitate, sensibilitate pentru probleme și redefinire.**

Relația dintre creativitate și diferite trăsături de personalitate preocupă în prezent atât pe cercetători cât și pe cadrele didactice din învățământ. Cele mai multe cercetări abordează creativitatea și inteligența; creativitatea și conduita, creativitatea și limbajul. În ierarhia aptitudinilor umane ea reprezintă acea capacitate care colectează informațiile și le folosește în situații diferite. Creativitatea pornește de la această capacitate, pe care o lărgeste însă, creând noi corelații între informații. Inteligența caută răspunsul în elementele învățate și ne permite să adaptăm cunoștințele dobândite la diferite situații. Creativitatea nu se mulțumește cu adaptarea celor cunoscute. Creativitatea înseamnă actualizare, realizarea capacităților potențiale corespunzător situațiilor date.

Examinarea definițiilor creativității conduce la concluzia că noutatea, originalitatea, ingeniozitatea, valoarea teoretică, productivitatea, utilitatea, eficiența, noutatea, reprezintă trăsături esențiale ale activității creatoare. Existența unui potențial creative care se manifestă încă din copilărie, este unanim recunoscută de cercetători, ba chiar se poate spune că „orice individ este creator, mai ales în copilărie.” (TAPALAGĂ, T., 2009, p. 41.)

În jocul de creație cu subiect din viața cotidiană, copilul imită și reproduce selective modele de comportament oferite de cei din jur, dar numai pe acelea care sunt în acord cu dorințele și pregătirile sale. În realizarea rolurilor asumate se folosește de obiecte reale cărora le dă nu numai semnificații reale ci și semnificații proprii. Dacă la început acțiunile reproduce sunt simplificate, în timp le complică, le

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

combină între ele, le îmbobățește cu ceea ce a acumulat în experiența sa cognitivă. Ficțiunea din jocul de creație cu subiect din viața cotidiană nu este absurdă, ci constructivă și originală. Realitatea este în același timp sursă, criteriu de verificare, camp de explorare și identificare.

1.1.2. Rolul și factorii creativității

Creativitatea înseamnă îndrăzneală, tot ceea ce este nou este incert și neconformist. Pentru a se putea avânta în necunoscut, copilul trebuie să dispună de acea libertate interioară, de acel sentiment de siguranță, provenite din lumea sa înconjurătoare. Atitudinea receptivă a copilului și corelațiile stabilite între lumea sa interioară și asociațiile cu momentele experiențiale trăite, fac posibilă rezolvarea de noilor probleme. Curiozitatea și setea de cunoaștere îl face pe copil față receptiv față de lumea exterioară. Libertatea interioară face posibilă folosirea cunoștințelor acumulate de către lumea trăirilor subiective. Activitatea creatoare nu ar trebui îngădită de nici un fel de limitări, critici sau interdicții.

Copilul preșcolar este prin natura sa un creativ datorită imensei sale curiozități, a freamătului permanent pentru a cunoaște tot ceea ce se petrece în jurul său. În perioada preșcolară imaginația se exprimă viu prin tot ceea ce face copilul la grădiniță la toate activitățile. Activitatea didactică trebuie înțeleasă ca un act de creație nu ca un șir de operații șablon, de rutină.

Acceptarea concepției că viața este un proces și un produs al propriei creativități este un act de conștiință pe care copiii îl poate realiza, numai dacă, în faza actuală a procesului care cuprinde și trecutul, noi vedem premisele viitorului.

Creativitatea, spune Victor Opreșcu „, nu poate fi întru totul identificată nici cu gândirea divergentă. Aceasta, mai întâi, deoarece creativitatea nu este un fenomen unidimensional și monovariabil; ea implică deopotrivă și alte capacități: cogniție, procese mnemice, anticipare figurativă, producție convergentă, abilități evaluative etc.”(OPRSCU, V.,1983 p. 254.)

Adulții pot încuraja creativitatea punând accentul pe generarea și exprimarea de idei într-un cadru non-evaluativ și prin concentrarea atât asupra gândirii convergente, cât și asupra celei divergente. Gândirea convergentă (inteligenta) poate duce și ea uneori la aceleași performanțe creative ca și gândirea

Parteneri:

divergentă. Adulții mai pot deasemenea să încerce să asigure copiilor posibilitatea și siguranța de a risca, de a pune la îndoială, de a vedea lucrurile dintr-un nou punct de vedere.

Creativitatea asigură facilitatea educației, funcționarea integrală a individului, sănătatea mintală, succesul profesional, iar învățarea creatoare este mai economică, mai interesantă și mai eficientă.

1.1.3. Caracteristicile și evaluarea produsului creativ

Specialiștii din industrie, istoricii artei și oamenii de știință, creativitatea se exprimă prin produsul creat. Specialiștii în psihoterapie și mulți dintre artiști abordează creativitatea ca proces în timp ce psihologii, pedagogii și educatorii pun accentual îndeosebi pe personalitatea creatoare. Ca urmare se disting trei mari dimensiuni sau fațete ale creativității: variabila de personalitate; proces de creație; produs de creație.

C.W. Taylor descrie cinci *planuri* unde poate fi urmărită creativitate persoanelor: **Creativitatea expresivă** se manifestă spontan, liber în construcțiile, desenele copiilor mici. **Planul productiv** este planul creării de obiecte, specific muncilor obișnuite. În acest plan se poate stimula potențialul creativ al copiilor; **Planul inventiv** corespunde unei minorități, este vorba de inventatori; **Creativitatea inovatoare** întâlnește la persoanele numite „talente”. (COSMOVICI, A., 2005, p.155.)

Imaginația, deci și creativitatea, presupun următoarele însușiri:

- *Fluiditatea* reprezintă posibilitatea de a ne imagina în scurt timp un mare număr de imagini, idei, situații etc. ; sunt oameni care ne surprind prin ceea ce numim în mod obișnuit ca fiind *bogăția* de idei, viziuni, unele complet năstrusnice, dar care noua nu ne-ar putea trece prin minte;
- *Plasticitate sau flexibilitate*, constă în ușurința de a schimba punctul de vedere, modul de abordare a unei probleme, când un procedeu se dovedește inoperant ; sunt persoane *rigide* care greu renunță la o metodă, deși se vedește ineficientă ; care constă în restructurarea informației în conformitate cu cerințele noii situate. Flexibilitatea gândirii se dezvoltă în

Parteneri:

procesul de îmbogățire și sistematizare a cunoștințelor, acest aspect a fost scos în evidență de către I. A. Samarin (1962) care sunea că: achiziția de cunoștințe este unul din mijloacele ce favorizează mobilitatea acțiunilor mentale, precum și generalizarea și utilizarea lor în diferite situații, iar rezultatul este **flexibilitatea gândirii**.

- *Originalitatea* este expresia noutății, a inovației, ea se poate constata, când vrem să testăm posibilitățile cuiva, prin raritatea statistica a unui răspuns, a unei idei. Neîndoelnic, ne gândim la raritatea a ceva util, presupunând o interpretare personală a lucrurilor.

Calitățile actului creator după Mihaela Roco constă în: Productivitatea – numărul mare de idei, soluții, produse realizate cu un minimum de materiale; Utilitatea – vizează rezultatele acțiunii; Eficiența – caracterul economic al performanței, randamentul acțiunii și performanțele care se pot obține prin folosirea rezultatelor activității creatoare; Valoarea – produsele trebuie să aibă însemnătate din punct de vedere teoretic și practic, să fie recunoscute în plan social; Ingeniozitate – eficacitatea metodelor de rezolvare; Noutatea – distanța în timp a ideilor și lucrurilor, dacă sunt recente; Originalitatea – raritatea ideilor, soluțiilor și a produselor.

Aprecierea sau evaluarea produsului nu este o sarcină ușoară. Dat fiind că evaluarea produsului este todeauna un anumit grad de nedeterminare acest fapt reduce justetea evaluării.

Creativitatea nu poate fi limitată la factorii intelectuali, gândirea divergentă sau imaginația creatoare. Astfel, chiar în privința factorilor, cercetările ar putea să vizeze și intuiția, memoria creativă sau spiritul de observație. Alți cercetători consideră factorii nonintelectuali precum „motivația și atitudinile creative ca fiind cel puțin la fel de importante ca imaginația creatoare și gândire divergentă”. (ROCO, M. , 2004p.39). „Imaginația creatoare se caracterizează prin aceea că produsul obținut este nou atât în raport cu experiența subiectului, cât și în raport cu experiența socială. Datorită acestei particularități, imaginația creatoare este factorul cognitiv central al creativității”. (TODOR, I., 2009, p.22)

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Prambursensis
din Brno

Criteriul principal de evaluare a creativității îl constituie produsul creat care trebuie să fie: nou, original. Se pot folosi *Testul de creativitate verbală* sau *Testul de creativitate figurală* în desen, model propus de Torrance.

1.2. Blocaje ale creativității copiilor

Einstein a avut un talent deosebit de a încălca regulile. Faptul ca nu a respectat regulile i-a produs multe neajunsuri, dar dorinta curajoasa de a sparge orice regula a reprezentat miezul geniului sau. Einstein a fost un mare rezolvitor de probleme pentru ca a nesocotit regulile intr-un stil minunat. Geniile au caracteristica aceasta, care însă poate fi deprinsă și exersata.

Blocaje culturale și sociale: **Conformistul** este unul din ele: dorința oamenilor ca toți cetățenii să gândească și să se poarte la fel. Cei cu idei sau comportări neobișnuite sunt priviți cu suspiciune și chiar cu dezaprobare, ceea ce constituie o descurajare pentru ei. De exemplu, accentual pus de cadrul didactic pe reproducerea cu fidelitate a informațiilor transmise copiilor, lipsa de apreciere a originalității, sancționarea curajului de a pune întrebări incomode, conduc la cultivarea comportamentelor conformiste. Apoi, exista în general o neîncredere în fantezie și o pretuire exagerată a rațiunii logice, a raționamentelor.

Alte exemple de blocaje de ordin cultural slabă capacitate de a transforma sau modifica ideile; prea mare încredere în logică, în ceea ce se numește rațiune, în detrimentul fanteziei; tendința de a reacționa conform principiului „*totul sau nimic*” (TAPALAGĂ, T., 2009, p 41). Considerând spusurile lui E. P. Torrance putem identifica următorii **factori de blocaj**: Interdicția de a pune întrebări, la preșcolari, stopează dorința sinceră a micuților de a explora mediul înconjurător, *universal* în care trăiesc, diminuează curiozitatea care este o caracteristică de bază ținând cont de nivelul de vârstă; Teama de a fi diferit inhibă tendința de a descoperii lumea și pe sine însuși iar orientarea după cei de aceeași vârstă duce la conformism; Orientarea excesivă asupra succesului diminuează curajul de a face ceva nou, neobișnuit – colegii sau cadrul didactic ori părinții pot să nu ia în seamă *noul* sau chiar să-l critice, demotivând copilul și îndepărtându-l de succesul pe care l-ar putea avea într-un domeniu anume;

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Dihotomia muncă-joc (copii creativi adoptă în activitatea de învățare o atitudine ludică, spre deosebire de copii inteligenți și noncreativi care sunt foarte serioși);

Există și **blocaje emoționale**, întrucât, așa cum se știe, factorii afectivi au o influență importantă: teama de a nu greși, de a nu se face de râs, poate împiedica pe cineva să se exprime și să dezvolte un punct de vedere neobișnuit. De asemenea, graba de a accepta prima idee este greșită, fiindcă rareori soluția apare de la început. Unii se descurajează rapid, dat fiind că munca de creație, de inovație este dificilă și solicită eforturi de lungă durată (lipsa de perseverență în soluționarea unei probleme). Și tendința exagerată de a-i întrece pe alții implică evitarea ideilor prea deosebite și dăunează procesul de creație. Dependența excesivă de opiniile celorlalte persoane adulte (educatoare, părinți, bunici, etc.), este tot o barieră în calea exprimării libere, creative.

Prea multe reguli de comportament impuse copilului poate învăța ca există o singură modalitate de a vedea sau de a acționa: urmând regulile deja stabilite. Creativitatea presupune tocmai depășirea **regulilor**, precum și disponibilitatea de a căuta și de a găsi noi modalități de realizare a sarcinilor de lucru.

Blocajele perceptiv se referă la faptul că familiarizarea cu un anumit mediu ne împiedică, de cele mai multe ori, să vedem unele semnificații, relații sau idei noi. Este vorba, de fapt, despre obișnuința de a percepe lucrurile într-o anumită manieră, de automatismele cotidiene care ne “amortesc” capacitatea de a percepe elementele de noutate, de evoluție continuă a formelor din jurul nostru. Percepția noului presupune ca spiritul nostru să fie capabil să rupă vechile raporturi și să se elibereze de legăturile stabilite anterior.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Prambůrnenská
di Brno

1.3. Înlăturarea diferitelor tipuri de blocaje și bariere

Referindu-se la modul în care poate fi distrusă creativitatea copiilor, Teresa Amabile identifică patru factori, numiți de autoare *asasini ai creativității*: **evaluarea, recompense, competiția și restrângerea capacității de alegere.**

Să nu blocăm creativitatea copiilor prin tendința spre conformism și stereotipie, considerând că este de preferat să asigurăm o educație cât mai completă decât să dezvoltăm o gândire originală și creativă.

Văzută prin prisma formării personalității, creativitatea capătă sensul de potențial creativ, de sumă de însușiri sau factori psihici ai unor viitoare performanțe creatoare.

Câtă vreme creația era socotită un privilegiu dobândit ereditar de o minoritate, școala nu sa ocupat în mod special de acest aspect, deși, e drept, s-au creat ici colo clase speciale pentru supradonați. De când se arată că automatele dirijate de calculatoare înfăptuiesc toate muncile monotone, stereotipe și deci omului îi revin mai mult sarcini de perfectionare, de înnoire, cultivarea gândirii inovatoare a devenit o sarcină importantă a scolilor de masă. Pe lângă efortul tradițional de educare a gândirii critice, stimularea fanteziei apare și ea ca un obiectiv major. Aceasta implică schimbări importante, atât în mentalitatea profesorilor, cât și în ce privește metodele de educare și instruire.

În primul rând, trebuie schimbat climatul, pentru a elimina blocajele culturale și emotive, puternice în școala din trecut. Se cer relații destinse, democratice, între elevi și profesori, ceea ce nu înseamnă a coborî statutul social al celor din urmă. Apoi, modul de predare trebuie să solicite participarea, inițiativa elevilor-e vorba de acele metode active, din păcate prea puțin utilizate în școala românească. În fine, fantezia trebuie să ea apreciată corespunzător, alături de temeinicia cunoștințelor, de raționamentul riguros și spiritul critic.

Profesorii sunt solicitați în mod continuu, să promoveze învățarea eficientă, participativă, activă și creativă. Este nevoie de acordarea unei atenții sporite configurării ethosului comunicativ, date fiind influențele acestui subsistem asupra tuturor componentelor activității educative.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
"Traian Vuia"
din Brașov

Învățarea interactiv-creativă după Crenguța-Lăcrămioara Oprea este „un proces evolutiv, care are la bază receptivitatea față de experiențele noi, căutate și rezolvate prin explorare, deducție, analiză, sinteză, generalizare, abstractizare, concretizare, punând accentul pe afectivă și volițională”. (OPREA C.-L., 2007, p 150.)

Orice cadru didactic nu trebuie să considere creativitatea ca fiind specifică numai copiilor supradotați, ci trebuie să cultive la toți copiii „sâmburele germinativ al creativității” încă de la preșcolăritate, exersând gândirea de tip creativ, divergentă și folosind flexibil și într-un mod interactiv cunoștințele acestora. (LUDUȘAN M. (2014) , p.15)

1.4. Rolul cadrelor didactice în dezvoltarea unui climat favorabil și stimulat

Rolul unui climat caracterizat prin deschidere și stil relaxat de creație, prin asigurarea libertății de afirmare și expresie independentă, prin recunoașterea și aprecierea pozitivă ca și prin încurajarea și promovarea efortului creativ pot participa în mod decisiv la dezvoltarea creativității copiilor. Atmosfera stimulatîvă pentru creativitate presupune și o activizare specifică a copiilor prin angajarea lor în efortul de prelucrare și reorganizare a datelor, degenerarea a unor sisteme sau configurații noi prin asigurarea unui dinamism intelectual și afectiv opus oricăror tendințe spre inerție și platitudine. Dezvoltarea capacității de acțiune, îmbogățirea experienței senzoriale ca și evoluția întregului plan al cunoașterii pot oferi elemente care să concure la acea expansiune subiectivă specifică și la acea independență acțională pe care o presupune potențialul creativ al copiilor.

Rolul educatorilor în dezvoltarea competențelor socio – emoționale este foarte importantă mai ales datorită faptului că începând cu vârsta preșcolară timpul pe care copiii îl petrec în grădiniță este în multe cazuri mai mare decât cel petrecut cu părinții. Grădinița reprezintă în sine un context social în care copiii au ocazia să interacționeze cu ceilalți copii în mai mare măsură decât în cadrul familiei. De aceea în aceste situații copiii pot să învețe sistematic despre emoții și comportamente sociale adecvate. Unul dintre aspectele foarte importante care merită să intre în discuție este relația educator-copil. Calitatea acestei relații este substratul oricărei interacțiuni pozitive.

Parteneri:

UNIVERSITATEA
"TRAIAN VUIA"
DIN BRAȘOV

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Utilizarea în diferite contexte a cuvintelor care denumesc emoții este o modalitate de a învăța copiii să recunoască și să denumească emoțiile proprii sau ale celorlalți. Astfel, educatorul devine la rândul său un model dar și un antrenor pentru dezvoltarea competențelor emoționale și sociale ale copilului. Utilizarea de către acesta a unui limbaj care să atragă atenția asupra emoțiilor sau a evidențierii reacțiilor emoționale în contextul acțiunilor obișnuite scade riscul copiilor de a avea dificultăți în înțelegerea emoțiilor precum și a consecințelor pe care le au comportamentele lor. Relația de atașament securizant dintre educator și copil îi oferă copilului surse suplimentare de adaptare la mediu și de compensare a posibilelor relații insecurityante cu părinții. Explicația efectului compensatoriu constă în faptul că relația de atașament securizant cu educatorul poate furniza copilului un model alternativ de relaționare și atenuază efectele negative ale relației de atașament insecurityant părinte – copil. Acest lucru îi permite copilului „să dezvolte relații sociale adecvate cu alți adulți sau copii de aceeași vârstă” (GROZA, A., C., 2014).

1.5. Flexibilitatea și creativitatea cadrelor didactice în activitățile desășurate cu preșcolarii

Cadrul didactic poate stimula creativitatea preșcolarilor : Cunoscând copiii și mediul socio-cultural din care provin; Acordând atenție dinamicii grupului; Selectând și îmbogățind reprezentările existente; Descoperind ce știu copiii deja; Comunicând eficient, clar și coerent pentru a conștientiza sarcinile de predare. Dialogând, nu transmițând doar informații. Exersând abilitatea de interpretare și observare a comportamentelor; Găsind metode și procedee de stimulare a învățării diferențiate, individualizate, dar și de grup; Prin adaptarea la ideile copiilor, fără a încerca o structurare a ideilor acestora astfel încât să se potrivească cu cele ale adulților; Prin acceptarea ideilor neobisnuite ale copiilor, fără a judeca modul divergent în care aceștia rezolvă o problemă; Folosind modalități creative pentru rezolvarea problemelor, în special a problemelor ce apar în viața de zi cu zi; Prin crearea unui mediu care permite copiilor să exploreze și să se joace fără restrângeri exagerate; Alocând destul timp copiilor pentru explorarea tuturor posibilităților, pentru trecerea de la ideile obișnuite la idei mai originale; Încurajând procesul, iar nu scopul.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Tomashevici
din Brno

A *încuraja* implică grijă, atenție, iubire, ajutor. Încurajarea poate fi pozitivă și/sau negativă este de dorit ca accentul profesorului să fie pe cea pozitivă, creând astfel copilului o așteptare pozitivă, „Legea Așteptării”, (WILKINSON, B., 2004, p. 81) cum mai este numită de Wilkinson în cartea *Cele 7 legi ale învățării*. „Așteptările pot fi subconștiente sau conștiente...bune sau distructive.” Este important să stabilim, să transmitem așteptările noastre copiilor cu care lucrăm, luând în considerare poziția și nevoile lor de dezvoltare.

Atitudinea profesorului trebuie să fie permisivă, să nu exagereze nici prin autoritarism și nici prin laissez-faire. „Profesorii greșesc și atunci când acordă o încredere disproporționat de mare în factorul rațional, simultan cu desconsiderarea funcțiilor speculative și imaginative.” (TAPALAGĂ T., 2009, p. 32)

Este la îndemâna noastră să ajutăm copiii să-și descopere propriul talent, propriile resurse. De asemenea este la îndemâna noastră să ne dezvoltăm capacitatea de a asculta, de a ne respecta pe noi înșine și în mod deosebit copii cu care lucrăm. Dacă nu vrem să distrugem din fașă nenumărate visuri și proiecte mărețe trebuie să acționăm în consecință, ajutând copiii să-și satisfacă în mod corect nevoile să acționeze în conformitate cu propriile dorințe, sprijinind comportamentul și calea pe care copilul dorește să meargă, îndrumând cu tact și blândețe orice formă de manifestare a copilului. (ACTER, V., TRAD. MANCUIC, A., 2004, p.83.)

Rezultatul obținut în urma explorării mediului înconjurător, a participării active a copiilor la propria dezvoltare poate duce la flexibilitate în gândire și de multe ori la exprimare creativă. Cu alte cuvinte este necesară însușirea temeinică a cunoștințelor prin diferite activități: jocuri și exerciții având un caracter stimulat, de dezvoltare a flexibilității și originalității copiilor preșcolari. Creativitatea se dezvoltă în timp. „Dacă un copil creativ provine dintr-o familie creativă, gândirea sa neconvențională a fost...încurajată de părinți, frați și surori”, (SALVATORE, V.D., TR. CHITOȘCĂ, M. (2013), p.295) și cu siguranță de cadrele didactice bine pregătite, care se ocupă de formare prin activități originale, creative.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

CAPITOLUL II.

PROFILUL PSIHO-PEDAGOGIC AL PREȘCOLARULUI

2.1. Profilul psihologic al preșcolarului

Profilul psihologic este „o expresie cantitativ calitativă a totalității funcțiilor, proceselor și însușirilor psihice și a relațiilor funcționale dintre acestea, care sunt caracteristice unei anumite etape din dezvoltarea psihogenetică a copilului. Trebuie operată o diferențiere conceptuală între profilul psihologic al vârstei – acesta cuprinde totalitatea trăsăturilor și caracteristicilor psihice într-un anumit stadiu de dezvoltare - și profilul psihologic al individului care cuprinde totalitatea trăsăturilor și caracteristicilor psihice proprii fiecărui copil în cadrul aceleiași etape de dezvoltare.” (TODOR, I, 2013, *Profilul psihologic al vârstei*- Suport de curs, Alba Iulia.)

Dezvoltarea psihologică nu se realizează de la sine, nu este numai desfășurarea forțelor înnăscute, primite ca moștenire de către necunoscut. Copilul trebuie să se dezvolte el însuși. Cele două instrumente la care recurge în mod instinctiv, pentru a realiza acest lucru este **jocul și imitația**. Preșcolăritatea aduce schimbări importante atât în planul dezvoltării somatice, a celei psihice, cât și în planul vieții relaționale iar creativitatea, spre deosebire de inteligență, este la copil un fenomen universal; nu există preșcolar care să nu deseneze sau să nu fabuleze.

Din această perspectivă, **profilul psihologic al vârstei preșcolare cuprinde multiple premise favorizante pentru cultivarea potențialului creativ**. Avem în vedere dinamismul, impetuositatea, expresivitatea proprie acestei vârste, acel freamăt permanent sau acea vibrație și efervescență lăuntrică ce conferă copiilor note specifice de dinamism creativ, disponibilitatea de exteriorizare spontană și autoexpresie însuflețită, analoage oricărui elan creator.

Apar diferențe de solicitări față de cele ale mediului familial, din partea învățământului preșcolar, diferențe ce presupun noi conduite de adaptare, precum și adâncirea contradicțiilor dintre solicitările externe și posibilitățile interne ale copilului de a le satisface.

Extinderea cadrului relațional cu obiectele, cu alții, cu sinele constituie o premisă pentru

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

dezvoltarea psihică pe toate planurile. Se conturează germeii conștiinței morale, iar dobândirea unor diverse categorii de deprinderi sporește gradul de autonomie. Dacă această tendință îi este refuzată apar conduite de opoziție sau de rivalitate; de asemenea, dacă există diferențe de solicitări din partea grădiniței și a familiei poate apare dedublarea comportamentului.

2.2. Aspecte ale dezvoltării fizice

2.2.1. Motricitatea

Mișcările bruste, necoordonate de la 3 ani sunt treptat înlocuite de mișcări tot mai bine armonizate. Pe prim plan trece încărcătura psihologică a mișcării, raportarea ei la obiecte, imagini, intenții. Copilul preșcolar manifestă o adevărată plăcere să imite adulții, să-și exprime trăirile emoționale prin mimică și gestică. Este perioada în care prin stereotipizare, mișcările duc la formarea deprinderilor, la îmbogățirea conduitelor. Nevoia de acțiune, trăită prin executarea mișcărilor, stă la baza dezvoltării psihice; percepția se formează în cursul acțiunii cu obiectele, ea se corectează, se verifică numai astfel. Împreună cu motricitatea, acțiunea cu obiectele, sprijină nu numai îmbogățirea planului cognitiv, ci și dezvoltarea personalității.

2.2.2. Senzorialitatea

Spațiul în care se deplasează copilul se extinde considerabil; de la interiorul casei la cel al grădiniței, al străzilor parcurse pentru a ajunge la aceasta, dar și pentru a se juca în fața blocului. Se dezvoltă numeroase trebuințe, dintre care cea de cunoaștere, de investigare este prezentă. Prin sensibilitatea vizuală și cea auditivă se captează cele mai multe informații. Se dezvoltă mult auzul verbal și cel muzical, fapt care-i va da posibilitatea recunoașterii obiectelor după sunetele provocate de atingere, lovire, etc. Deși încărcate afectiv și situațional, senzațiile vor fi integrate percepțiilor, surprinzând caracteristicile reale. Apar noi forme de percepție cum este observația ca percepție orientată către scop, organizată și planificată.

Încep să apară și forme ale percepției succesiunii timpului. Percepția distanței, a orientării în

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

raport cu anumite repere: sus, jos, stânga, dreapta se face treptat, pe măsura implicării în diferite activități. Desprinderea unor însușiri mai importante ale obiectelor, întărirea lor prin cuvinte constituie premisa formării reprezentărilor care, la această vârstă, sunt încărcate de însușiri concrete și situaționale. **Se dezvoltă atât reprezentări bazate pe memorie cât și pe imaginație.**

2.3. Caracteristici intelectuale

Intelectul, formațiune psihică deosebit de complexă, cuprinde procese și activități psihice variate și dificile precum: gândire, memorie, limbaj, imaginație, atenție care îl ajută să se desprindă de stimulul concret, să depășească experiența senzorială. Deși încă în formare, intelectul, în perioada preșcolară, înregistrează importante restructurări.

„Diversele perspective științifice asupra dezvoltării cognitive au un impact deosebit asupra educației timpurii deoarece se constituie ca modele teoretico-explicative, în măsură să influențeze maniera de abordare a procesului educațional, construcția curriculară, alegerea metodelor, construirea situațiilor de învățare și facilitarea unor experiențe de învățare eficiente, care contribuie la dezvoltarea copilului” (TODOR, I., 2013, p.2).

Jean Piaget a fost Primul teoretician care, pe baza observațiilor efectuate asupra copiilor, a susținut că: „copilul nu este mai puțin inteligent decât adultul, ci doar gândește altfel. Prin aplicarea metodei clinice, bazată pe observație și explicație, Piaget reface parcursul aventurii dezvoltării cognitive, identificând demersul construcției structurilor operațional cognitive și modul fundamental de operare al gândirii în fiecare etapă de dezvoltare. Prin caracterul său pragmatic aplicativ această teorie este de natură să orienteze demersurile educaționale în copilărie și în mica școlaritate, pentru a asigura o adaptare optimă a copilului la lumea sa”. (TODOR, I., 2013, p.2).

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

2.3.1. Dezvoltarea gândirii

Gândirea are un caracter intuitiv, rămâne tributară caracteristicilor concrete, senzoriale, este strâns legată de percepții, de imagine. Înșușirile perceptivă sunt considerate ca absolute, nu sunt puse în relație unele cu altele. Copilul gândește ceea ce vede, raționamentul lui are încă un curs aderent la sensul unic al percepției și nu o organizare de ansamblu.

„Gândirea preoperațională este modul predominant de funcționare cognitivă în perioada preșcolară. Ca urmare, părinții și educatorii trebuie să acționeze pentru consolidarea achizițiilor acestor stadii – limbajul, reprezentările simbolice, memoria – dar și pentru reducerea limitelor gândirii preoperaționale. Gândirea și vorbirea preșcolarului sunt dirijate de activități practice. El acumulează experiență prin văz, auz, ce pipăit, dar exprimarea verbală, în prima fază, o așteaptă de la altul. Încetul cu încetul învață să-și împărtășească propriile trăiri, experiențele personale. Un pas important în această direcție s-a făcut în grădiniță prin introducerea timpului de dezvoltare personală în care copii sunt încurajați să spună celorlalți copii ceva din viața lor: o scurtă întâmplare; cum și-au petrecut vacanța; ce a făcut împreună cu sora sau fratele, în vacanță la mare, munte sau la bunici...etc.

Pentru stimularea dezvoltării gândirii operaționale este necesară o activitate intensă și diversificată cu obiecte și reprezentări simbolice. Operațiile gândirii rezultă din interiorizarea acțiunilor practice.

Pentru eliminarea egocentrismului copilul trebuie să perceapă și să analizeze perspective diferite asupra situațiilor trăite. Acest antrenament presupune confruntarea asistată a perspectivei altor copii, în activități care facilitează interacțiunile. În acest moment trebuie să înceapă formarea și consolidarea cognițiilor sociale, adică a capacității de înțelegere a gândurilor, credințelor, dorințelor, voinței celorlalți.” (TODOR, I., 2013, p.5).

Vârsta preșcolară este caracterizată ca perioada jocului, fie că este vorba de jocul de mișcare fără reguli sau cu reguli simple, jocuri hazlii dar cu o anumită disciplină sau diverse alte jocuri, toate ar trebui să ajute la dezvoltarea limbajului celor mici și la integrarea lor în cadrul colectivului de copii preșcolari. **Jocurile servesc la dezvoltarea gândirii și a verbalizării și ajută la dezvoltarea abilităților de comunicare.**

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

2.3.2. Dezvoltarea limbajului

În ceea ce privește structura limbajului, încă mai domină limbajul situativ din faza antepreșcolară care are caracter concret, este legat de situațiile particulare la care participă cei implicați. Treptat, se face trecerea spre limbajul contextual. Cele două forme coexistă, deși ca o tendință generală trebuie semnalată diminuarea caracterului situativ odată cu intrarea în preșcolăritatea mare.

Din limbajul monologat apare treptat, la începutul preșcolărității, limbajul interior care are un rol mare în ordonarea, proiectarea și reglarea acțiunilor. Sub raport cantitativ, vocabularul se îmbogățește substanțial. De la 800 - 1000 de cuvinte pronunțate la 3 ani, 1600-2000 de cuvinte la 4 ani, 3000 la 5 ani, ajunge la peste 3500 de cuvinte la 6 - 7 ani, deși semnificațiile cuvintelor nu sunt precise.

Sub aspect calitativ progresele sunt evidente: Se ameliorează corectitudinea pronunției, expresivitatea vorbirii și folosirea acordului gramatical; Apare conduita verbală reverențioasă (de pildă utilizarea pronumelui de politețe *dumneavoastră* în relațiile cu persoanele străine); Se dezvoltă și caracterul generativ al vorbirii, în sensul capacității copilului de a construi cuvinte noi mai mult sau mai puțin inspirate (ex. urlăreț); Se structurează și limbajul interior (vorbirea pentru sine), după B.F.Baiev (1960).

2.3.3 Memoria

În preșcolăritate, datorită dezvoltării gândirii și, mai ales, a limbajului interior, alături de memoria mecanică se dezvoltă memoria logică, alături de cea neintenționată apare cea intenționată. Aceasta din urmă se dezvoltă mai ales atunci când informațiile au semnificație pentru copil și în strânsă legătură cu sarcinile de joc iar datorită dezvoltării progresive a limbajului, memoria începe să capete anumite caracteristici, devenind o memorie pe bază verbală. Atât în planul fixării, păstrării, recunoașterii și reproducerii acțiunilor (memorie motorie), cât și al impresiilor (memorie afectivă) și al situațiilor (amintirea), memoria preșcolarului progresează mult și se caracterizează prin creșterea trăinicieii asociațiilor, îndeosebi prin contiguitate.

Jocul, activitatea fundamentală a preșcolarului, **crează atmosfera și condițiile în care se**

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

activează capacitatea de fixare, păstrare, recunoaștere și reproducere. Fixarea și păstrarea au un larg suport afectiv. Reproducerea este mult mai dezvoltată, bazată pe amănunte și detalii.

Memoria este strâns legată de interesele copilului. Conținutul memoriei este foarte bogat: mișcări, stări afective, imagini, cuvinte, idei. Este semnificativă creșterea intervalului de timp în care devine posibilă recunoașterea unui material după o singură percepție. Totuși, memoria copilului rămâne difuză, incoerentă, nesistematizată.

2.3.4. Imaginația

Ceea ce ne impresionează este amploarea vieții imaginative a copilului, ușurința cu care el trece în orice moment din planul realității în cel al ficțiunii. Se apreciază că, dacă afectivitatea este motorul activității copilului, imaginația este calea, mijlocul, metoda de realizare a ei. **Imaginația este prezentă în activitatea creatoare regăsită în joc, în desen, dar și când reproduce o poezie, un cântec.**

Imaginația copilului este mai activă, mai liberă decât a adultului care este mai controlată de realitate, mai disciplinată. Imaginația îndeplinește la copil un rol de echilibrare sufletească; rezolvă contradicția dintre dorințele și posibilitățile copilului. Pe lângă imaginația pasivă, involuntară sub forma visului din timpul somnului, se manifestă imaginația creatoare și imaginația reproductivă implicată în procesul de înțelegere a ceea ce i se povestește.

Imaginația creatoare cunoaște o largă dezvoltare pe linia unui context tot mai larg, logic, în produsele activității. Perioada preșcolară este perioada în care se manifestă, pentru prima dată, capacitatea de creație artistică la copil.

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche dell'Educazione e della Formazione

2.4. Dezvoltarea emoțională

Afectivitatea cunoaște expansiune, modificări, reorganizări generate de pătrunderea copilului într-un nou mediu instituționalizat unde cunoaște persoane noi, de vârste diferite; contradicțiile dintre dorințele copilului de a-l satisface pe adult, pe care-l iubește, apoi de autonomie și de restricțiile impuse.

Este o perioadă a dezvoltării, ca urmare a noului tip de relații, a sentimentelor superioare: morale, intelectuale, estetice. Se produc fenomene de transfer afectiv și de identificare afectivă. Copilul își transferă dragostea și atenția către educatoare cu care se și identifică, fiind pentru el, pentru o perioadă de timp, un substitut al mamei. Identificarea se realizează cu modelele umane cele mai apropiate. Aceasta începe încă din antepreșcolăritate prin adoptarea unor conduite, gesturi și atribute urmărind modelul.

Din categoria sentimentelor amintim sentimentul de mulțumire, de prietenie, al colectivității. Din categoria sentimentelor intelectuale se structurează sentimentul de mulțumire ce apare în legătură cu satisfacerea trebuinței de cunoaștere și sentimentul de mirare declanșat de contactul cu diferite fenomene noi. **Apar și sentimentele estetice generate de contactul cu frumosul din obiecte, povestiri, muzica, mișcări, din natură.**

2.5. Dezvoltarea socială a preșcolarilor

Educația contemporană este abordată prin prisma problematicii lumii, a comunității în care trăim și care se caracterizează prin multiple transformări, determinate de progresele din domeniul științei și tehnicii, proliferarea informației, evoluția trebuințelor materiale și spirituale ale oamenilor. În mediul în care trăiesc copiii pot învăța să cunoască și să prețuiască solidaritatea socială, temeiul educației morale și deprinderea sentimentului și ideea de responsabilitate. M. Agabrian, definește *socializarea* ca fiind

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

„procesul prin care individul își dezvoltă identitatea personală, învață și asimilează, prin interacțiuni cu alții, valorile și pattern-urile de comportament potrivit culturii societății și poziției sale sociale”. (Agabrian, M., 2003, p. 130.) Fiind un proces complex, socializarea începe din primele clipe după naștere și continuă prin întreaga viață a oamenilor. Aceștia învață modurile de existență în societatea lor cât și în grupurile din care fac parte.

Comportamentul copiilor poate fi înțeles prin prisma starilor mintale care au stat la baza lui, datorită abilităților care optimizează relațiile sociale ale un individ - numite cogniții sociale- alături de empatie, definită ca fiind capacitatea de a intuit și trăi emoțiile altei persoane.

Se estimează o corelație directă între cognițiile sociale și calitatea relațiilor sociale și performanțele în învățare. Copiii care dețin cogniții sociale dezvoltate sunt buni comunicatori, flexibili în relațiile sociale, buni mediatori și obțin performanțe superioare în învățare.

Teoriile lui Piaget, Freud, Vîgotski și mai ales cele ale teoreticienilor și cercetătorilor din domeniul atașamentului se axează pe importanța experienței copilului în mediul său de viață. „Anumite tehnici de intervenție cu copilul cu retard intelectual accentuează importanța mediului în dezvoltare.” (Muntean, A., 2009, p 102-103).

Tot ce se întâmplă în primii ani de viață ai copilului este esențial, atât pentru progresul său imediat cât și pentru viitorul său. De aceea perioada preșcolară, o perioadă fundamentală pentru dezvoltare, ce determină progresele în formarea capacităților fizice, cognitive, lingvistice, sociale, emoționale ale copilului, este extrem de importantă. Modificările ce au loc asupra domeniilor de dezvoltare ale copiilor au la bază interacțiunea acestora cu oamenii și lucrurile din jur. Un copil care se bucură de atenție, grijă, răbdare, joc, comunicare va manifesta încrederea și dorința de a învăța repede, de a-și dezvolta capacitățile de relaționare în cadrul microgrupurilor din care face parte.

Cunoștințele preșcolare sunt rezultatul negocierii și internalizării unor semnificații, dezvoltate în cadrul interacțiunilor sociale, limbajul are rolul predominant de a vehicula cultura, înmagazinările sociale ale experiențelor colective, fiind, în același timp, un instrument al gândirii. (Fluieraș, V., 2007, p 82). Interacțiunile pe care preșcolarii le stabilesc unii cu ceilalți reflectă într-o bună măsură specificul relațiilor pe care le întrețin cu persoanele adulte de care sunt înconjurați: părinți, bunici, cadre didactice, alți membrii din familie, etc. Obiceiurile sociale dintr-un anumit timp, achizițiile colective

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

intelectuale și materiale, științifice, artistice, îi determină dezvoltarea ulterioară. Orientarea procesului educativ spre zona proximei dezvoltări este o condiție prioritară pentru educația copiilor care manipulează mediul social și dobândesc capacitatea de a comunica prin intermediul limbajului.

În învățarea preșcolară, cadrele didactice au oportunitatea organizării unor situații de învățare colaborativă prin intermediul grupurilor care se pot forma, având niveluri diferite de dezvoltare pentru diferite deprinderi sau abilități. Tutoratul realizat de copii de aceeași vârstă, dar mai bine pregătiți, se dovedește a fi mai eficient în dezvoltarea, învățarea unor deprinderi, comportamente noi. Comportamentele liderilor din grupurile formate sunt copiate de ceilalți membri ai grupului astfel dacă relația dintre cadrul didactic și liderii microgrupurilor este una de calitate, toți copiii din microgrup vor fi mai ușor, mai rapid și mai bine pregătiți pentru a manifesta comportamente pozitive și de dorit pentru orice părinte și cadru didactic.

Mediul instituțional, grădinița prin activitățile desfășurate (ex. Întâlnirea de dimineață, Activitățile pe centre de interes dau posibilitatea preșcolărilor să interrelaționeze, să comunice, să facă schimb de idei, să lucreze împreună). „Copiii își prezintă propriile gânduri, schimbă impresii, idei. Acest lucru le dă posibilitatea tuturor de a se exprima pe rând, de a comunica subiecte importante din viața lor. Copiii ajung să se cunoască mai bine, să înlăture barierele timidității, iar mesajul lor ajunge la întregul grup”. (FLUERAȘ, V. 2005, p.59). Astfel li se dezvoltă capacitatea de ascultare și exprimare a limbajului verbal și nonverbal, corectarea dezacordurilor care sunt frecvente la această vârstă. Uneori, chiar corectarea în cadrul grupului a diferitelor tipuri de comportamente care sunt observate de copii și care nu corespund normelor grupului sau deranjează membrii grupului. Apoi se ivesc întrebări, comentarii, la care participă cu mare interes pentru a-și împărtăși propriile opinii și experiențe.

Crearea unei ambianțe bine organizate încurajează copiii să exploreze, să aibă inițiativă și să creeze. Curiozitatea spontană a copiilor, manifestată prin diferite întrebări formulate de către ei sau cadrul didactic (*Cine?*; *Ce?*; *De ce?*; *Când?*; *Cum?*-metoda interactivă „Explozia stelara”, ex. din Anexa nr.), se transformă într-o intensă activitate intelectuală. Dezvoltarea copiilor se produce pe căi individuale, (Anexa... „ Individualizarea învățării între teorie și practică ”) prin relații interpersonale sănătoase, traiectoria lor este caracterizată prin continuitate și discrepanțe, precum și prin contexte culturale semnificative. Într-un mediu extrem de vast și în hățișul informațiilor multiple pe care le

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
de Medicină și Farmacie
din Brașov

primesc, copiii au însă nevoie de călăuzire. Ei învață să vorbească fiind supuși unui anumit tip de limbaj. Învață să se poarte trăind într-un anumit tip de societate iar: „O îndrumare iubitoare are totdeauna drept scop interesul copiilor, dezvoltarea calităților care le vor fi utile în viitor”. (Chapman, G., 2007, p 73.)

Este necesar ca mesajul transmis copiilor să fie formulat într-un mod pozitiv. Dacă reușim să-I călăuzim pe copiii pe o cale pozitivă și plină de sens, vor fi protejați de primejdiile pe care dorim să le evite. „De la studiile academice la regulile simple de comportare și până la arta complexă a relațiilor interpersonale, este nevoie de exprimarea afecțiunii într-un mod pozitiv față de copiii.” (Chapman, G., 2007, p. 73)

2.6. Jocul ca element central al dezvoltării preșcolarilor

Jocul este domeniul principal în care se manifestă și se exersează imaginația, climatul psihologic cel mai favorabil al copilului preșcolar pentru a se forma armonios. Prin joc copilul ne dăruiește tot ce are el mai bun, atât ca forțe fizice, cât și ca valori morale. El „contribuie la formarea personalității copilului și creează o ambianță de cooperare” (DRĂGHICEANU, L, 2003) dezvoltă sentimente de prietenie, spirit de a oferi ajutor la nevoie, provoacă emoții și sentimente. Jocul este un mijloc foarte important de dezvoltare psihică multilaterală a copilului, devenind pe parcurs o formă de activitate tot mai complexă. Datorită schimbărilor care se produc în psihicul copilului, jocul prezintă o serie de particularități caracteristice. Jocul este cea mai sigură cale de acces la sufletul copilului, ocupând o poziție privilegiată la această vârstă. Îmbinând armonios blândețea cu exigența, am căutat ca, prin tot ceea ce fac să trezesc dorința copilului de a deveni el însuși creator de frumuseți.

Prin joacă copii își asumă un rol străin, în care este mimată personalitatea imaginilor și forțelor care îi domină, un adevărat scenariu elementar, prin care copilul își asumă un rol. Jocul „implică faptul că nu este de ajuns să-ți asumi rolul persoanei care aruncă mingea, trebuie să-l porți în tine și pe cel al prinzătorului. Abia prin cooperarea la un set de sarcini comune poate lua naștere o personalitate organizată. Tocmai aceasta face jocul: El aduce atitudinile sociale ale grupului în lăuntrul câmpului de experiență directă a individului și le include ca elemente în constituția elului” (Gabriel Liiceanu, în

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR DE VÂRSTĂ
AVANSATE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

prefața la Huizinga 2003, p.11.)

Copilul este direct implicat în activitatea de învățare prin joc. „Strategia jocului este în esență, o *strategie euristică*, de combinare, interpretare a experienței copilului (cunoștințe, capacități, deprinderi, etc.) și de descoperire a ceva nou. Jocurile și distracțiile sunt mai intense la vârstele copilăriei. Copiii de vârstă ante sau preșcolară se joacă tot timpul. Prin joc învață lucruri noi. Valențele formative ale jocului sunt multiple: îmbogățește cunoștințe și formează capacități, dezvoltă atenția, spiritul de observație, memoria și imaginația, formează motivația pentru și atitudinea față de diverse activități, cultivă spiritul de investigație, perseverența și spiritul cooperant.” (VOICULESCU, E.,2007, p.304.) Jocurile reprezintă o categorie specifică de metode de simulare. „A simula” înseamnă „a imita, a reproduce în mod artificial sisteme, fenomene, fapte, etc. absente, creând impresia că există sau că se petrec în mod efectiv sub ochii noștri.” (VOICULESCU, E. ,2007, p.304.)

Jocul presupune un plan, fixarea unui scop și fixarea anumitor reguli, ca în final să se poată realiza o anumită acțiune ce produce satisfacție. Prin joc se afirmă eul copilului, personalitatea sa. Adultul se afirmă prin intermediul activităților pe care le desfășoară, dar copilul nu are altă posibilitate de afirmare decât cea a jocului. Mai târziu, el se poate afirma și prin activitate școlară. Activitatea școlară se valorifică prin note, acestea se sumează în medii, rezultatul final al învățării fiind tardiv din punct de vedere al evaluării, pe când jocul se consumă ca activitate creând bucuria și satisfacția acțiunii ce o cuprinde.

„Copiii care sunt lipsiți de posibilitatea de a se juca cu alți copii de vârstă asemănătoare fie din cauză că nu sunt obișnuiți, fie din cauză ca nu au cu cine, rămân nedezvoltați din punct de vedere al personalității.” (LAWRENCE, J., C., A., 2012, p 54) Jocul oferă copiilor o sumă de impresii care contribuie la îmbogățirea cunoștințelor despre lume și viață, totodată mărește capacitatea de înțelegere a unor situații complexe, creează capacități de reținere stimulând memoria, capacități de concentrare, de supunere la anumite reguli, capacități de a lua decizii rapide, de a rezolva situații - problemă, ajutând la dezvoltarea flexibilității, originalității, a creativității.

Chiar și pentru persoanele mature, jocul provoacă plăcere, destinde, amuză, eliberează de stresul cotidian, contribuind mai ales la reenergizarea ființei umane. Contribuie decisiv și la anularea oboselii, fiind în acest caz un element de psiho-terapie. Pentru preșcolari jocul de la simplu la complex

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

antrenează unele reguli. Atunci când un copil vrea să se joace cu un alt copil/ grup de copii, el acceptă regulile în mod deliberat, voit. Cu alte cuvinte, el va accepta normele stabilite, adoptate și respectate de grupul respectiv înainte ca el să intre în joc.

Pentru copil, jocul presupune de cele mai multe ori, pe lângă consumul nervos chiar și la cele mai simple jocuri, și efort fizic, spre deosebire de persoanele adulte unde acesta lipsește cu desăvârșire. Vom vedea foarte des copii jucându-se fotbal, sau plimbându-se cu bicicleta, și nu jucând table sau șah pe o bancă dintr-un loc liniștit așa cum fac de obicei adulții.

Unele jocuri sunt complicate, altele sunt mai simple. În funcție de vârstă și de capacitatea de înțelegere și acțiune, copilul manifestă preferințe diferite pentru joc, pe măsura trecerii de la o etapă la alta a dezvoltării psihice. Copilul mic tinde să participe la jocurile celor mari, dar de multe ori nu reușește să respecte regulile, condițiilor impuse de joc. Astfel de copii au nevoie de încurajare, de o vorbă bună, spusă de cineva drag, au nevoie de dragoste și acceptare, de susținere. Pentru copiii, de la cei mai mici până la cei mai mari, se va crește treptat nivelul de dificultate al jocurilor. Astfel jocurile ușoare pot să nu prezintă interes pentru copiii care sunt deja familiarizați cu reguli, sarcini mai dificile în cadrul jocului, pentru că nu le oferă posibilitatea de a se antrena, de a-și *etala puterile* comparativ cu ceilalți colegii de joc.

Jocul poate fi identificat prin plăcerea evidentă a comportamentului, într- un cuvânt prin amuzament. Jocul le permite copiilor să- și asume și să încerce diferite roluri sociale, ceea ce le îmbunătățește capacitatea de a înțelege sentimentele altora. Jocu implică concepte ce îi înalță pe copii, concepte ca dreptate, altruism, competiție controlată sau reciprocitate socială, toate cruciale pentru socializare. De asemenea, jocul este o activitate foarte importantă pentru dezvoltarea cognitivă, reprezentând practic procesul central prin care copiii învață despre lumea din jurul lor. Cea mai mare parte a structurilor mentale preoperaționale concrete , ca și limbajul și regulile înțelegerii se achiziționează prin joc. Jocul contribuie la dezvoltarea concentrării și atenției.

Jocul de rol este un tip de joc simulativ ce constă în interpretarea de roluri, uneori mai bine conturate, alteori mai confuze, care-i pun în situația de a intra într-o rețea de relații interpersonale și de a-și adapta comportamentul de rol la jocul și interpretarea celorlalți participanți. „Este o metodă derivată din *psihodramă* (metodă psihoterapeutică creată de J. L. Moreno în 1921), prin care se urmărește, în principal,

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

formarea modului de a gândi, simți și acționa specific unui anumit statut, dezvoltarea capacităților empaticе, a capacității de a rezolva situații problematice, verificarea corectitudinii și eficienței comportamentelor formate la elevi și înlăturarea comportamentelor inadecvate, neeficiente.” (VOICULESCU, E. 2007, p.307.) Dintre **jocurile de simulare**, cel mai incitant este jocul de rol *role playng*, în care copiii devin *actori* ai vieții sociale pentru care se pregătesc. Metoda se bazează pe un scenariu spontan, creând premisele unei exprimări sincere, deschise, naturale a copiilor. Indiferent de conținutul jocurilor de rol , acestea asigură formarea exprimării și educarea limbajului, a exprimării orale spontane, dar mai ales a gândirii. „Metoda jocului de rol are la bază idea conform căreia se poate învăța și din interpretarea unei situații reale”. (SCHEAU, I. , 2004, p.23). În jocul de rol, copilul poate fi haiduc, polițist, aviator, șofer, doctor, vânzătoare, reporter, etc.

Activitățile de joc în aer liber și nu numai, fortifică organismul copiilor din punct de vedere fizic, le imprimă gustul performanțelor precum și mijloacele de a le realiza, creează deprinderi pentru lucrul în echipă, pentru sincronizarea acțiunilor proprii cu ale altora, în vederea atingerii unui scop comun, „ provoacă o stare de bună dispoziție, de voie bună, oferindu-i copilului posibilitatea de a se distra, dându-i parcă mai multă poftă de viață” (LAWRENCE J. C) și în egală măsură dezvoltă deprinderi pentru un comportament civilizată. Exersarea unor jocuri care solicită exprimarea unor comportamente pozitive este necesară în toate activitățile cu copiii preșcolari.

Jocul este activitatea de bază a copilului în grădiniță, modalitatea de inițiere treptată în procesul complex al învățării. El are o putere imensă în viața copiilor, este *munca* lor. Prin joc, copilul este un inițiator al lumii sale proprii, își folosește imaginația, pune în practică abilitățile și priceperile dobândite, își îmbogățește bagajul de cultură și dezvoltă creativitatea și sensibilitatea.

Astfel, de la imaginile care apar ca o consecință imediată a acțiunii copiilor cu obiectele se marchează trecerea la substituirea pe plan imaginar a funcțiilor specifice obiectelor. În acest mod este posibilă transfigurarea unei situații reale într-o situație imaginată. De pildă, un cub poate servi ca receptor pentru telefon. La baza conturării jocului cu subiect și roluri specific vârstei preșcolare stă procesul de dezvoltare impetuoasă a imaginației.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell’Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
"Medicină și Farmacie"
"I. I. Meștera"
Brașov

2.6.1. Particularități ale jocului la preșcolari

Vârsta preșcolară mijlocie, în mod special, reprezintă un moment de organizare a noi particularități în dezvoltarea psihică. Copilul capătă o atitudine mai receptivă la cererile care se formulează față de el, e viu, atent, interesat de cele ce se petrec în jurul său, are o atenție activă față de ceea ce semnifică evenimentele care participă. Este mai reținut, gândește înainte de a vorbi, capacitatea de cunoaștere se află într-o fază de intensă dezvoltare, manifestă curiozitate.

Ceea ce caracterizează jocurile sunt tocmai acțiunile reale din viața adulților pe care copiii tind să le reproducă în tocmai, dar și „explozia informațională și tehnică a creat noi modele care se regăsesc în creațiile originale ale copiilor”. (ROZOREA, A., 2001, p.21.) „Relațiile interindividuale sunt controlate din ce în ce mai mult de regulile implicate în rolurile asumate de către copii” (ȘCHIOPU, U., 1967, p. 56.)

Prin joc copiii își satisfac dorința firească de manifestare și independență. Realitatea înconjurătoare este foarte complexă și copilul nu poate să o cunoască decât prin intermediul jocului. De aceea unii psihologi consideră jocul ca o activitate de pre-învățare. Esența lui constă în reflectarea și transformarea pe plan imaginar a realității înconjurătoare. Jocul nu constituie pentru copil o simplă distracție, jucându-se el cunoaște și descoperă și lumea și viața într-o formă accesibilă și atractivă pentru copil. Pe măsură ce înainteză în vârstă și se dezvoltă, conținutul jocurilor se extinde cuprinzând și realitățile sociale dintre oameni.

Încă de timpuriu copilul simte nevoia unei comunicări active cu cei din jur – cu părinții. Începând cu vârsta preșcolară copilul imită în jocurile sale într-un mod specific, viața și activitatea adulților. În situații imaginate, create prin joc, copilul își realizează tendințe și dorințe nerealizate – astfel în joc își imaginează că este doctor, aviator, învățător etc.

O altă caracteristică a jocului o constituie faptul că el reflectă relațiile determinate ce se stabilesc între oameni. Rolurile interpretate de către copiii reflectă funcțiile realizate de maturii ce-i înconjoară. În realizarea subiectului unui joc, copiii își imaginează că muncesc și imită relațiile de ajutor, trăiesc aceleași bucurii ca urmare a succeselor obținute în colectiv.

Parteneri:

UNIVERSITATEA
"I. I. MEȘTERA"
BRAȘOV
FARMACIE
1 DECEMBRIE 1918
UAB
UNIVERSITATEA I DECEMBRIE 1918
DIN ALBA IULIA

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

Prin toate jocurile dar mai ales prin cele de mișcare, se oferă posibilități multiple de dezvoltare armonioasă a organismului, realizând multe dintre sarcinile speciale ale educației fizice.

Prin joc dezvoltarea intelectuală este puternic influențată în sensul dobândirii de noi cunoștințe, pe de o parte și a diversificării acțiunilor mintale, pe de altă parte. Jocul favorizează dezvoltarea atitudinilor imaginative, a capacităților de creare a unor sisteme de imagini generalizate despre obiecte și fenomene, posibilitatea de a opera mental cu reprezentări după modelul acțiunilor concrete cu obiectele în timpul jocului.

Jocul este prilejul realizării educației estetice a preșcolarului, care se inițiază în tainele frumosului și învață să-l creeze. Din pricina aceasta, multiple sarcini revin jocului, îndrumarea și controlul acestuia de către adult este absolut necesar, poziție care se opune total teoriei educației libere a neintervenției adultului în jocul copilului. Intervenția adultului în jocul copilului determină transformarea jocului simplu în jocuri mai bogate, mai complete, cu informații complexe și elemente simbolice numeroase.

Centrul de greutate al dirijării jocului este însă procesul transformării jocului în muncă, fără a altera plăcerea elementului distractiv, pregătindu-l totuși pe copil pentru învățatură. **Jocul stimulează fantezia, conștiința imaginativă și un anumit gen de percepție a ideilor. Este vorba în fond, despre creativitatea jocului.** Ea privește aspecte foarte concrete și foarte practice. Copilul este stimulat, el are idei și, nu în ultimul rând este capabil să facă legături intuitive între lucruri care pot fi translate în acțiuni care produc schimbări ale lucrurilor. Prin intermediul jocului, un copil poate realiza care idei sunt ale sale și, în acest proces, poate lua cunoștință de propriul său potențial inovativ și îl poate experimenta.

Pe de altă parte dat fiind că jocul face posibilă atât realitatea cât și fantezia, el le permite copiilor să se confrunte și să-și rezolve indiciile lor cele mai profunde. Prin intermediul episoadelor imaginare copiii se pot înfrunta fără riscuri cu aceste creaturi și pot să le domine. Prin intermediul jocului, alături de nevoia de a se integra, copilul experimentează și nevoia de a-și apăra și de a-și afirma individualitatea. Obligat de context să iasă din el însuși și să se privească dintr-o altă perspectivă, copilul își construiește un sens propriu al identității, sens concretizat în imaginea de sine.

Prin intermediul cuvintelor, notelor muzicale, al desenelor sau reveriilor fantastice, numeroși artiști și-au format încă din copilărie, deprinderea de a percepe obiectele și situațiile

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Într-o manieră unică, personală.

2.6.1.1. Jocuri de creație

Activitățile ludice sunt purtătoare ale unor multiple virtuți formative în dezvoltarea psihică generală a copilului și, implicit în dezvoltarea creativității. Întrucât jocul, prin excelență constituie cadrul specific al unui antrenament al spontaneității și al libertății de expresie, el constituie un stimul important în cultivarea receptivității și sensibilității, a mobilității și flexibilității specifice; el sporește vigoarea acțională a copilului și amplifică nevoia de activitate și explorare a noului, de imaginație, de elaborare.

Pedagogii au făcut o clasificare a acestor jocuri: jocuri de formare a unor relații între copii; jocuri care dezvoltă funcționarea organelor de simț: auz, văz, miros, gust, pipăit; jocuri care dezvoltă atenția, memoria, fantezia; jocuri care cultivă dezvoltarea fizică și coordonează mișcărilor.

Jocurile de tip literar-creativ se pot proiecta, desfășura în cadrul ariilor de stimulare care au căpătat ca secvență organizatorică - denumirea de jocuri literar-creative. **Jocul de creație** le oferă copiilor un prilej special de a explora diferite roluri. În colțul căsutei ori cel al păpușii, frățiorul sugar de acasă, devenit rival poate fi dus înapoi la *spital* și schimbat cu ceva mai de dorit cum ar fi de exemplu un camion de jucărie.

Un *leu care rage* nu mai apare deloc înfricoșător. Dacă cineva îi dă o ceașcă în care se face că este lapte, leul se transformă imediat într-o pisicuță blândă și alintată. În jocul de rol se poate întâmpla orice. **Jocul de creație** cu subiect din basme și povești aduce cu el modificări, adăugiri, combinări de replică, de acțiuni. Preșcolarul modifică, în funcție de trăirile sale emoționale față de personaj, evoluția acestuia, *destinul*, relațiile lui cu celelalte personaje. Manifestă independență în alegere și spontaneitate în interpretarea rolului asumat. Este capabil chiar să interpreteze toate rolurile din aceeași poveste, fără a imita educatoarea sau colegul care l-a precedat. Utilizează o pantomimică socială, dar în același timp și una personală. Prin jocul de creație cu subiect din basme și povești, copilul se transpune într-o lume mirifică, a tuturor posibilităților, conștientizând totuși caracterul ei nereal. (TAPALAGĂ, T., 2009, p. 42.)

În jocurile de creație și de construcție, la ariile / zonele Știință, Bibliotecă, Arte, copiii transfera cunoștințe și deprinderi însușite în jocurile didactice: în toate aceste activități și jocuri, copiii exersează

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și Farmacie
din Brașov

deprinderi de comunicare, își pot însuși noțiuni noi sau pot descoperi sensuri noi ale unor cuvinte cunoscute. Aceste activități antrenează creativitatea copiilor, le dezvoltă imaginația. Prin jocuri de construcție sau de creație se pot pregăti materiale didactice interdisciplinare sau momente din programul serbărilor semestriale.

În jocurile de creație copiii participă verbal în toate momentele prin cuvinte, expresii și dialoguri caracteristice. Jocul de creație este imitarea și nu copierea vieții, iar prin joc li se dezvoltă copiilor fantezia verbală; ei trebuie lăsați să vorbească liber, să improvizeze propoziții, să susțină un dialog. „Copiii se costumează, schimbă îmbrăcămintea păpușilor, joacă roluri sau le interpretează cu ajutorul păpușilor, al animalelor-jucării sau al teatrului de păpuși.” (VOICULESCU, E. , 2001, p. 85.)

Jocul este un mijloc foarte important de dezvoltare psihică multilaterală a copilului, devenind pe parcurs o formă de activitate tot mai complexă. Datorită schimbărilor care se produc în psihicul copilului, jocul prezintă o serie de particularități caracteristice.

2.6.1.2. Jocuri și activități specifice domeniul estetic și creativ

Primul element al noțiunii de frumos este impresia de totalitate. „Ori de câte ori părțile operei de artă satisfac o perfectă solidaritatea estetică, fiecare integrând armonios ansamblul, obținem frumosul” (TOMA, V.,2005, p 79). Apoi frumosul, produce o plăcere directă, simplă și imediată. Această plăcere este dezinteresată și se referă la formă. Frumusețea este legată de creația clasică, de echilibrul sufletesc, calm, de armonie, justiție, proporție Estetica are adevăruri care sunt permanente și acestea sunt raporturile, armonia și proporțiile.

Gustul estetic se cultivă prin contactul copiilor cu opera de artă dar și prin exercițiu. Exersând, copiii învață să se exprime, dobândesc cunoștințe noi despre elementele de limbaj plastic. Mâna micuțului creator este condusă de gândire și simțire, acționează direct și firesc asupra materialelor de lucru, conferindu-le calități plastice noi. Ea le însuflețește, le dă valoare artistică și o expresie corectă. Cu cât lucrarea este mai frumoasă , cu atât este mai convingătoare. Pestalozzi stabilește noi principii ale rolului deosebit pe care-l joacă desenul în redarea abstractă a obiectelor și redarea lor prin linii simple, dar de o mare încărcătură emoțională. Natura nu dă copilului linii, ci obiecte, lucruri, ființe,

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

fenomene, iar noi nu trebuie să-i dăm linii decât pentru a-l face să vadă exact lucrurile, de aceea nu trebuie să depărtăm de el lucrurile, spre a-l face să vadă numai linii. Din acest punct de vedere, desenul infantil se aseamănă cu jocul simbolic, care apare aproximativ în aceeași perioadă de exprimare grafică și are funcția esențială de asimilare a realului la « eul » copilului (Watt, F., 2005, p. 65) trebuie să se realizeze fără constrângeri sau interdicții din afară, în scopul lichidării conflictelor și compensării trebuințelor proprii, trăirilor cognitive și afective ale copilului.

Spre deosebire însă de joc, care-l eliberează pe copil de realitatea exterioară, desenul este și o formă de echilibru între lumea lui interioară și solicitările lui exterioare. Prin desen, copilul caută simultan să satisfacă atât cerințele sale proprii cât și să se adapteze formelor din afară. Astfel, desenul constituie când o cale de pregătire a imaginii mintale, când o rezultată a acesteia.

Într-o scrisoare adresată de N. Tonitza profesorului de pedagogie I. Drăgan din Piatra-Neamț, scria : « Suntem noi o seamă de dascăli care muncim tăcuți și neștiuți pentru triumful unei credințe.... Eu cred că lumea copilăriei este stăpânită de domeniul creației artistice. Mai artist decât copilul cred că nu este niciun artist în lume. Să ai inimă să-l simți și minte să-l pricepi... Și mi se pare că numai tu ai priceput și ai simțit copilăria când le-ai pus atâta lumină în ochi, atâta frumusețe sufletească în chip... » (TOMA, V., p79, 2005). Arta mijlocește cunoașterea lumii și a vieții sub forma imaginilor concrete senzoriale. Activitățile artistico-plactice constituie un mijloc de dinamizare și exprimare a vieții copilului, a achizițiilor sale intelectuale, afective, voliționale și motivaționale. Motivația copilului pentru activitățile artistico-plactice și este nevoia de exprimare a propriilor trăiri, nevoia de a reda imaginea într-un mod artistic sau plăcerea de a povesti în imagini.

În vederea dezvoltării imaginației creatoare în cadrul activităților artistico-plactice se valorifică cunoștințele acumulate prin activități diverse. În pedagogia contemporană perioada preșcolară constituie perioada de maximă receptivitate, sensibilitate, mobilitate și flexibilitate psihică. Vârsta preșcolară este vârsta imaginației, a fanteziei și jocului, în care copilul are posibilitatea de a-și exterioriza sentimentele și trăirile în mod imaginativ-creativ. Preșcolarul devine participant activ la propria sa formare, se accentuează astfel caracterul formativ al învățământului actual modern.

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Tomashevski
din Brno

La vârsta preșcolară copilul are tendința de a se exprima în lucrările lui, bazându-se pe experiența personală. De aceea este bine să se acorde copilului libertatea de idei, de a găsi mijloace și forme de cedare a propriilor impresii despre lume, în care să se relecte emoțiile și sentimentele trăite.

Activitățile artistico-plastice constituie un mijloc de dinamizare și exprimare a vieții copilului, a achizițiilor sale intelectuale, afective, voliționale și motivaționale. Motivația copilului pentru activitățile artistico-plastice și practice este dorința de exprimare a propriilor trăiri, nevoia de a reda imaginea într-un mod artistic sau plăcerea de a povesti în imagini. Reprezentările plastice ale copilului evoluează treptat spre o redare cât mai realistă, alături intervine imaginația creatoare și trece spre fabulație, spre ireal.

Desenul la vârsta preșcolară este o formă a jocului și, la fel ca aceste, poate fi considerat un mod de exteriorizare a conținuturilor psihice, fiind o proiecție directă, o cale de comunicare a evenimentelor subiective. Desenul copiilor poate fi armonios, echilibrat și acesta se poate observa prin îmbinarea armonioasă a mai multor forme de linii. Expresivitatea liniilor este variată și diferă de grosimea acestora, intensitate, poziție, felul cum se însoțesc, ritmul sau culoarea lor. (GHIOLMEZ, A, 2009, p.87.)

„Acumulările și impresiile estetice pun în mișcare resorturile complexe din mintea și sufletul copiilor, înfrumusețează spațiul plastic al lucrărilor realizate de ei, căci frumosul, esteticul este discret și izvorește dinspre interior către lume.” (BOTEZ CRAINIC, A.,1997, p 46).Limbajul plastic are misiunea de a echilibra și de a armoniza relațiile copilului cu natura, cu sine.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

CAPITOLUL III

PREZENTAREA CERCETĂȚII PSIHO-PEDAGOGICE

Tema: Importanța stimulării și dezvoltării potențialului creativ la vârsta preșcolară

Tipul: Cercetarea longitudinal-experimental-constatatăivă

3.1. Prezentarea problemei cercetate

3.1.1. Abordarea teoretică succintă a temei

Trăim într-o lume extrem de dinamică al cărei destin trebuie să ni-l asumăm, în numele trecutului acestei planete dar și al viitorului care se prefigurează la orizont și tocmai de aceea, această afirmație a fost un simbol de lumină pentru această temă. De aceea, astăzi la răscrucea dintre milenii, creativitatea constituie pentru omenire nu numai o mare speranță dar și o mare problemă. Opțiunea spre creativitate ține de însăși natura umană în ceea ce are ea mai nobil și mai cutezător. Creativitatea constituie una dintre cele mai importante valori umane, sociale, educaționale. Rolul creativității în procesul culturii și civilizației este enorm. **Concepția conform căreia talentele și geniile sunt înnăscute a fost depășită. Acestea sunt rezultatul interacțiunii dintre influența mediului și a eredității, dintre învățare, maturizare și dezvoltare.**

Esența idealului educațional al școlii românești, subliniată în *Curriculumul pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani*, are în vedere următoarele finalități ale educației: „ Dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a personalității copilului, în funcție de ritmul propriu și de trebuințele sale, sprijinind formarea autonomă și creativă a acestuia. ” (MECT, 2008, p.9) Schimbările radicale care se petrec în societatea contemporană, în familie, educație, știință, tehnologie, la locul de muncă, în religie și aproape în orice aspect al vieții noastre, presupun un înalt grad de adaptare și de curaj care sunt strâns legate de potențialul creativ al persoanei, de găsirea de noi soluții, adaptare la situații noi și comportamente adecvate în diferite situații de viață. După C. Rogers (1961), menționa Roco, M. (2004):

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

„adaptarea creativă naturală pare a fi singura posibilitate prin care omul poate ține pasul cu schimbarea caleidoscopică a lumii sale... Dacă oamenii nu vor realiza idei noi și originale în adaptarea lor la mediu, atunci popoarele lor nu ar mai fi competitive în plan internațional.

Opțiunea spre creativitate ține de însăși natura umană în ceea ce are ea mai nobil și mai cutezător. Educația tinerei generații o facem pentru lumea de mâine, nu pentru lumea de azi. „ Această lume nu va mai exista când ei vor fi adulți iar noi nu știm, nimic nu ne permite să știm cum va fi lumea lor. Atunci să-i învățăm cum să se adapteze. ” (Burnett, A., (1962), p.71) Rolul creativității în procesul culturii și civilizației este enorm iar în școala contemporană există preocupare pentru educarea creativității. Multă vreme creativitatea a fost considerată un har divin, har pe care îl aveau puțini oameni. Conceptul de creativitate, unul dintre cele mai fascinante concepte cu care a operat vreodată știința, este încă insuficient delimitat și definit. Aceasta se explică prin complexitatea procesului creativ, ca și prin diversitatea domeniilor în care se realizează creația. După unii autori, acest lucru se întâmplă ori de câte ori o noțiune este difuzată de la un grup restrâns de specialiști la o populație mai largă, pierzându-și astfel caracterul univoc, stabilitatea și rigoarea. Nu este vorba de un proces de degradare, ci de asimilare a gândirii logice individuale la gândirea socială. Problemă de cercetare pentru psihologi, pedagogi, psihanalisti, filosofi, esteticieni, sociologi și sociologi ai culturii, axiologi, antropologi, economiști - dată fiind complexitatea uimitoare a fenomenului, creativitatea este și în atenția lingviștilor și a psiholingviștilor.

Vârsta preșcolară se caracterizează printr-un remarcabil potențial creativ care ar trebui exploatat la maximum. Dacă acesta nu este fructificat, pierderile care se produc sunt mari, iar recuperările ulterioare sunt parțiale și adesea minime. De aici rezultă că formarea capacităților de adaptare ale copilului la realitățile rapid schimbătoare ale zilei de mâine, trebuie să înceapă de la cea mai fragedă vârstă. Este recomandat ca toate instituțiile de învățământ responsabile cu formarea tinerei generații să cultive creativitatea de timpuriu, pentru a avea certitudinea că mai târziu, cei educați își pot valorifica potențialul creativ în direcția elaborării de produse de rară și extremă valoare socială.

Creativitatea copilului preșcolar că este naivă prin necunoașterea obstacolelor obiective pe care le întâmpină transpunerea în practică a ideilor. Copiii efectuează un brainstorming firesc, spontan. De

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și Farmacie
din Brașov

altfel spontaneitatea, necenzurarea ideilor, este cea care caracterizează copilul preșcolar și care uimește uneori prin volum și originalitate.

Perioada preșcolară imprimă cele mai profunde, durabile și fructuoase amprente asupra individualității copilului. Sub influența factorilor ambientali, are loc expansiunea potențialului creativ al copilului, răsar mlădițele *eului* cognitiv, afectiv, acțional, se constituie și se consolidează trăsăturile de personalitate.

În grădiniță, copilul, această ființă vie cu o lume proprie, această ființă activă, polivalentă totodată, aflată într-o permanentă schimbare trebuie să fie redescoperit mereu de noi, educatoarele, în dinamica ipostazelor mereu inedite ale individualității în devenire. Copilul, la vârsta preșcolară, este caracterizat ca fiind un observator perspicace, dar care amestecă realul cu creația fanteziei sale.

Existența unui potențial creativ care se manifestă încă din copilărie, este unanim recunoscută de cercetători, ba chiar se poate spune că „orice individ este creator, mai ales în copilărie”. (TAPALAGĂ, T., 2009, p.41) Potențialul creativ al preșcolarului se manifestă în activitățile sale cotidiene: în joc (activitate fundamentală), prin limbaj (activitatea de inter-comunicare umană realizată cu ajutorul mijloacelor limbii), în desen și pictură (activități care sunt pentru cei mici un joc al culorilor și liniilor). Cadrul de manifestare creativă, cel mai important, pentru preșcolari este activitatea ludică. Conduita creativă ludică este o premisă pentru viitorul comportament creativ care se va materializa în produse noi și originale. În jocul de creație cu subiect din viața cotidiană, copilul imită și reproduce selectiv modele de comportament oferite de cei din jur, dar numai pe acelea care sunt în acord cu dorințele și pregătirile sale. În realizarea rolurilor asumate se folosește de obiecte reale cărora le dă nu numai semnificații reale ci și semnificații proprii. Dacă la început acțiunile reproduce sunt simplificate, în timp le complică, le combină între ele, le îmbobățește cu ceea ce a acumulat în experiența sa cognitivă. Ficțiunea din jocul de creație cu subiect din viața cotidiană nu este absurdă, ci constructivă și originală. Realitatea este în același timp sursă, criteriu de verificare, câmp de explorare și identificare.

Din punct de vedere psihic, la vârsta preșcolară copilul dobândește cele mai profunde, durabile și productive însușiri ale propriei personalități, o intensă receptivitate, sensibilitate și flexibilitate psihică. Este important de subliniat faptul că în practica învățământului preșcolar se încearcă abordarea

Parteneri:

UNIVERSITATEA DE
MEDICINĂ ȘI
FARMACIE
DIN BRAȘOV
UAB

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
de Brașov

individualizată a învățării, precum și dezvoltarea competențelor socio-emoționale care pot influența exprimarea creativă a copiilor. Prin joc sau activitățile pe bază de joc se obțin produse noi, originale deoarece copilul dispune de capacitatea de a se juca, de a învăța și de a crea. Jocul este domeniul principal în care se manifestă și se exersează imaginația, climatul psihologic cel mai favorabil al copilului preșcolar pentru a se forma armonios. Prin joc copilul ne dăruiește tot ce are el mai bun. Jocul contribuie la formarea personalității și creează o ambianță plăcută, de exprimare liberă și în același timp cooperantă. Prin joc se pot exprima cele mai intense trăiri interioare, se pot exprima sentimente care într-un alt cadru nu ar putea să fie exprimate.

Creativitatea, deși pare un dat nativ al copilului, o trăsătură naturală și spontană, poate fi de multe ori inhibată, îngrădită de anume scheme care par a fi prioritare sau ignorată, neluată în seamă, adesea nestimulată corespunzător.

Vorbind despre educație la vârsta preșcolară, un loc aparte se cuvine să rezervăm creativității, adică acestui fenomen care mobilizează întreaga personalitate a copilului, cu tot ce are ea mai bun în plan intelectual și non-intelectual. Produsele realizate de copiii sunt noi și valoroase și beneficiază de atributul originalității. Preșcolarii au o creativitate naivă, grație curiozității, imaginației bogate și imensei plăceri de a fabula, precum și datorită spontaneității care caracterizează această vârstă. Acest capital promițător și atât de generos nu trebuie abandonat iar mediul educațional este cel care poate dezvolta într-un mod armonios acest potențial. Există o varietate de activități care pot sprijini și dezvolta creativitatea, de la activități artistice sau intelectuale, până la cele manuale sau cele casnice. Fie că povestește foarte frumos, că pictează deosebit, că demontează cu mare dexteritate sau inventează lucruri noi, toate aceste calități ale copilului pot fi valorificate în experiențele sale de la grădiniță și pot consolida aptitudinile sau înclinațiile viitoare.

Pentru a se putea avânta în necunoscut, copilul trebuie să dispună de acea libertate interioară, de acel sentiment de siguranță, provenite din lumea sa înconjurătoare. Creativitatea înseamnă posibilitatea de comunicare: copilul se află într-un contact continuu cu lumea sa interioară și cu lumea sa exterioară. Atitudinea sa receptivă îi permite să intuiască și să înțeleagă problemele existente. Pe baza corelațiilor stabilite cu lumea sa interioară se formează asociații cu fenomene cunoscute și trăite, devenind astfel posibilă rezolvarea noilor probleme apărute.

Parteneri:

UNIVERSITATEA ALBA IULIA
1991
UAB
INDEPENDENȚA - 1 DECEMBRIE 1989
DIN ALBA IULIA

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Ursula Șchiopu definea creativitatea ca fiind o „dispoziție spontană de a crea și inventa, care există la fiecare persoană, la toate vârstele”. Examinând celelalte definiții ale creativității am ajuns la concluzia că noutatea, originalitatea, ingeniozitatea, valoarea teoretică, productivitatea, utilitatea, eficiența, reprezintă **trasături esențiale ale activității creatoare**, iar **personalitatea creativă** este caracterizată printr-un *mozaic de aptitudini și însușiri: fluiditate, flexibilitate, elaborare, originalitate, sensibilitate pentru probleme și redefinire*

Copilul preșcolar este prin natura sa un creativ datorită imensei sale curiozități, a freamăntului permanent pentru a cunoaște tot ceea ce se petrece în jurul său. În perioada preșcolară imaginația se exprimă viu prin tot ceea ce face copilul la grădiniță la toate activitățile. Activitatea didactică trebuie înțeleasă ca un act de creație nu ca un șir de operații șablon sau de rutină. Educatoarea trebuie să dispună de capacitatea de înțelegere a copiilor, să ofere acestora un exemplu de ingeniozitate, spontaneitate, originalitate, creativitate, prin propria persoană. Să creeze situații care să îmbogățească mintea copilului cu anumite reprezentări și obișnuințe, să-și transforme ocupația într-o frumoasă minune. Creativitatea expresivă se manifestă liber și spontan în desenele sau construcțiile copiilor mici, dar și prin limbajul oral sau scris al preșcolarilor. Nu se pune problemă, la acest nivel, de unicitate. Este însă un mijloc excelent de a cultiva aptitudinile creatoare ce se vor manifesta ulterior. În perioada preșcolară imaginația se exprimă viu prin tot ceea ce face copilul în grădiniță și în afara grădiniței, prin activități diverse.

3.1.2. Scopul

Demersul de față, alături de caracterul constatativ pe care îl comportă și care surprinde diferite aspecte, particularități ale manifestărilor creative la vârsta preșcolară **are un caracter aplicativ-experimental- formativ**, prin observare sistematică și introducerea unor jocuri și activități creative parte din ele fiind sintetizate într-un Opțional (aplicat la grupa de preșcolari din primul an, pentru dezvoltarea limbajului și mai puțin pe celelalte domenii, iar pentru anul doi de cercetare *Opționalul* a fost modificat prin introducerea de jocuri transdisciplinare-creative pentru *Domeniul estetic și creativ*- Anexa 1) menit să dezvolte potențialului creativ al preșcolarilor.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Am încercat să surprindem și rolul cadrelor didactice în dezvoltarea unui potențial creativ la copiii preșcolari, precum și flexibilitatea, deschiderea spre nou, potențialul creativ al cadrului didactic, folosind un test de creativitate – flexibilitate, adaptat după modelul propus de E. Raudsepp și menționat în cartea *Creativitate și inteligență emoțională* scrisă de Mihaela Rocco. (Anexa 2)

Vom evidenția influența jocurilor și a activităților creative, a metodelor interactive de predare-învățare, desfășurate într-un climat plin de dragoste, încurajare și exprimare liberă a a preșcolarilor.

3.1.3. Obiectivele cercetării:

3.1.3.1. **Obiectivul general** îl constituie analizarea, proiectarea, organizarea și desfășurarea unor produse de stimulare a creativității copiilor preșcolari prin activitățile desfășurate în grădiniță.

3.1.3.2. Obiective specifice:

- Analiza surselor bibliografice, psihologice și pedagogice din perspective cercetării proprii;
- Stabilirea reperelor psiho-pedagogice ale stimulării creativității la preșcolari prin activitățile specific vârstei preșcolare;
- Identificarea potențialului creativ al copilului preșcolar și posibila continuare în viața adultă;
- Elaborarea unui *Opțional* de activități și jocuri creative;
- Desfășurarea activităților propuse;
- Analizarea produselor obținute în urma aplicării testelor de creativitate la grupurile de preșcolari, în cei doi ani de cercetare;
- Sintetizarea rezultatelor cercetării, elaborarea concluziilor.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

3.1.4. Ipotezele cercetării

3.1.4.1. Ipoteza generală: Vom presupune că jocurile și activitățile educativ-creative, influențează pozitiv dezvoltarea potențialului creativ al preșcolarilor.

3.1.4.2. Ipotezele specifice:

- Activitățile de joc influențează pozitiv potențialul creativ, dezvoltă creativitatea preșcolarilor.
- Jocurile de educare a limbajului la vârsta preșcolară stimulează flexibilitatea, fluența, originalitatea;
- Activitățile specifice domeniului estetic și creativ (desenul liber, pictura) dezvoltă imaginația, creativitatea.
- Evitarea conformismului și a stereotipurilor în grădiniță conduce la dezvoltarea flexibilității, a originalității.

Pornind de la definiția creativității ca fiind „o dispoziție spontană de a crea și inventa, care există la fiecare persoană, la toate vârstele”, dată de Ursula Șchiopu, și examinând celelalte definiții ale creativității am ajuns la concluzia că noutatea, originalitatea, ingeniozitatea, valoarea teoretică, productivitatea, utilitatea, eficiența, reprezintă **trăsături esențiale ale activității creatoare**, iar **personalitatea creativă** este caracterizată printr-un *mozaic* de aptitudini și însușiri: **originalitate, flexibilitate, fluiditate, elaborare**. Ținând cont de aceste concluzii ne-am propus să urmărim acest *mozaic* la preșcolari, în activitățile din grădiniță. Nu se pune problemă, la acest nivel, de unicitate sau originalitate. Este însă un mijloc excelent de a cultiva aptitudinile creatoare ce se vor manifesta ulterior știind că în perioada preșcolară imaginația se exprimă viu prin tot ceea ce face copilul la grădiniță la toate activitățile. La acest nivel, al preșcolarității nu se poate avea în vedere exigența noutății, a generării noului la modul absolut. De cele mai multe ori, descoperirile copiilor nu sunt decât redescoperiri, noutăți relative. **Este clar că bogăția iscărilor copilăriei nu poate fi considerată creativitate la modul absolut ci în viziune integrată, rămânând doar un mare și important, palier**

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

inițial al creativității umane.

Potențialul creativ, la vârsta preșcolară poate fi stimulat prin activitățile din grădiniță. În testarea acestei ipoteze vom avea în vedere următoarele aspecte: particularitățile de vârstă și individuale ale fiecărui copil preșcolar; specificul potențialului creativ la vârsta preșcolară; specificul proiectării curriculare în grădiniță și specificul abordării interdisciplinare;

În proiectarea și organizarea activităților instructiv-educative necesare în demersul didactic la preșcolari, am considerat că este necesară selectarea unor jocuri care dezvoltă imaginația, dau posibilitatea exprimării libere a personalității preșcolarilor, precum și introducerea unui **Opțional cu specific creativ** pe mai multe domenii de dezvoltare. Realizarea procesului instructiv-educativ în plan conceptual-acțional și evaluativ în spiritul metodologiei creativității.

3.1.5. Variabilele cercetării:

3.1.5.1. Variabila independentă:

jocurile de stimulare și dezvoltare a creativității preșcolarilor propuse în Opțional pentru grupul 1, domeniul vizat a fost Limbă și comunicare iar pentru grupul din anul 2 jocurile propuse au caracter transdisciplinar.

3.1.5.2. Variabilele dependente:

- Nivelul potențialului creativ al preșcolarilor pentru anul 1;
- Nivelul de flexibilitate al cadrelor didactice ca factor de stimulare al potențialului creativ al preșcolarilor, pentru anul 2;

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

3.1.6. Locul de desfășurare al cercetării și perioada

Cercetarea s-a desfășurat pe parcursul a doi ani școlari:

- Primul an 2010-2011, La Grădinița *Emanuel* și Grădinița nr.12, din Alba Iulia. Cadrele didactice implicate în cercetare: Botariu (Tomuș) Daniela – la grupa experimentală și educatoarea Șteu Gina- la grupa de control.
- Anul II- 2013-2014, la Grădinița *Emanuel*, Alba Iulia- Prof. Botariu (Tomuș) Daniela

3.1.7. Descrierea eșantioanelor de participanți.

În primul an de investigație, documentare, experimentare, am implicat un număr de 28 de preșcolari având vârsta cuprinsă între 5-6 ani, copii din grupa mare. Eșantionul experimental a fost format din 14 preșcolari: 10 fetițe și 4 băieți de la Grădinița *Emanuel*, din Alba Iulia; iar cel de control, din 14 preșcolari: 10 fetițe și 4 băieți de la Grădinița nr.12 Alba Iulia. În anul doi al cercetării, eșantionul observat a fost de 17 preșcolari, cu vârste între 5-6 ani, grupa mare.

Am folosit eșantionarea fixă- în primul an, folosind grupa experimentală pentru a observa direct modul de manifestare al creativității și am consemnat datele despre aceleași probleme, de la același eșantion, dar am folosi și un eșantion de control, pentru a constata dacă prin folosirea de jocuri și activități creative, cuprinse în Opționalul desfășurat cu grupa de preșcolari din eșantionul experimental, este influențată flexibilitatea, fluența, originalitatea, cu alte cuvinte manifestările creativității la preșcolari. Am luat în considerare dezvoltarea fizică, psihică și socio-emoțională a preșcolarilor.

La începutul anului 1 școlar, au fost consemnate în *Caietul observator - care cuprinde fișe individuale, standardizate la nivel național, pe categorii de vârstă*- comportamentele observate (atinse, în curs de dezvoltare, cele care necesită sprijin sau inexistente), în toate domeniile de dezvoltare vizate de curriculumul pentru învățământul preșcolar. S-au urmărit astfel 206 comportamente/ copil preșcolar, pentru constituirea unor eșantioane **identice**.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

3.2. Etapa constatativ- inițială

3.2.1. Metoda observației

3.2.1.1. Observația sistematică a comportamentelor la diferite tipuri de activități

Vom folosi **observația participativă**, numită și **calitativă** sau observație internă. În ceea ce privește atributul de calitativă, acesta subliniază că observația participativă nu se concentrează pe date cantitative, externe, obiective și impersonale ci pe actul înțelegerii, bazat pe conviețuirea în grup și trăirea personală, subiectivă, de către observator a condițiilor care generează și explicit **grupului** comportamentele celor observați. Observația noastră a fost deschisă, sensibilă la inedit, flexibilă și adaptabilă în funcție de evoluția naturală a comportamentelor pe care le-am consemnat de-a lungul timpului. Una din fișele de observație a comportamentelor preșcolarilor este anexată (Anexa 4).

A1-DLC- ELEMENTE DE LIMBAJ SCRIS

A2- JOC DE ROL

A3- DȘ- CUNOAȘTEREA MEDIULUI

A4-JOCURI ÎN CURTEA GRĂDINIȚEI

A5-DEC-PICTURĂ, DESEN

A6-DOS- ABILITĂȚI PRACTICE

A7-ADP- OPȚIONAL DE JOCURI ȘI ACTIVITĂȚI CREATIVE

Prezentăm în **Fig.1** aspecte reprezentative surprinse într-o zi de activitate cu preșcolarii

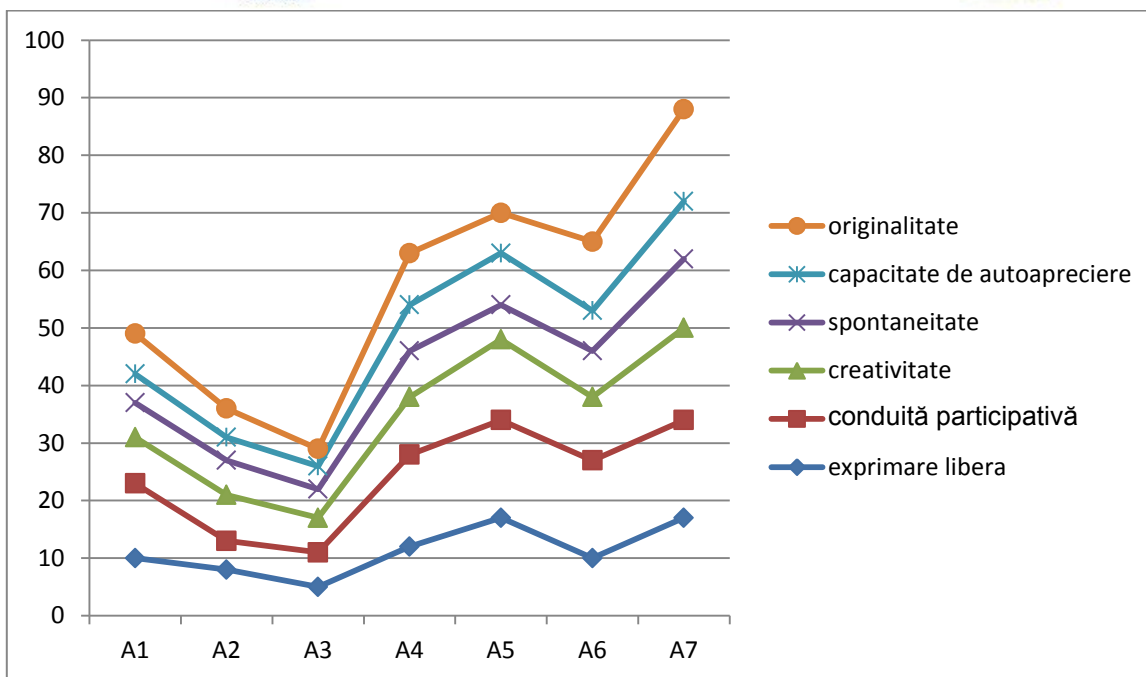
Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

Fig. 1 Graficul - Fişa de observare a comportamentului preşcolarilor

Domeniile în care preşcolarii din grupul experimental 2 manifestă potențial creativ sunt diverse. Pentru grupul experimental 1, cel mai important domeniu a fost *Domeniul limbă și comunicare* și drept urmare am desfășurat un Opțional cu activități și jocuri creative specifice acestui domeniu. Dezvoltând potențialul creativ al copiilor în domeniul respectiv s-a observat că toate celelalte domenii de activități desfășurate în grădiniță s-au dezvoltat armonios, iar *Testul de creativitate verbală*, menționat în lucrarea personală, de Licență: *Stimularea creativității preşcolarilor prin activitățile de educare a limbajului*, din iunie 2011, poate confirma importanța dezvoltării limbajului și influența în manifestări ale creativității preşcolarilor.

Din fig. 1 se poate observa cum interesul copiilor preşcolari crește pentru activitățile din *Domeniul estetic și creativ*, *Domeniul limbă și comunicare*, *Domeniul om și societate*, precum și pentru activitățile propuse de Opțional care au o abordare transdisciplinară și cuprind și domeniul estetic și creativ. Nivelul mai scăzut înregistrat de activitatea nr. 3 se datorează activității observate care este o activitate de predare și prin specificul său nu permite o exprimare liberă a copiilor deoarece sunt în faza

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și Farmacie
din Brașov

de asimilare a informațiilor. Originalitatea, creativitatea, spontaneitatea sunt viu exprimate în activitățile de pictură, desen, abilități practice, jocuri libere, limbajul scris, dramatizările libere ale preșcolarilor.

Concomitent cu creșterea interesului pentru activitate/ activități crește și exprimarea liberă creativă, iar plăcerea preșcolarilor de a participa la activitățile de joc propuse în Opțional are drept rezultat originalitate, flexibilitate, găsim de soluții noi în rezolvarea temelor.

3.2.1.2. Observarea comunicării în cadrul grupului de preșcolari anul 2

Grădinița constituie al doilea mediu educațional important în formarea și dezvoltarea personalității copilului. Perioada petrecută în acest mediu constituie, pentru copilul preșcolar, baza educației formale cu efecte în plan fizic, intelectual, emoțional și social. Dezvoltarea potențialului creativ rezultă și din buna colaborare a preșcolarilor. Funcțiile de susținere a sarcinilor de grup, utilizarea unor tehnici de învățare prin interacțiunea de grup, utilizarea și dezvoltarea simultană a unui întreg evantai de sentimente și afecte, exterioare activității propriu-zise, concură la integrarea membrilor, la dezvoltarea interesului și a motivațiilor pentru o astfel de activitate.

Comunicarea reprezintă una dintre principalele condiții ale formării și dezvoltării personalității umane deoarece, ca proces, înseamnă manifestare pe multiple planuri, înseamnă comportament de emițător, de receptor, de observator, etc., înseamnă implicare în grade diferite și interacțiune, în condițiile în care fiecare participant la actul comunicativ îl/îi influențează pe celălalt/ceilalți voluntar și/sau involuntar. Comunicarea realizată prin intermediul vorbirii este ca o oglindă a propriului eu, a propriei persoane. O bună comunicare în grupul de preșcolari poate influența pozitiv creativitatea.

Modul în care copiii acționează a fost observat sistematic deoarece poate să genereze atât condiții optime pentru o comunicare eficientă, cât și bariere sau/și blocaje ale comunicării de diferite niveluri și intensități. Din observațiile pe care le-am făcut la nivelul grupului legate de aspectele surprinse în

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

comunicarea copiilor și reprezentate prin graf (Anexa 5) am notat aspectele comune care apar în comunicare, numite *perturbații*.

3.2.2. Metoda sociometrică

Voi aborda problematica relațiilor în grupa de preșcolari și a influenței acestora asupra procesului educativ, deoarece cele două grupuri de preșcolari care au fost monitorizate direct în cei doi ani ai cercetării pedagogice sunt diferite în mod special prin relațiile de inter-comunicare. Este evident faptul că nu putem discuta, la modul general, despre preșcolari implicați sau nu în procesul de învățământ fără să ținem seama de marea diversitate a modului în care se raportează la activitatea zilnică desfășurată în grădiniță, diversitate care depinde atât de calitățile lor native (inteligență, capacitate de memorare, atenție, etc.) cât și de cele de **influență din partea grupului** din care face parte preșcolarul, precum și exemplul cadrului didactic.

Pe de altă parte, copiii, în cadrul sistemului educativ, experimentează interacțiunea în cadrul grupului din care fac parte, ca modalitate esențială de construcție / reconstrucție a imaginii de sine. Câtă vreme universul copilului este constituit din propria familie, imaginea de sine este inconsistentă deoarece oglindirile pe care le oferă adulții (sau chiar frații mai mari ori mai mici) sunt puțin consistente, neexistând un termen de comparație pertinent. Grupa de preșcolari oferă cadrul ideal de comparare: aici preșcolarul poate afla „cât” de priceput este, dacă are sau nu dezvoltate unele abilități de lucru manual, pictură, desen, dacă are abilități de exprimare verbală, dacă este un bun cântăreț, sau sportiv, etc. Evident, această imagine de sine pe care preșcolarul o interiorizează nu este obiectivă mai ales la vârsta preșcolară sau școlară mică, depinzând, de exemplu, de măsura în care este acceptat în grup sau de nivelul mediu de performanță al grupului într-un anumit domeniu, dar și de imaginea creată de membrii familiei lărgite (rude, prieteni, cunoștințe) care influențează puternic imaginea de sine a copilului.

Când ne referim la caracteristici ale grupului vizăm acele aspecte care nu reprezintă o simplă sumare a caracteristicilor individuale ci definesc (sub)grupul prin dimensiuni specifice acestuia, cum ar fi valori / norme, atitudini, modele de comportament interiorizate de proprii membri, **nivel de creativitate, capacitatea de a rezolva probleme prin cooperare, coeziune, adaptabilitate la situații**

Parteneri:

UNIVERSITATEA DE
MEDICINĂ ȘI
FARMACIE
DIN BRAȘOV
UAB

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

noi, etc.

După cum rezultă din analiza sociometrică, grupul de preșcolari din eșantionul anului II este divizat în mai multe sub-grupuri, fiecare având propriul lider informal care în bună măsură, va da *tonul* conduitei grupului din care face parte în virtutea autorității cu care a fost investit de ceilalți membri. Sa constată de la o generație la alta o segmentare tot mai accentuată a grupurilor. Segmentarea se poate prognoza chiar la nivelul microgrupurilor. Preșcolarii sunt tot mai individualiști și cu greu se formează cercurile de prieteni. Dacă în primul grup inclus în cercetare erau două trei microgrupuri (la aceleași număr de copii), la grupul din anul II se observă o creștere a numărului de microgrupuri iar această situație face tot mai dificilă integrarea unui copil nou venit și cu atât mai grea munca desfășurată pe echipe. Această situație ne-a determinat să studiem mai îndeaproape grupul de preșcolari implicați în cercetare în anul școlar 2013-2014.

La începutul anului școlar rezultatele testelor inițiale și cele la sfârșitul de proiect tematic pe o săptămână sau mai multe au fost puțin mai slabe decât cele ale primului grup studiat. O posibilă cauză în asimilarea defectuoasă a cunoștințelor fiind datorate slabei coeziuni a grupului, influența negativă din partea colegilor, lipsei de atenție, deranjul din partea colegilor în timpul activităților de predare.

După cum se știe, existența a cel puțin două subgrupuri într-un colectiv de copii, unul interesat de activitățile desfășurate, celălalt dezinteresat, evoluția lucrurilor nu mai este atât de simplă. Contrează cu siguranță atât abilitatea cadrului didactic de a capta atenția tuturor, de a-și impune autoritatea fără amenințări, pedepse sau violență verbală. Pe de altă parte, în situația descrisă mai sus este foarte probabil să conteze raportul de putere dintre sub-grupuri, în sensul că cei dominanți pot impune conduita în consonanță cu propriile atitudini / modele de comportament. Tendința grupului era spre independență și neascultare, predarea noilor conținuturi era făcută cu dificultate, asimilarea cunoștințelor pentru unii copii era încetinită, motiv pentru care s-a demarat acțiunea de cunoaștere în profunzime a relațiilor interpersonale. Cunoașterea liderilor informali ai grupului era o necesitate.

Relația cu liderii informali ai grupului de preșcolari după ce aceștia s-au stabilit am structurat-o de așa natură încât să crească șansele unei bune interacțiuni cu întregul grup. Acest fapt este cu atât mai important cu cât modelul de comportament al liderului este foarte probabil să fie preluat / copiat / imitat de ceilalți membri ai subgrupului ca simbol al apartenenței la acesta și ca dovadă a solidarității.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Prambursensis
din Brno

Relația cu liderii informali a constituit o pârghie importantă a schimbării în bine, o creștere a interesului pentru cunoaștere, pentru asimilarea cunoștințelor, pentru dezvoltarea deprinderilor, abilităților și comportamentelor pozitive, atât de necesare integrării cu succes în ciclurile superioare ale școlii și apoi în viața adultă. Copilul, nu trăiește izolat, ci într-un angrenaj social, viața sa afectivă, activitatea intelectuală și nu mai puțin cea profesională desfășurându-se în interiorul și în interdependență cu mediul socio-școlar înconjurător sau în condițiile date de acesta.

Sociograma a constituit un instrument de reprezentare grafică a configurației relațiilor referențiale existente în interiorul grupului de preșcolari. Ea a fost întocmită pe baza datelor înscrise în sociomatrice și pune în evidență caracterul reciproc sau unilateral al relațiilor de alegere ori de respingere, tipologia rețelelor și a structurilor simpatetice din interiorul grupului, precum și “liderii” informali în jurul cărora se grupează ceilalți colegi, sau cei care sunt “marginalizați” din punct de vedere preferențial.

După aplicarea testului sociometric și consemnare rezultatelor în matricea sosiometrică (Anexa 8), am identificat liderii, numărul grupurilor și al microgrupurilor formate dar și realitatea că doi copii au rămas *izolați*.

Sociograma cu atrageri și respingeri (Anexa 6) a permis reprezentarea grafică a relațiilor interpersonale din grup. Sa întocmit pe baza datelor cuprinse în matricea sociometrică. Ne prezintă situația relațiilor de comunicare, date ce pot fi extrem de utile în organizarea unor activități care urmează să fie desfășurate în grup sau individual, dar și informații despre structura informală a grupului.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

Indicele de statut preferențial, l-am calculat după formula : $Isp = \text{alegeri-respingeri primite} / N-1$
(unde N = numărul membrilor din grup).

n+	4	6	0	+5	+2	+4	+3	+2	+5	+2	+4	+4	+2	+3	+2	+1	0
n-	0	-1	-7	0	0	0	-5	-1	0	-3	0	-1	-4	0	-3	-3	-8
Isp	4/16	5/16	-	5/16	2/16	4/16	-	1/16	5/16	-	4/16	3/16	-	3/16	-	-	-8/16
	0.25	0.31	-	0.31	0.13	0.25	-	-	0.31	-	0.25	0.19	-	0.19	-	-	-0.5
Is = n/N-	4/16	256/8	0	5/16	2/16	3/16	3/16	2/16	5/16	2/16	4/16	4/16	2/16	3/16	2/16	1/16	0
n-	0	-	-	0	0	0	-	-	0	-	0	-	-	0	-	-	-8/16
							.13	.06									-0.5
Ie=n n-/N-	0.25	0.32	-	0.31	0.13	0.19	0.06	0.07	0.31	-	0.25	0.18	-	0.19	-	-	-0.5

Indicele expansivității sociometrice (Ie) – permite determinarea cantitativă a orientării preșcolarilor spre membrii grupului prin luarea în calcul atât a expansivității pozitive cât și a celei negative: $Ie = (E+) + (E-) = (n+)/N-1 + (n-)/N-1$, în care, n+ = număr de alegeri emise; n- = număr de respingeri emise, acest indice măsoară și gradul de integrare a copilului în grup, cu cât valoarea este mai mare, cu atât respectivul copil este mai bine integrat în grup.

În *sociomatricea* anexată am notat inițialele numelui și prenumelui copiilor din grupa mare (2013-2014) în ordine alfabetică. Diagonala sociomatricei este hașurată, întrucât un membru al grupului nu se poate alege pe el însuși. Fiecărui membru al grupului i s-a solicitat să exprime câte trei alegeri și trei respingeri, notarea acestora fiind făcută pe orizontală, în dreptul inițialelor corespunzătoare copilului care le-a formulat, în felul următor: în căsuța corespunzătoare primului coleg ales am notat (+3), cel ales pe locul al doilea (+2), iar cel ales pe locul al treilea (+1). La fel s-a procedat și cu respingerile, numai că primul respins a primit (-3), al doilea, (-2), al treilea, (-1). După înscrierea punctelor primite de fiecare, în dreptul fiecărui subiect pe orizontală, sunt alegerile sau

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

respingerile emise, iar pe verticală alegerile și respingerile primite de la toți ceilalți membri ai grupului.

Indicele expansivității sociometrice, l-am obținut prin însumarea datelor de pe orizontală (atunci când nu se cere limitarea numărului alegerilor și al respingerilor); cu cât valoarea indicelui este mai mare, cu atât individul este mai bine integrat în grup.

Indicele integrării în grup, se măsoară raportând numărul copiilor care au primit alegeri, la numărul celor care nu au primit nici o alegere; valoarea ridicată a acestui indice exprimă o bună integrare a grupului.

După cum se poate observa grupul are doi lideri informali dar mai apar lideri subgrupurilor formate aceștia fiind cinci la număr, ori la un grup de 17 preșcolari sunt destul de mulți. În grupul experimental din anul școlar 2010-2011 situația a fost diferită au existat doar trei lideri informali și grupurile erau compacte, comunicau foarte bine dar exista tendința de a imita, de a copia mult mai vizibilă decât la grupul din 2013-2014. Atunci am acționat în direcția evitării conformismului și am încurajat exprimarea liberă, a fiecărui preșcolar, iar la o exprimare originală în lucrările propuse s-a ajuns spre sfârșitul semestrului II.

Nu aceleși lucru s-a întâmpla în cartul grupului 2 experimental: lucrările originale la acest grup au apărut încă din primul semestru al anului școlar , vezi Anexele nr.21 și nr.22.

Avantajele grupului compact sunt că transmiterea, asimilarea cunoștințelor se face într-un mod mai rapid, păstrându-se liniștea, ordinea în sala de grupă, dar mozaicul exprimărilor creative apare mult mai târziu.

Grupul format din copii care se exprimă liber, care nu este „atent” sau poate că așa ni se pare deoarece rezultatele testelor finale demonstrează altceva,(demonstrează că nivelul de flexibilitate, originalitate, fluentă este superior grupului 1.) Satisfacerea curiozității, interacțiunile dintre preșcolari în cadrul activităților, metodele activ participative, jocurile de stimulare a creativității ajută preșcolarii la rezolvarea de sarcini dificile, la găsirea de soluții noi și originale. Gălăgia este constructivă, benefică și este bine să o acceptăm cel puțin la acest nivel, nivelul preșcolar.

Parteneri:

UNIVERSITAS AQUELENSIS
1991
UNIVERSITATEA 1 DECEMBRIE 1991
UAB
DIN ALBA IULIA

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR DE VÂRSTĂ
AVANSATE AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Pentru integrarea cu succes a celor doi preșcolari și pentru a crește coeziunea grupului, pentru determinarea cauzelor *marginalizării*, a neintegrării am întocmit și un studiu de caz (Anexa 7), iar pentru a observa mai bine situația comunicării în grupul de preșcolari în situația descrisă mai sus am întocmit și un graf, (vezi Anexa 5).

3.2.3. Metoda interviului

Prin metoda interviului am aprofundat cercetarea despre creativitatea preșcolarilor din perspectiva cadrelor didactice, aflând care sunt principalele metode și mijloace de stimulare a creativității folosite în activitățile din grădiniță; cum pot cadrele didactice încuraja, stimula dezvoltarea creativității; care sunt domeniile unde se manifestă cel mai frecvent creativitate copiilor; dacă profesorii folosesc opționale sau alte materiale care stimulează potențialul creativ. Am aflat părerea cadrelor didactice despre creativitate; legătura dintre manifestările creativității la vârstă preșcolară și continuarea în viața adultă.

Am folosit, în cercetarea noastră *interviul semidirectiv* (vezi Anexa 9) care este un interviu *semistructurat*, cu un grad redus de standardizare, în care întrebările au fost deschise (fără răspunsuri preformulate), iar ordinea întrebărilor nu este strict impusă, „este un tip de interviu mai flexibil și mai adaptabil la interlocutori și la dinamica naturală a convorbirii.” (VOICULESCU, F., 2013, *Suport de curs*)

Am aplicat interviul aleatoriu, un număr de patru cadre didactice cu vechime peste 15 ani în învățământ au acceptat să răspundă întrebărilor din ghid.

3.2.3.1. Ghidul de interviu -răspunsuri

1. Sunteți de acord cu informația potrivit căreia *creativitatea se poate manifesta la o vârstă fragedă?*

R: Toare persoanele au fost de acord cu afirmația potrivit căreia se poate observa manifestare creative încă de la cele mai mici vârste.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

2. Care ar fi limita de vârstă la care se poate studia creativitatea?

R: Nu există o limită deci poate fi studiată și în aceleși timp stimulate.

3. Care credeți că ar fi modul de manifestare al creativității la preșcolari și / sau școlarii mici? Vă rog să argumentați răspunsul dat.

Răspunsurile au variat în funcție de vârsta la catedră a cadrelor didactice. Astfel cele mai tinere au considerat că este de dorit a se recomanda urmărirea unor conduite cotate ca simptomatice pentru creativitate și chiar de la grupa mica, educatoarea să propună activități, jocuri, povești sau un set de jocuri și activități plastic care să stimuleze preșcolarii.

Comportamente care pot evidenția potențialul creativ, au fost enumerate următoarele:

- plăcerea de a organiza jocuri;
- înclinația de a relata despre descoperirile sale;
- găsirea unei utilizări neobișnuite pentru jucării și obiecte;
- curajul de a încerca ceva nou;
- tendința de a desena cunoștințele dobândite;
- găsirea unei utilizări neobișnuite pentru diferite obiecte;
- capacitatea de a-și fructifica simțurile cât mai profund.

4. Din activitatea d-voastră didactică de observare a comportamentului copiilor, puteți să-mi dați exemplul de copii care au manifestat creativitate în timpul preșcolarității sau școlarității mici și au avut bune rezultate profesionale, sau au manifestat același comportament și spirit creativ și în viața adultă ?

R: Da. Este vorba de un copil care toată ziua s-ar fi jucat...dacă ar fi fost last, cu un cui și o bucată de lemn. Cel ce meșterea cu lemnul și cuiul când era elev, a reușit să facă lucruri unicate din lemn când a ajuns adult. Și-a urmat chemarea. A inventat o mașină de făcut dopuri de lemn.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Un baiat care desena în culori reci chiar și trusa de medic care are culoare alba cu o cruce roșie pe ea, acest copil o colora în negru. Nouă cadrelor didactice nu ne prea place să privim desene colorate cu negru și în funcție de culorile desenului încercăm să punem etichete, să spunem noi ce simte sau gândește un copil, uităm de cele mai multe ori că fiecare copil este unic și are propria lui traiectorie în dezvoltare. Copilul despre care vă vorbeam, a crescut ceva mai mare și desenele lui s-au schimbat, au semănat tot mai mult cu realitatea, dar pe lângă toate acestea jocurile lui au început să se concentreze pe domeniul construcțiilor de mașini și continuând urmărirea lui în viața adultă a ajuns un important doctor de mașini, un foarte bun specialist în domeniu, chiar dacă în mica copilărie părea puțin cam ciudat. Libertatea de exprimare nu i-a fost îngăduită și a fost susținut în tot ceea ce a întreprins.

5. Cum credeți dumneavoastră, în calitate de cadru didactic că poate fi dezvoltată creativitatea la preșcolari și/sau școlarii mici?

R. Accentual trebuie pus pe o pregătire teoretică solidă, copilul să știe despre ce este vorba, îi prezinti mai multe modele, să aibă acces la informații. Elevul, copilul alege singur, apoi creează. Creativitatea se formează pe un fond stabil de cunoștințe. Copilul care a ascultat multe povești, are cunoștințe multe despre natură, despre mediul social și cultural în care trăiește, etc. Doar acel elev poate fi creativ care are o bază solidă de cunoștințe și care este curios, dornic să descopere noul, să cunoască, să facă, să aplice, să combine, să schimbe, să încerce lucruri noi.

Este nevoie de mai multă flexibilitate la cadrele didactice deoarece se pune prea mult accent pe activitatea de predare, transmitere de cunoștințe și prea puțin pe libera inițiativă și pe descoperirea conținuturilor care ar trebui învățate de elev/preșcolar.

6. Credeți că un copil poate fi creativ dacă nu este încurajat și stimulat corespunzător? Vă rog argumentați răspunsul dumneavoastră!

R: De obicei copiii copiază adultul. Rare cazurile când copiii creează ceva fără dirijarea adultului. Ar mai fi ceva ca o sursă de inspirație: ceea ce văd la televizor sau pe internet, însă aici lucrurile se complică deoarece unii copii sunt nesupravegheați și stimularea creativității este stopată

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

prin materiile atractive care nu îl ajută să își dezvolte gândirea critică și flexibilitatea- copii învață să fie pasivi și să nu-și mai folosească gândirea. Sunt însă și alte surse pentru stimularea a creativității dintre care amintesc activitățile extracurriculare desfășurate în parteneriat cu alte instituții de învățământ sau alți parteneri educaționali din comunitate, prin activitățile desfășurate.

Este nevoie să se țină cont de blocajele,barierele care pot apărea încă de la vârste fragede și care pot stopa procesul de dezvoltare al creativității copiilor

7. Care sunt factorii care perturbă manifestările creative la preșcolari/ școlari?

R: Specifici preșcolariilor/ școlariilor: frica de ridicol, percepția de sine devalorizantă, intoleranța față de opiniile colegilor, conformismul etc.;**Specifici cadrelor didactice:** patternuri comportamentale cum ar fi sancționarea îndrăznelii, critica prematură, utilizarea de „frazе ucigașe”, accentul pus pe reproducere și nu pe originalitate. **Specifici sistemul de învățământ-** supraîncărcarea școlară, manuale dense și organizate deductiv.

8. Care ar fi principalii factori facilitatori al creativității?

R:Pentru preșcolari: O bună imagine de sine, curiozitatea, jocurile desfășurate cu copii în toate domeniile de activitate, încurajarea demersurilor imaginative, deschiderea spre noi experiențe, sensibilitate la probleme,.

Pentru școlari: acceptarea criticii, discuțiile, împărtășirea propriilor experiențe, experimentarea, o anumită muzică în timpul activităților, motivația intrinsecă, plăcere și interes pentru situațiile problematice.

9. Cum pot adultii încuraja creativitatea?

R:

○ *Prin acceptarea ideilor neobisnuite ale copilului, fara a judeca modul divergent in care acesta rezolva o problema.*

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Trnavensis
diu Bruner

- Prin furnizarea unui mediu care permite copilului sa exploreze si sa se joace fara restrangeri exagerate.
- Prin adaptarea la ideile copilului, fără a încerca o structurare a ideilor lui astfel încât să se potrivească cu cele ale adulților.
- Folosind modalitati creative pentru rezolvarea problemelor, în special a problemelor ce apar în viața de zi cu zi, in activitățile de la clasă.
- Alocând destul timp copilului pentru explorarea tuturor posibilităților, pentru trecerea de la ideile obișnuite la idei originale.
- Încurajând procesul, iar nu scopul.

10. Care ar fi după opinia d-voastră cele mai bune mijloace si/sau metode pentru stimularea potențialului creativ la scolari preșcolari ?

R:

- Este necesară utilizarea adecvată a diferitelor metode și procedee specifice de stimulare și antrenare a creativității. Metode de explorare, investigare și experimentare, toate făcute prin joc, într-un mod plăcut și atrăgător stimulează copiii.
- Metodele interactive desfasurate într-un climat caracterizat prin deschidere și stil relaxat de creație, prin asigurarea libertății de afirmare și expresie independentă, prin recunoașterea și aprecierea pozitivă ca și prin încurajarea și promovarea efortului creativ pot participa în mod decisiv la dezvoltarea creativității copiilor.

11. Ați folosit în activitatea didactică seturi de jocuri sau opționale care dezvoltă creativitatea preșcolarilor/ școlarilor?

Majoritatea cadrelor didactice au răspuns că nu s-au folosit de seturi de jocuri ci doar jocuri în funcție de tema zilei și mai rar deoarece desfășurarea lor ea destul de mult timp, și doar doua persoane au folosit un opțional pe parcursul unui an școlar, nivel II

12. Dați exemple de câteva jocuri desfășurate la grupă/ clasă prin care ați stimulat creativitatea copiilor:

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

○ Activităților matematice (nivel II) / Matematică (clasele I-II) *Cine și cu ce seamănă?; Ghicește culoarea! Jocul figurilor geometrice.*

○ Activităților de cunoașterea mediului (nivel II) *Cine face și cum face?. Cu ce seamănă...?*

○ Activităților de educarea limbajului (nivelul I și nivelul II) *Ghicește sunetul!, Să facm o poveste! Spune ce știi despre...și la ce s-ar putea folosi?*

○ Activităților muzicale (nivel II) : *Micii artiști; Cine cântă mai frumos?*

13. Cunoscând diferitele oferte de pe piața marerialelor didactice care vin să sprijină activitatea desfășurată cu preșcolarii/ școlarii, cunoașteți sau folosiți lucrări având specificul dezvoltarea creativității?

R: Jumătate din cadrele didactice spun că adaptează materialele care le au deja și pe care le folosesc de mai mulți ai. Cealaltă jumătate susține că sunt foarte puține materiale cu acest specific.

14. Astfel de materiale didactice ar ajuta profesorii în stimularea potențialului creativ?

R:

○ Toate persoanele interievate au susținut ideea spunând că existența materialelor cu jocuri care stimulează creativitatea ar ajuta îndeoseb cadrele didactice tinere. Ca sugestie din partea unui cadru didactic referitor la astfel de materiale menționez ideea referitoare la structura și conținutul materialelor care ar putea fi structurate pe temele mari propuse de *Curriculumul național* studiate la grupă/ clasa. Mai mult decât atât astfel de materiale ar constitui o adevărată încântare și provocare pentru copiii.

15. Cum se poate face activitatea de stimulare a creativității în mod practic, zilnic, fără ca celelalte activități din curriculum să nu aibă de suferit?

R:

○ Cadrele didactice tot timpul stimulează creativitatea copiilor, prin întrebarea: *De ce?; Ce părere ai , cum s-ar putea continua, ce s-ar fi putut întâmpla?*

○ *Există o varietate de activități care pot sprijini și dezvolta creativitatea, de la activități artistice sau intelectuale, până la cele manuale sau cele casnice. Fie că povestește foarte frumos, că*

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

pictează deosebit, că demontează cu mare dexteritate sau inventează lucruri noi, toate aceste calități ale copilului pot fi valorificate în experiențele sale de la grădiniță și pot consolida aptitudini sau înclinații. Copilul își găsește modul natural de exprimare într-o activitate complexă și bine structurată și anume jocul, depinde de cadrul didactic dacă valorifica la întreaga capacitate această metoda prin care se poate dezvolta flexibilitatea. Scopul nostru nu trebuie să fie inițial obținerea performanței sau atingerea unor așteptări înalte, ci doar acela de a lăsa lucrurile să se desfășoare firesc, de a lăsa copilul să se bucure și să descopere ce poate face cu propriile sale forțe și idei.

3.2.3.2. Concluzii la ghidul de interviu

- Libertatea de exprimare, aprecierea și încurajarea copiilor în activitățile desfășurate, motivația pozitivă, îi ajută să se manifeste, să se exprime într-un mod creativ.
- Există legătură între exprimarea creativității în grădiniță și școlaritate mica și viața adultă.
- Adulții pot încuraja creativitatea punând accentul pe generarea și exprimarea de idei într-un cadru non-evaluativ și prin concentrarea atât asupra gândirii convergente, cât și asupra celei divergente. Adulții pot de asemenea să încerce să asigure copiilor posibilitatea și siguranța de a risca, de a pune la îndoială, de a vedea lucrurile dintr-un nou punct de vedere. Explozia informațională la care asistăm și în care suntem și noi antrenați, ne determină la noi căutări, confruntări de noi mijloace prin care să facilităm dezvoltarea creativității copiilor sporind astfel eficiența procesului educativ.
- Ar fi binevenită prezența mai multor materiale: cărți reviste, exempte de jocuri, exerciții creative, a opționalelor transdisciplinare, pentru dezvoltarea flexibilității, a originalității, **creativității copiilor.**

3.2.4. Metoda testelor

3.2.4.1. Testul de flexibilitate: **Timpul liber și implicare didactică**- După modelul propus de E. Raudsepp, din cartea *Creativitate și inteligență emoțională*, autor Mihaela Rocco. (Anexa 2):

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

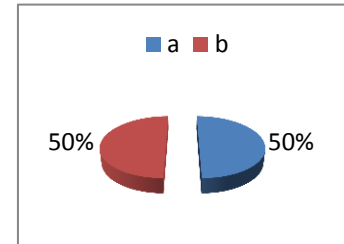

Am folosit *metoda testelor* pentru planul experimental de control al variabilelor deoarece nivelul de flexibilitate al cadrelor didactice apare ca variabilă dependentă. Am surprins rolul cadrelor didactice în dezvoltarea unui potențial creativ la copiii preșcolari, precum și flexibilitatea, deschiderea spre nou, potențialul creativ al cadrului didactic.

3.2.4.2. Interpretarea testului

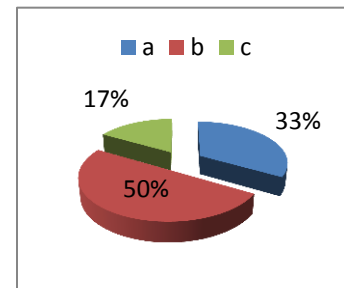
1. Cum vă folosiți timpul liber?

- Citind sau căutând diverse materiale care v-ar putea fi de folos într-o activitate ulterioară;
- Făcând sport sau povestind cu cei dragi;
- Vizionând un program/ o emisiune TV.

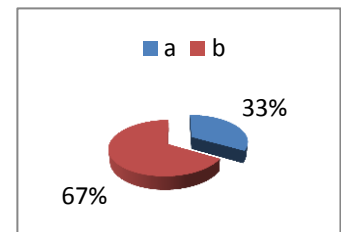
2. Care sunt activitățile dumneavoastră favorite?

- Lectura sau/și sportul;
- Gătitul sau plimbările în aer liber;
- Pregătirea materialelor pentru activitatea didactică;
- Nu am o activitate care să mă atragă într-un mod deosebit.

3. Care este implicarea dumneavoastră într-un proiect educațional ?

- Vă implicați (trup și suflet) trăind din plin fiecare moment împreună cu ceilalți parteneri ai proiectului;
- Vă implicați în toate activitățile propuse de respectivul proiect;
- preferată să fiți doar un simplu observator.

4. Cât sunteți de mulțumită de statutul pe care îl aveți la locul meu de muncă?

- Sunt mulțumită de rezultatele pe care le am în calitate de cadru didactic și asta mă face sa-mi sporesc potențialul didactic;

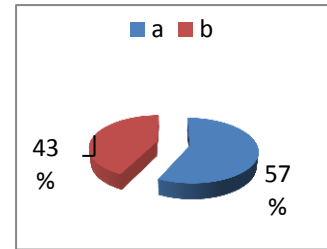
Parteneri:

b. Îmi doresc să folosesc creativitatea în predarea diferitelor conținuturi pentru dezvoltarea optimă a copiilor și aprecierea colegelor;

c. Sunt nemulțumită că nu sunt destul de apreciată în cadrul colectivului didactic din care fac parte și asta mă face să mă implic mai puțin în activitățile ce ar putea fi desfășurate împreună cu alte colege.

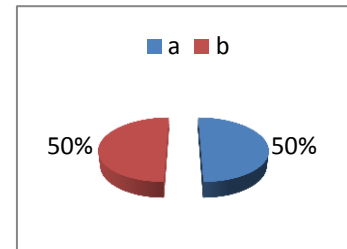

5. Cât de mult sunteți atras/atrasă de noutățile propuse de noul curriculum?

a. Ați aplicat/ aplicați metodele activ-participative la grupa de preșcolari / școlari cu care lucrați;

b. Ați aplicat/aplicați parțial metodele mai noi și/sau în combinație cu cele pe care le cunoașteți deja;

c. Nu ați aplicat/ nu aplicați decât metodele mai vechi dar care considerați că au dat sau dau rezultate bune.

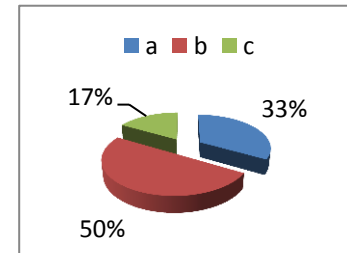

6. Cât de mult vă implicați în activitățile de predare?

a. Îmi pregătesc cu multă grijă conținuturile de predate și materialele necesare unei bune desfășurări a activității;

b. Sunt dispusă să repet o anumită activitate dacă constat că preșcolarii/ școlarii din grupa/clasa mea nu au reușit să-și însușească noțiunile noi;

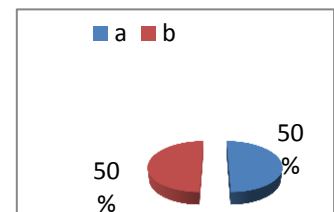
c. Sunt o persoană spontană și nu am nevoie de prea multă pregătire pentru activitățile pe care le desfășor cu grupă/ clasa de preșcolari/școlari.

7. Cât de mult sunt interesată în găsirea unor soluții noi pentru îmbunătățirea calității actului de predare?

a. Îmi doresc să particip la pregătirile profesionale organizate de I.S.J. sau C.C.D.

b. Colaborez cu alte colege și aleg cele mai bune metode pe care le aplic în activitatea didactică;

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

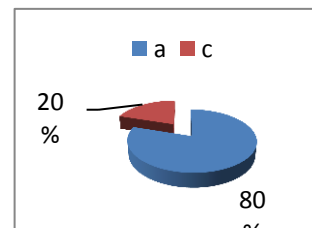

Universitatea
Tomashevski
din Brno

c. Nu am nevoie de nici-o schimbare în activitatea didactică pe care o desfășor de mult timp.

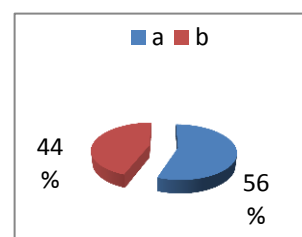
8. Sunteți o fire optimistă?

- a. Tot timpul;
- b. Uneori;
- c. Depinde de situație.

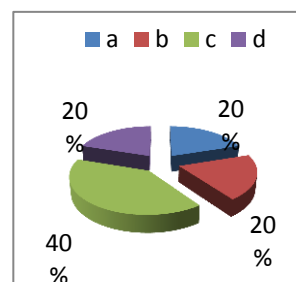
9. Într-o discuție aprinsă cu o colegă cum reacționați?

- a. Îmi susțin punctul de vedere până la capăt;
- b. Sunt dispusă să renunț la ideile mele dacă acea colegă are dreptate;
- c. Sunt dispusă să renunț la ideile mele de dragul prieteniei noastre.

10. De câți ani sunteți cadru didactic ?

- a. 1-4 ani;
- b. 5-10 ani;
- c. 10-20 ani;
- d. Peste 20 ani.

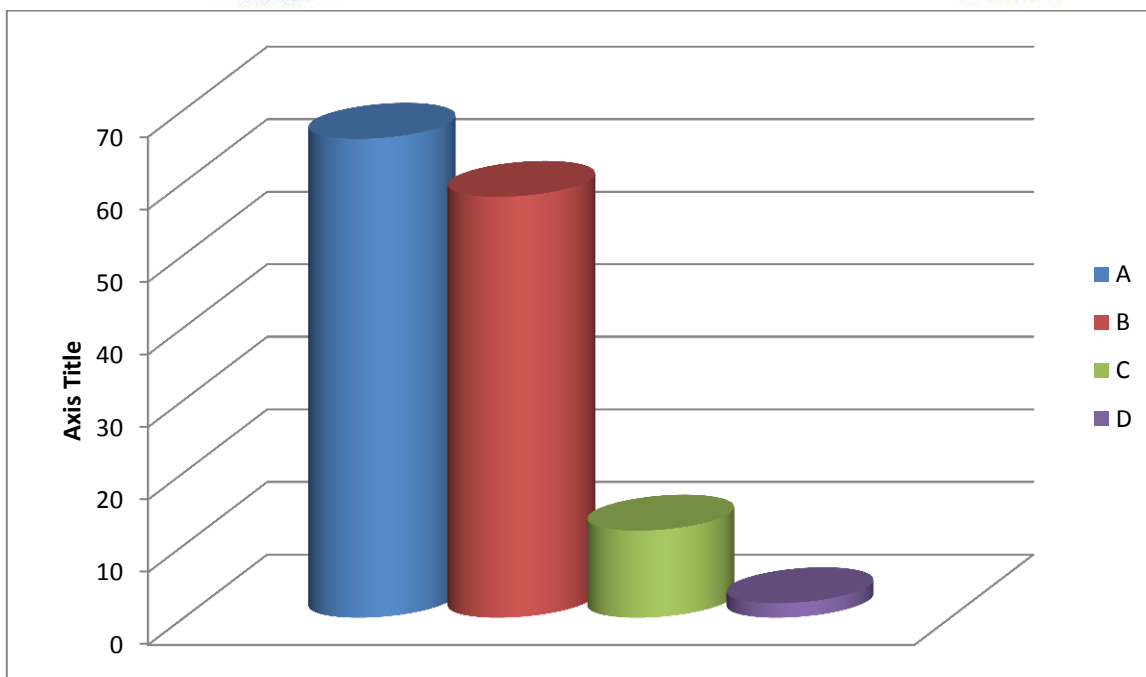
Cadre didactice participante: 8 din 26 abordate.

Total răspunsuri: A=66; B=58; C=6; D=1:

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

Fig.2. Rezultatul testului : *Flexibilitatea cadrelor didactice*

Majoritatea răspunsurilor au fost *a* și *b* de unde rezultă, existent potențialului creativ la cadrele didactice, deschiderea spre nou, seriozitate în activitățile didactice, persoane înalt-creatoare (flexibilitatea, conform testului este crescută). Suportul necesar pentru dezvoltarea potențialului creativ al preșcolărilor există. Factorul esențial în stimularea demersului creator la preșcolari este cadrul didactic prin caracteristicile personalității sale, prin conduita sa profesională prin atitudinile manifestate în clasă sau în afara ei față de personalitatea și comportamentul elevilor. Cadrul didactic creativ asigură climatul favorabil pentru exprimarea ideilor proprii și ale celorlalți parteneri în educație (copii, părinți), creează oportunități pentru autoeducație, încurajează gândirea convergentă și divergentă. Tabloul atitudinilor și comportamentelor specifice fenomenului creativ întâlnite la cadrele didactice se bazează pe un stil de muncă creativ în mare parte ce are la bază dăruire totală, dorința de a face lucrurile bine, capacitatea de concentrare a atenției pe perioade lungi de timp, implicit distributivitatea atenției, capacitatea de a abandona ideile neproductive, tenacitate, dorința de a munci, descoperi și a educa valorile cu perseverență, depășirea tiparelor învechite în educație (inclusiv al formalității spațiului destinat învățării – clasa) și nu în ultimul rând desăvârșirea profesională prin etică, conținuturi

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

științifice noi, moderne, practică reflexivă, formare continuă, disciplină riguroasă și organizare personală.

3.3. Etapa formativă –experimentală

3.3.1. Activitățile zilnice desfășurate- caracteristici

Tot ce se întâmplă în primii ani de viață ai copilului este esențial, atât pentru progresul său imediat cât și pentru viitorul său. De aceea perioada preșcolară, o perioadă fundamentală pentru dezvoltarea creierului, ce determină progresele în formarea capacităților fizice, cognitive, lingvistice, sociale, emoționale ale copilului, este extrem de importantă. Modificările ce au loc asupra domeniilor de dezvoltare ale copiilor au la bază interacțiunea acestora cu oamenii și lucrurile din jur. Un copil care se bucură de atenție, grijă, răbdare, joc, comunicare va manifesta dorința și încrederea de a învăța repede, de a-și dezvolta capacitățile de relaționare în cadrul microgrupurilor din care face parte.

Obiceiurile sociale dintr-un anumit timp, achizițiile colective intelectuale și materiale, științifice, artistice, îi determină dezvoltarea ulterioară.

În viziunea lui Vîgotski învățarea este un *proces tranzacțional între individ și mediul sociocultural și, totodată, o experiență colaborativă*. Cunoștințele sunt rezultatul negocierii și internalizării unor semnificații, dezvoltate în cadrul interacțiunilor sociale, limbajul are rolul predominant de a vehicula cultura, înmagazinările sociale ale experiențelor colective, fiind, în același timp, un instrument al gândirii. Interacțiunile pe care copiii le stabilesc unii cu ceilalți reflectă într-o bună măsură specificul relațiilor pe care le întrețin cu adulții. Orientarea procesului educativ spre zona proximei dezvoltări este o condiție prioritară pentru educația copiilor care manipulează mediul social și dobândesc capacitatea de a comunica prin intermediul limbajului.

Dezvoltarea se realizează pe mai multe domenii: fizic, intelectual, social, emoțional, toate fiind strâns legate între ele și influențându-se reciproc.

O implicație majoră a modelului propus de cognitivismul social în învățare este oportunitatea organizării unor situații de învățare colaborative în cadrul unor grupuri de preșcolari /elevi cu niveluri diferite de dezvoltare a unor abilități. Tutoratul realizat de elevi de aceeași vârstă, dar mai bine

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
de Brașov

pregătiți, se dovedește a fi mai eficient în dezvoltarea în cadrul zonei proximei dezvoltării. Ținând cont de acest aspect am organizat microgrupuri de câte cinci copii în jurul unor copii care au dezvoltate abilități de comunicare, au formate deprinderi de lucru și au structurate cunoștințe de bază în domeniul știință (cunoașterea mediului, activități matematice), domeniul estetic și creativ, etc.

Întâlnirea de dimineață pe care o organizăm în fiecare zi, la grădiniță, permite schimburi de impresii, experiențe trăite personal. Copiii își prezintă propriile gânduri, idei. Acest lucru le dă posibilitatea tuturor de a se exprima pe rând, de a comunica subiecte importante din viața lor. Copiii ajung să se cunoască mai bine, să înlăture barierele timidității, iar mesajul lor ajunge la întregul grup. Astfel li se dezvoltă capacitatea de ascultare și exprimare a limbajului verbal și nonverbal. Apoi se ivesc întrebări, comentarii, la care participă cu mare interes pentru a-și împărtăși propriile experiențe. Acest moment al zilei contribuie la o bună socializare.

Crearea unei ambianțe bine organizate încurajează copiii să exploreze, să aibă inițiativă și să creeze. Curiozitatea spontană a copiilor, manifestată prin diferite întrebări: *Da ce?, Cum?, Cine?* se transformă într-o intensă activitate intelectuală. În acest scop la diferite activități se pot folosi metodele de activizare- ex. *Explozia stelară, Braistormingul, Philips 6x6, Pălăriile gânditoare, Turul galeriei sau altelte.* De asemenea activitatea pe centre de interes dă posibilitatea preșcolarilor să interrelaționeze, să comunice, să facă schimb de idei, să lucreze împreună.

Copiii sunt participanți activi la procesul propriei lor dezvoltări reflectând dorința propriei ființe umane de a explora și stăpâni mediul. Relațiile umane și impactul lor asupra individului constituie elementele unei dezvoltări sănătoase. Dezvoltarea copiilor se produce pe căi individuale, traiectoria lor este caracterizată prin continuitate și discrepante, precum și prin contexte culturale semnificative.

Jocurile de rol sau jocurile liber alese de copii, propuse sau inițiate de copil, fără intervenția adultului oferă șansa de a cunoaște cât mai bine copilul, fiind momentul în care copilul utilizează cunoștințele, deprinderile, experiențele dobândite anterior, în contexte în care el se simte liber să se exprime. Limbajul și acțiunile copilului în jocul liber vorbesc despre modul în care el percepe lumea din jurul lui. De exemplu, dacă îl observăm cum se joacă cu un trenuleț, vom vedea ce lucruri știe despre mijloacele de transport, ce scenarii inventează inspirate din viața reală, în care apar personaje, evenimente, acțiuni așa cum le-a perceput el, putem observa tipurile de raporturi pe care le stabilește

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

între personaje, precum și limbajul utilizat. Sau dacă se joacă un joc simbolic, de tipul „De-a...”, vom vedea cum copilul transpune în joc propriile experiențe, fie ca *spectator* al evenimentelor din jurul lui, fie ca *personaj principal*. Prin jocul simbolic copiii transpun în „realitatea” lor, dorințe, gânduri, frustrări, insatisfacții, bucurii din viață și sunt pline de semnificație, pentru că nu există cenzură în exprimare, în timpul jocului liber indiferent ce tip de joc e (simbolic, de manipulare, de construcții, etc.).

După modelul propus de constructivismul social am selectat un joc desfășurat în cadrul unei activități de evaluare sumativă - domeniul știință . am urmărit ca în joc să fie cuprinși toți copiii din grupă, astfel am folosit mai multe forme de organizare. Am sugerat copiilor mai mari, celor în jurul cărora am format microgrupurile, să fie primii care vor răspunde la întrebări pe care le voi pune, în timpul jocului. Astfel și ceilalți copii, cei mai mici vor prinde curaj și vor participa la activitatea de joc cu plăcere imitând comportamentul colegilor mai experimentați.

Descrierea jocului: *Flori vesele*

Obiectivul de referință:

- Să efectueze operații cu grupele de obiecte, apreciind cantitatea prin punere în corespondență.
- **Obiective specifice:**
- să participe cu plăcere la activitatea de joc;
- să coopereze cu colegul/ colegii, la desfășurarea jocului în perechi sau în echipă;
- să grupeze flori în limitele 1-5- cerință copii de până la 4-5ani; iar pentru copii cu vârstă între 5-6 ani, în limita 1-10.)
- să raporteze cantitatea la cifra și invers.

Material didactic folosit: un coș cu flori galbene, albe și roșii.

Desfășurarea jocului: Copiii au fost așezați pe scaunele în semicerc, după culoarea florilor de pe ecusoane pe care le-au avut de la întâlnirea de dimineață unde au aflat că sunt cele mai frumoase flori din grădiniță- au avut ecusoane cu flori galbene, albe și roșii.

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

Am explicat modul de desfășurare a jocului , am ținut o evidență a răspunsurilor pentru evaluarea care am făcut-o cu scop ameliorative, după care pe rând , fiecare echipă au ales, desemnat un prim copil (liderul) care să participe la activitatea de probă. Toți copiii au răspuns cerințelor formulate individual. Cerințele au fost, de exemplu: *Alege din coșuleț două flori la fel ca cele de pe ecusoanele echipei tale!*; o altă cerință a fost : *Alege din coșuleț trei flori albe (galbene sau roșii)*. Copii au fost încurajați de colegii din echipă, prin aplauze . Au fost și copii care au lipsit de la grădiniță când au fost predate noțiunile evaluate –fiind bolnavi- , aceștia au participat la joc împreună cu cel mai bun prieten. Participarea copiilor în perechi avand ca cerințe: *Luati din coșuleț o floare diferită de cea a colegului;* *Puneti în coșuleț tot atatea flori câte va indică cifra arătată pe panou cu cifre;* *Dăruiește partenerului tău trei flori, două flori, o floare,* etc. După ce toți copiii din cele trei echipe au rezolvat câte o cerință în perechi jocul s-a modificat prin organizarea în grupe de câte 5 copii. Cerințele au fost: *Care buchet are mai multe / mai puține flori?*- numărul variind pentru fiecare echipă.

În încheierea activității de joc am făcut aprecieri împreună cu copiii pentru modul de relaționare și muncă în cadrul fiecărei grupe. Individual am apreciat interesul cu care au participat la activitatea de recunoaștere a cifrelor și formarea de grupe de flori, după criteriile date sau sugerate chiar de ei.

3.3.2. Activitățile propuse de Opțional

Experimentul formativ a implicat o schimbare, o „manipulare” (VOICULESCU F., 2013) de variabile controlate, numite variabile independente introduse de noi în scopul sesizării efectelor asupra altor aspecte variabile vizate în cercetare. Experimentul este (conform definiției) o observație provocată a tot ce se întâmplă cu grupul de preșcolari implicat în cercetare. Am utilizat în procesul didactic jocuri și exerciții de stimulare a potențialului creativ al preșcolarilor, propuse de Opționalul *Poveste și creativitate*- folosit în primul an experimental și Opționalul de *Jocuri și activități creative* desfășurat cu grupul experimental 2 (an școlar 2013-2014), anexat acestei lucrări. (Anexa 1). Temele propus în activitatea opțională s-au desfășurat în condiții optime pentru preșcolari din grupele experimentale, aceștia participând cu ult interes și plăcere la toate activitățile.

Din multitudinea de jocuri didactice folosite am anexat câteva în Anexa 11. Jocurile-exercițiu

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

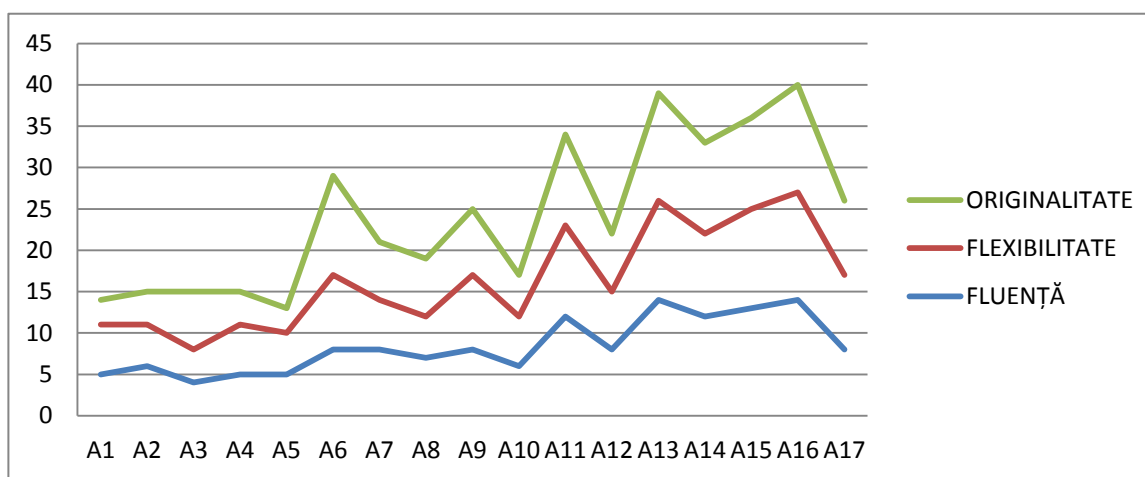
Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

care au avut ca sarcină crearea unei scurte povestioare sau continuarea uneia începute, au fost un eficient mijloc de activizare și antrenare a comunicării, a exprimării libere, de manifestare a inițiativei și spontaneității, fanteziei inepuizabile, capacității de elaborare. Au oferit informații despre posibilitățile intelectuale ale copiilor, lingvistice și afective. Jocurile –exercițiu *Ce crezi că face?*, *Se caută un titlu*, *Hai să facem o poveste*, *Cocktail de povești*, *Spune de ce*, *Continuă povestea*, *Atenție la sunet*, *Jocul numelor* au creat o atmosferă constructivă, păreriile copiilor jucând un rol stimulat. Prin climatul creat au diminuat emoția, au creat o stare favorabilă mobilizării intelectului. Au fost apreciate exprimarea liberă a propriilor idei, conduita participativă și creativă, atitudinea evaluativă, capacitatea de autoapreciere, originalitatea și spontaneitatea.

Prin jocurile didactice am urmărit, exersarea, corectarea și dezvoltarea calităților limbajului, a expresivității, a memoriei și creativității preșcolariilor. Metodele didactice folosite pe toată perioada experimentului au fost active - participative (Anexa 10- *Metoda cuvinte- cheie*), conținuturile predate au fost integrate la nivelul mai multor discipline. Astfel s-au desfășurat jocurile de stimulare a creativității, prin desen, pictură, activități matematice (Anexa 15), etc.

Fluența, flexibilitatea și originalitatea au fost observate la fiecare activitate propusă de Opțional în semestrul 2 și consemnată în figura de mai jos. Se poate observa cum factorii creativității înregistrează valori tot mai mari.

Fig 15. Graficul exprimării creativității la preșcolari în sem 2 ,an șc.2013-2014

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

3.4. Etapa finală

3.4.1. Testul de creativitate verbală

Utilizarea *Testului de creativitate verbală* a permis măsurarea nivelului performanțelor creative prin intermediul variabilelor operaționale și se definesc în sfera gândirii pe axa convergent-divergent, după Guilford factori intelectuali.

S-a calculat numărul total de cuvinte care reprezintă factorul fluiditate. Pentru factorul flexibilitate s-a calculează numărul de categorii din care provin cuvintele, spuse de copii. Iar pentru factorul originalitate, s-a calculat procentul pentru cuvintele din fiecare clasă și sa notat în diagramă procentul obținut de frecvența, de apariție cea mai redusă a aceluiași răspuns.

Aplicarea testului a necesitat crearea unei atmosfere potrivite, o atmosferă ludică. Reusita activității a depins și de interesul copiilor pentru ea. Respectând particularitățile de vârstă și individuale, testele au fost astfel concepute încât să nu necesite o durată mai mare de 30 minute. Probele s-au desfășurat de la simplu la complex, asemeni tuturor celorlalte activități din grădiniță. Întrebările care au constituit probe în testul aplicat au fost adresate în mod direct, iar răspunsurile înregistrate.

Parteneri:

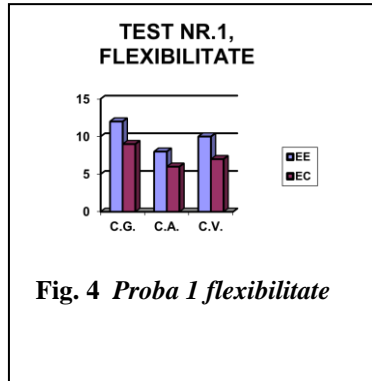
Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

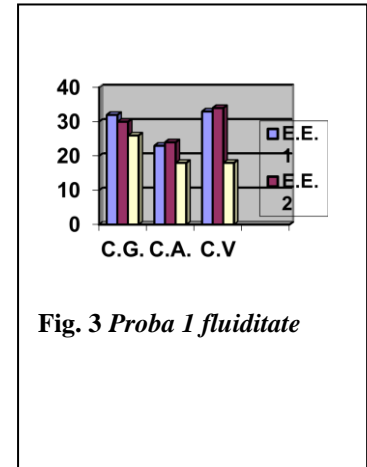
Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

3.4.1.1. Proba 1: Jocul culorilor (Capacitatea de a produce unități semantice)

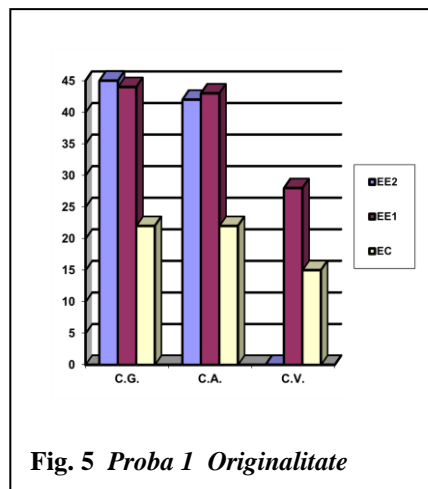
La această probă li sa cerut preșcolarilor să numească cât mai multe obiecte care au culoarea galbemă, albastră și verde. Rezultatele probei sun consemnate în fig. 1,2,și 3.

Legenda:
EE1, EE2- eșantionul experimental din anul 1 și anul 2;
EC-eșantionul de control;
C.G.-culoarea galbenă;
C.A.-culoarea albastră;
C.V.- culoarea verde

Rezultate semnificative sunt înregistrate la proba de originalitate, Unde ambele eșantioane au avut punctaje mult mai mari.

Parteneri:

3.4.1.2. Proba nr.2, Jocul: *Găsește obiecte având forma rotundă și pătrată.*

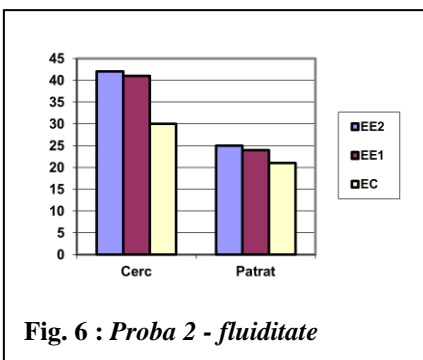

Fig. 6 : Proba 2 - fluiditate

Copiii din grupele experimentale au numit cât mai multe obiecte având forma rotundă și pătrată. Fig. 6, ne indică factorul fluiditate pentru, pentru obiecte care au forma rotundă, respective pătrată.

Legenda: EE1,EE2- eșantioane experimentale;
EC-eșantionul de control;

Pentru pareametrul fluiditate, copiii din grupul experimental 2 au numit 42 de obiecte care au forma rotundă, iar cei din grupul experimental de control au găsit 25.

În Fig. 7 sunt reprezentate fracție rezultatele obținute de preșcolari, la numărul de categorii din care fac parte obiectele găsite de subiecți și reprezintă factorul flexibilitate.

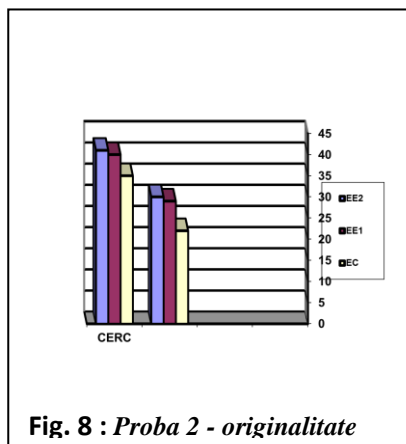

Fig. 8 : Proba 2 - originalitate

La Proba 2 factorul originalitate s-a calculat raritatea răspunsurilor prin raportare la o repartitie procentuală, adică s-a luat procentul cel mai scăzut, sub 4%, raportat la numărul de cuvinte, se iau doar categoriile cu un singur răspuns.

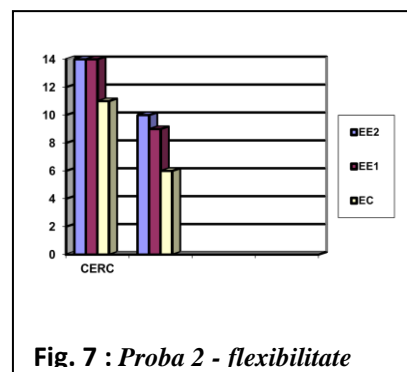

Fig. 7 : Proba 2 - flexibilitate

Parteneri:

3.4.1.3. Proba nr.3: Ce poți face cu următoarele obiecte?

O PAPIOTĂ DE AȚĂ

UN ZIAR

UN PIX

În Fig.7 se poate observa nivelul fluidității, în Fig. 8 flexibilitatea gândirii, iar în Fig.9 originalitatea răspunsurilor date.

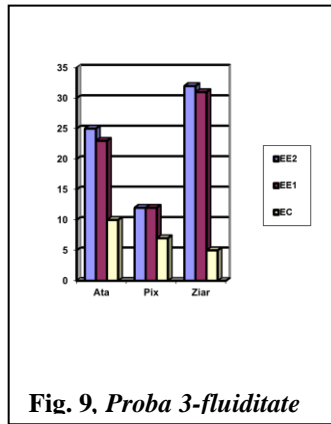

Fig. 9, Proba 3-fluiditate

Legenda:
 EE1, EE2- eșantioanele experimentale;
 EC-eșantionul de control
 A=ăță;
 P=pix;
 Z=ziar.

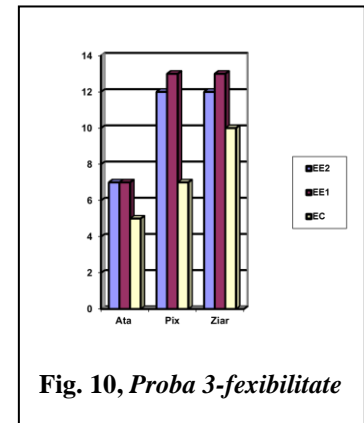

Fig. 10, Proba 3-fexibilitate

La factorul originalitate s-au înregistrat răspunsuri originale, în mod special pentru cuvântul *pix*. Întrebuințările găsite pentru acest obiect au făcut parte din categorii diferite, înregistrându-se un procent depână la 78% originalitate.

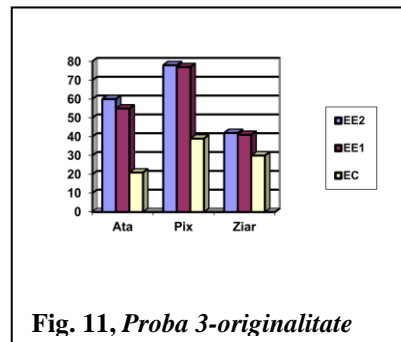

Fig. 11, Proba 3-originalitate

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche dell'Educazione e della Formazione

3.4.1.4. Proba nr.4, Găsește cat mai multe cuvinte care încep cu sunetul A, M.

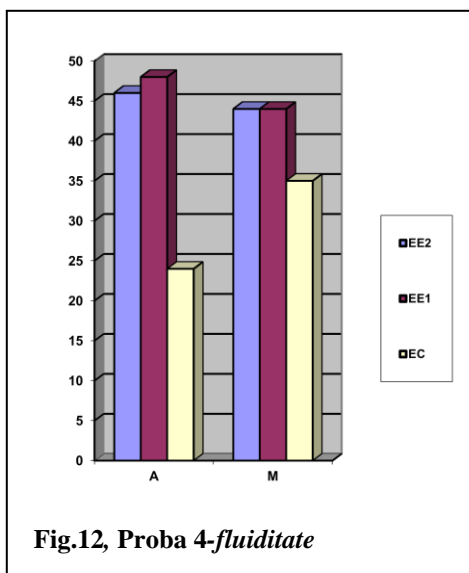

Fig.12, Proba 4- fluiditate

Legenda:

EE1, EE2- eșantioanele experimentale;

EC-eșantionul de control

A-cuvinte care încep cu litera A;

M-cuvinte care încep cu litera M .

Fluiditatea și flexibilitatea este puțin mai crescută la grupele experimentale iar parametrul originalitate a înregistrat un procent maxim de 60%, obținut de preșcolarii din eșantionul experimental 2.

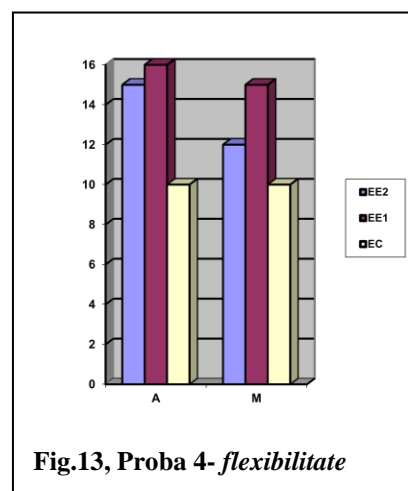

Fig.13, Proba 4- flexibilitate

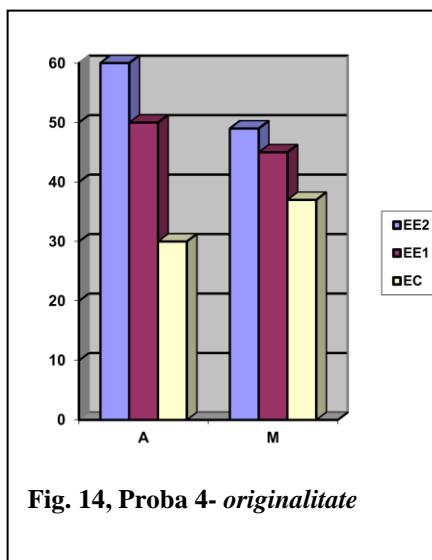

Fig. 14, Proba 4- originalitate

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

3.4.2. Testul de creativitate figurală în desen

3.4.2.1. Test de transformări

„Completează tabloul și dă-i un nume”

Cu grupul experimental 1, activitățile pe grupuri mici (4-5 preșcolari) au avut drept rezultat o bună colaborare, comunicare, completarea rezultatelor se pot observa în Anexa 16

Amanifestat interes pentru activitate, lucrările au fost diverse, pline de culoare și forme.

La grupul experimental 2, lucrul în echipă s-a desfășurat mult mai greu, dar satisfacția muncii, a tabloului creat a fost mult mai mare. (Anexa 13)

3.4.2.2. Verificarea

aptitudinii de a produce divergent, prin implicații figurative: „Decorează oul de Paște” pentru anul 1 experimental. La această probă au manifestat creativitate- fluiditate, flexibilitate, originalitate 90% din preșcolari. La eșantionul de control au manifestat originalitate 8 preșcolari- 50%.

Pentru grupa din anul 2 experimental am introdus jocul: *Ajută-l pe Iepuraș să decoreze ouăle*, (Anexa 11). Copiii au avut mai multe posibilități de exprimare prin linii și culoare. Creativitate au manifestat 92% din preșcolari.

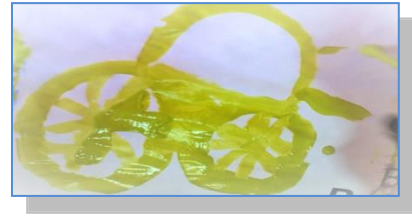
Parteneri:

3.4.2.3. *Perceperea unei figuri simple într-o figură complexă:* „Două linii.”

Din lucrările copiilor am selectat o parte reprezentativă în *Anexa 22*.

În analiza produselor activității am luat în considerare următoarele caracteristici care corespund copiilor cu potențial creativ în dese:

- Gradul de complexitate a desenului: persoanele creative comunică în mod clar și puternic. Pentru a comunica o idee trebuie să existe suficiente detalii. Chiar și un obiect poate spune o poveste dacă există indicatori.
- Desenul arată o relație de interacțiune între elementele lui. Aceasta trasatură indică abilitatea de a reprezenta un tablou general care comunica efectiv ceva.
- Capacitatea de a depăși limitele induse de stimul: reprezintă utilizarea desenului dat ca element într-un alt desen.
- Umor în titluri și desene: uneori este dat de absurditatea desenului însuși, de maniera în care e desenat. Un preșcolar a desenat burta unui rechin cu tot felul de obiecte. De regulă această trasatură este recunoscută prin simplul fapt că te face să zâmbești.
- Bogăția imagistică: Imaginile dotate cu aceasta trasatura creeaza in mintea privitorului o imagine clară, distinctă.
- Bogăția coloristicii: unele răspunsuri pot fi bogate imagistic și colorate, altele pot fi colorate fără a fi bogate imagistic. Coloristica este excitantă în ispitirea simturilor gustului, pipaitului, văzului.

Se știe că în evoluția lor desenele preșcolarilor parcurg o cale laborioasă și ating diverse niveluri. De la creionări incoerente, adevărate mâzgălituri, se ajunge la desenele spontane care constituie creația expresivă și apoi la cea productivă ca o realizare a imaginației grafice. **Pentru copil desenul constituie un important mijloc de reflectare a realității. Unii psihologi echivalează desenul cu un limbaj pictografic, în sensul că preșcolarul scrie cu figuri. Desenul este acel limbaj al liniilor și culorii, al**

Parteneri:

semnelor și reprezentărilor grafice, prin intermediul cărora, lipsindu-i deocamdată cuvintele, copilul își exprimă percepțiile, emoțiile, dorințele și nevoile, într-un cuvânt, universul propriu pe care îl "recrează" în permanență sub aspectul semnificației subiective. Date fiind aceste caracteristici ale desenului, ele exprimă, mai mult prin conținut decât prin forma de realizare, cel mai profund personalitatea copilului, nivelul dezvoltării sale cognitive, afective, sociale și morale. Tocmai de aceea, pentru o educatoare **desenele sunt o *Fereastră deschisă* (Anexa 21) către preocupările, motivațiile, înclinațiile și nevoile prezente ale copilului**, precum și către interesele, aptitudinile și talentele sale viitoare.

3.5. Observații și concluzii după anul 1 experimental.

3.5.1. Aprecieri referitoare la stimularea creativității prin activități specific domeniului limbă și comunicare.

Dezvoltarea unui comportament creativ nu se poate realiza numai prin acțiunea unui factor izolat, oricât de laborios ar fi el organizat ci presupune racordarea la circuitul creativității a întregii ambianțe în care trăiește ființa umană. Forțele creative ale preșcolarului se formează și se dezvoltă cel mai bine într-o ambianță plăcută, într-un climat ludic și de poveste.

Ascultarea de poezii, povești, povestiri, basme, dezvoltă imaginația copilului preșcolar. Literatura pentru copii include genuri și specii literare identice celor din literatura națională în general, dar prin conținutul thematic investighează universul propriu de cunoștințe al copilului, năzuințele și aspirațiile lui legate de familie, copilărie.

Poezia aduce în lumea copiilor ritmuri deosebite, melodii ale naturii în durata anotimpurilor, imagini plastice de neuitat, au o valoare instructiv-educativă. Constituie un mijloc de cunoaștere a unor aspecte ale vieții animalelor, gâzelor, cât și o cunoaștere și o vizualizare mai bună a anotimpurilor. **Poeziile dezvoltă fantezia copiilor imaginând întâmplări diverse.**,), cu numele locurilor unde trăiesc animalele (stup, urdiniș furnicar), cu numele hranei.

Povestirea devine un instrument în mâna educatoarei, o sursă de imagini mentale ale copiilor în

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICIE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

proces de formare și este folosită frecvent în anumite momente ale altor tipuri de activități. Ele scot în evidență calitățile eroilor pozitivi (fie ei animale personificate sau oameni) și influențează pe această cale formarea personalității copiilor , purtarea și atitudinea lor în diverse situații, precum și limbajul lor.

Preșcolarii sunt fermecați de lumea fantastică a basmelor și povestirilor, le ascultă cu aceeași plăcere chiar dacă sunt repetate și își manifestă întotdeauna dorința ca ele să dureze cât mai mult. Prin povești, copiii reușesc să se elibereze de impresiile nemijlocite și au posibilitatea să-și reprezinte obiecte și fenomene pe care nu le-au perceput niciodată. Cu ajutorul basmelor se exersează modalitățile de prelucrare a reprezentărilor în imaginație, se face transpunerea în lumea acestor ființe în care eroii acționează în concordanță cu imaginația fecundă a copiilor, în care ființele apropiate și îndrăgite (cățelușul, iepurașul) sunt întotdeauna bune, puternice și îndrăznețe, în care binele și dreptatea triumfă. Din literatura pentru copii, în special **basmul și povestea** introduc preșcolarul într-o adevărată sărbătoare a limbajului, îl inițiază în viața colectivității ajutându-l să descopere și să înțeleagă legile elementare ale vieții sociale dar mai ales, să construiască un univers în care irealul să devină real, imposibilul posibil, dezvoltând flexibilitatea gândirii preșcolarului.

Dacă atitudinea adultului este permisiva, copilul introduce în poveste personaje noi, modifica întâmplările, îmbogățește acțiunile, propune soluții de prevenire a unor situații neplăcute. Toate aceste manifestări ale potențialului creativ sunt originale în raport cu experiența individuală nu și cu cea socială, dar constituie premise pentru viitoarele produse, veritabil creative.

3.5.2. Importanța strategiile didactice interactive în stimularea creativității

Strategiile didactice interactive oferă ocazii benefice de organizare pedagogică a unei învățări temeinice, ușoare și plăcute, în același timp, cu un pronunțat caracter activ-participativ din partea preșcolarilor, cu posibilități de cooperare și comunicare eficiente. **Obiectivele învățării** trebuie să fie în concordanță cu tipul de interacțiune proiectat pentru activitatea respectivă: între preșcolar- preșcolar și/sau grupul de preșcolari (pe orizontală), între cadrul didactic și elev sau grupul de preșcolari și între preșcolari și conținut, în cadrul proceselor instructiv-educative. Folosirea sistematică a strategiilor de interacțiune între participanți la activitate, presupune desfășurarea unor relații de comunicare eficientă

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

și constructivă în cadrul cărora, toți cei care iau parte la discuții, **să obțină beneficii în planurile cognitive, afectiv-motivațional, atitudinal, social și practic-aplicativ**. Este vorba de o **acțiune reciprocă** de influențare cognitivă, socială și afectivă în cadrul grupurilor

3.5.3. Colaborarea și munca în cadru unui grup de prescolari.

Colaborarea și munca în cadru unui grup de prescolari stimulează și dezvoltă capacități cognitive complexe (gândirea divergentă, gândirea critică, gândirea laterală, capacitatea de a privi și a cerceta lucrurile în alt mod, de a relaxa controlul gândirii); munca în grup permite împărțirea sarcinilor și responsabilităților în părți mult mai ușor de realizat; timpul de soluționare a problemelor este de cele mai multe ori mai scurt în cazul lucrului în grup decât atunci când se încearcă găsirea rezolvărilor pe cont propriu; cu o dirijare adecvată, învățarea prin cooperare dezvoltă și diversifică priceperile, capacitățile și deprinderile sociale ale elevilor; interrelațiile dintre membrii grupului, emulația, sporește interesul pentru o temă sau o sarcină dată, motivând elevii pentru învățare; lucrul în echipă oferă elevilor posibilitatea de a-și împărtăși părerile, experiență, ideile, strategiile personale de lucru, informațiile; se reduce la minim fenomenul blocajului emoțional al creativității; Învățarea prin cooperare, **dezvoltă inteligențele multiple, capacități specifice inteligenței lingvistice** (ce implică sensibilitatea de a vorbi și de a scrie; include abilitatea de a folosi efectiv limbă pentru a se exprima retoric, poetic și pentru a-și aminti informațiile), **inteligenței logice-matematice** (ce constă în capacitatea de a analiza logic problemele, de a realiza operații matematice și de a investiga științific sarcinile, de a face deducții), **inteligență spațială** (care se referă la capacitatea, potențialul de a recunoaște și a folosi patternurile spațiului; capacitatea de a crea reprezentări nu doar vizuale), **inteligență interpersonală** (capacitatea de a înțelege intențiile, motivațiile, dorințele celorlalți, creând oportunități în munca colectivă), **inteligența intrapersonală** (capacitatea de auto înțelegere, autoapreciere corectă a propriilor sentimente, motivații, temeri), **inteligența naturalistă** (care face omul capabil să recunoască, să clasifice și să se inspire din mediul înconjurător), **inteligența morală** (preocupată de reguli, comportament, atitudini)

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Interacțiunea stimulează efortul și productivitatea individului și este importantă pentru autodescoperirea propriilor capacități și limite, pentru autoevaluare. Există o dinamică intergrupală cu influențe favorabile în planul personalității, iar subiecții care lucrează în echipă sunt capabili să aplice și să sintetizeze cunoștințele în moduri variate și complexe, învățând în același timp mai temeinic decât în cazul lucrului individual. În acest fel se dezvoltă capacitățile elevilor de a lucra împreună ce se constituie într-o componență importantă pentru viață și pentru activitatea lor profesională viitoare. Avantajele interacțiunii: în condițiile îndeplinirii unor sarcini simple, activitatea de grup este stimulativă, generând un comportament contagios și o strădanie competitivă; în rezolvarea sarcinilor complexe, rezolvarea de probleme, obținerea soluției corecte e facilitată de emiterea de ipoteze multiple și variate; stimulează efortul și productivitatea individului; este importantă pentru autodescoperirea propriilor capacități și limite, pentru autoevaluare.

Activitatea integrată se dovedește a fi o soluție pentru o mai bună corelare a activităților de învățare cu societatea, cultura și tehnologia didactică. Ea lasă mai multă libertate de exprimare și acțiune atât pentru copil cât și pentru educatoare.

Prin aceste activități se aduce un plus de lejeritate și mai multă coerență procesului didactic, punându-se accent pe joc ca metodă de bază a acestui proces.

3.5.4. Activitățile integrate și rolul lor în dezvoltarea creativității.

Învățarea activă are la bază implicarea copilului în procesul de învățământ transformându-l într-un coparticipant la propria instruire și educare. Prin accentuarea caracterului formativ educativ a tuturor strategiilor se contribuie la dezvoltarea potențialului individual, a capacității de a opera cu informațiile asimilate, de a le aplica în practică, la dezvoltarea capacității de a investiga de a căuta soluții situațiilor problemă.

Predarea integrată a cunoștințelor este considerată o metodă, o strategie modernă, iar conceptul de activitate integrată se referă la o activitate în care se abordează ca metodă predarea-învățarea cunoștințelor. Această manieră de organizare a conținuturilor învățământului este oarecum similară cu interdisciplinaritatea, în sensul că obiectul de

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Tomasu
din Brno

învățământ are ca referință nu o disciplină științifică, ci o tematică unitară, comună mai multor discipline.

Prin metoda predării integrate, copiii pot să participe, să se implice cât mai mult, atât efectiv cât și afectiv, prin antrenarea unor surse cât mai varate, prin prezentarea conținutului cu ajutorul experiențelor diverse, exersării tuturor analizatorilor al învățării prin descoperire.

Cultivarea unor trăsături cum ar fi:curiozitatea, admirația, imaginația, gândirea critică, spontaneitatea și plăcerea în experiențele estetice se realizează pe calea predării grupate, pe subiecte sau unități tematice, așa numită predarea tematică.

Se crede că învățarea integrată se reflectă cel mai bine prin această predare tematică, care sprijină dezvoltarea concomitentă a unor domenii, în loc să se concentreze pe un aspect izolat, lucru nefiresc pentru dezvoltarea copilului. Procesul educațional trebuie să fie creativ, interdisciplinar, complex, să-i stimuleze pe copii în vederea asimilării informațiilor.

3.5.5. Învățarea prin descoperire.

Învățarea prin descoperire, explorarea, exercițiul, jocul, problematizarea, sunt o parte din metodele activ – participative utilizate în grădinițe, în scopul stimulării curiozității copiilor, a setei de cunoaștere. Sfera de cunoaștere se mărește prin atragerea preșcolarilor în explorarea mediului ambiant în scopul descoperirii răspunsurilor pe care și le pun în legătură cu evoluția speciilor, cu circuitul în natură, succesiunea anotimpurilor.

Totodată, serbările sunt un mijloc de educare a voinței, a încrederii în propriile forțe, a ținutei corecte și a posibilității de a se transpune în locul altuia (prin rolurile pe care le au copiii în unele scenete). Dramatizările educă mai ales capacitatea de a adopta roluri și de a le interpreta, dar contribuie și la crearea de comportamente specifice socializării în cadrul grupului din clasă .

Poeziile folosite la serbări, spectacole, șezători, educă unele capacități de exprimare nuanțată, corectă, muzicalitatea, intonația, respectarea pauzelor de exprimare. Astfel privită, poezia are rolul unei evaluări complexe privind capacitățile limbajului și memoria la vârsta preșcolară dar și a comportamentelor dobândite.

Parteneri:

UNIVERSITATEA ALBA IULIA
1991
UNIVERSITATEA ALBA IULIA
1 DECEMBRIE 1991
UAB

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
"Traian Vuia"
din Brașov

Teatrele de păpuși , televiziunea , video , filmele pentru copii , ajută pe copii să –și verifice și să – și corecteze pronunția , intonația , exprimarea corectă , ținuta , modul de transpunere în rolul personajului . Copiii privesc jocul , acțiunea personajelor , participă la desfășurare și învață de la ele cum să interpreteze un rol .

Excursiile, vizitele, drumețiile, prin caracterul lor de activități libere, ajută educatoarea atunci când dorește să observe comportamentul copiilor și totodată să – i ajute în explorarea noului. Ea poate urmări copiii atunci când discută între ei despre ceea ce observă, le poate explica unele aspecte ale celor observate, își poate da seama dacă sunt capabili de a face legături între noutățile studiate și lucrurile cunoscute.

Cum am arătat, caracterul liber al acestor activități vine în sprijinul educatoarelor care le utilizează ca sistem de metode complementare pentru a sprijini preșcolarii în formarea de comportamente adecvate.

Prin urmare, **activitățile din grădiniță, prin metodele activ – participative utilizate, contribuie la dezvoltarea sferei de cunoaștere, a capacităților de exprimare ale copilului, a semanticii și nuanțării limbii prin folosirea unor cuvinte, expresii, legate de aspectul, forma, culoarea obiectelor cunoscute de copil dar și la dezvoltarea de comportamente adecvate vârstei și formarea personalității, prin stimularea motivației intrinsece, a voinței, a dorinței de a obține rezultate satisfăcătoare prin efort propriu**

Se vorbește de situație creativă dar și de climat creativ - ceea ce cuprinde totalitatea particularităților ambientale - atât materiale cât și psiho-sociale care pot influența creativitatea. Dacă la vârsta preșcolară, copilul trebuie să beneficieze de o ambianță riguros structurată și un rol oarecum imperativ de conducere din partea familiei, în perioada școlarității mici, raporturile își îndulcesc contururile.

Familia trebuie să stimuleze încă de la cea mai fragedă vârstă, inițiativa și independența intelectuală și de acțiune a copilului, **libertatea de comunicare**, dorința de a pune întrebări. Ori de câte ori este posibil imaginația copilului trebuie să aibă câmp liber de desfășurare.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

Creativitatea nu este apanajul exclusiv al personajelor geniale care au făcut epocă prin creațiile lor ci a oricărei persoane care a probat o **experiență creativă** respectiv care a ajuns la rezultate noi, originale dar a căror problemă este strict individuală.

Adaptarea și integrarea copilului este facilitată de joc pentru că acesta conține în sine tot ceea ce îi trebuie eului pentru a se manifesta novator, într-o manieră strict personală.

În climatul ludic, copilul are posibilitatea nu numai de a adânci cunoașterea și de a pune ordine în experiența personală pe planul cunoașterii, al afectivității și voinței de a face mereu apel la ceea ce cunoaște empiric.

În acest climat copilul capătă încredere în forțele proprii, încât orice acțiune, indiferent de conținutul ei concret antrenează la exersare viața psihică în ansamblu, inclusiv forțele creative existente.

La vârsta preșcolară prezența unei imaginații bogate la copil ne obligă să ținem cont de acest aspect. Imaginația este componenta principală, miezul creativității. Celelalte componente: motivația, dorința de a crea, ca și perseverența, efortul voluntar, se pot mai puțin cultiva în viața particulară. Studii întreprinse arată că **stimularea creativității expresive în copilărie e deosebit de importantă pentru cristalizarea capacităților creatoare**, în domeniul artelor și nu numai.

Se poate crea o atmosferă de joc pe tot parcursul zilei prin realizarea unor activități plăcute și interesante atât pentru copii cât și pentru educatoare, prin implicarea activă a copilului în procesul de învățare și prin asigurarea unor posibilități de opțiune pentru copii astfel încât aceștia să poată iniția propriile activități de învățare și prin manifestarea atitudinii relaxante în interacțiunile cu copiii.

O manieră conștientă de desfășurare a unor asemenea activități pe parcursul zilei o constituie împărțirea sălii de grupă în zone sau arii de interes denumite zone (arii) de stimulare sau centre de activitate ludică.

Ariile de interes sunt zone din sala de grupă ce corespund anumitor activități pentru care preșcolarii manifestă în mod tipic interes: cuburi, activitatea de roluri, cărți, jocuri de masă, exerciții senzoriale, activități-jocuri de cunoaștere, muzică, desen. Copiii au posibilitatea de alege să participe la activitățile din zona care îi interesează în momentul respectiv. Educatoarea planifică și asigură activități adecvate în fiecare zonă, schimbându-le frecvent, pentru a realiza obiectivele programei ce se referă la

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR ÎN VÂRSTĂ
AVANSATE AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

obținerea anumitor modificări în capacitățile și interesele copiilor. Activitățile din fiecare zonă asigură copiilor multe posibilități de a învăța prin acțiune, de a învăța prin joc.

3.6. Reflecție asupra modului în care modulele parcurse au contribuit în realizarea temei. Concluzii finale.

Modulele care au contribuit direct la realizarea temei de disertație sunt numeroase și au o capacitate transdisciplinară mare, capacitate surprinsă și prin harta conceptuală de la începutul prezentei lucrări. Primele module folosite au fost cele din domeniul psihologiei dezvoltării prin modulul „Studii aprofundate de psihologia dezvoltării”, „Managementul proceselor psihice ale învățării în copilărie”, în primele două capitole. Capitolul 3 este puternic influențat de modulele: „Managementul proiectelor de cercetare în educație”; „Metode de evaluare complexă a copilului și a grupei”; „Managementul curriculumului personalizat”; „Docimologie – perspective comparative”- aplicat la testarea diferitelor activități desfășurate cu preșcolarii; „Proiectarea educațională a activităților cu grupa” în mod special în alcătuirea Programei pentru Opțional, „Managementul relațiilor interpersonale în copilărie”- prin activitățile desfășurate cu preșcolarii în diferite forme; „Modele psihopedagogice de comunicare”- folosit în mod special în observarea și evaluarea comunicării în cadrul grupelor de preșcolari; „Modele didactice pentru educația timpurie și școlaritatea mică” -am selectat diferite activități didactice după modelele învățat; Modulul „Didactica activităților de educație timpurie și a școlarității mici”, a fost folosit în selectarea, structurarea materialelor, a informațiilor pe care le-am folosit la activități, la întocmirea planificărilor, a activităților integrate, specific vârstei preșcolare, a individualizării învățării pentru preșcolari, asigurând în acest mod o dezvoltare armonioasă tuturor copiilor.

Stimularea creativității este un demers socio-educațional complex ce cuprinde simultan, fenomene de activizare, antrenare, dezvoltare și cultivare a potențialului, de autoexpresie și împliniri creatoare. În acest sens este necesar să avem în vedere întregul sistem al condițiilor sau factorilor favorizanți afirmării și dezvoltării creativității: factori structurali, intrinseci creativității; factori de

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

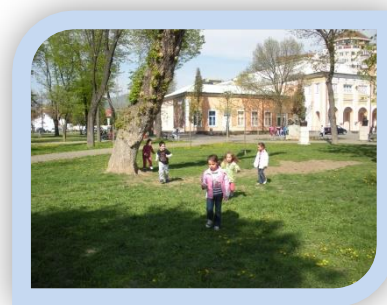

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
de Brașov

climat general în dezvoltarea și afirmarea personalității copiilor; factori de ambianță psihosocială și respectiv, de climat psiho-educational stimulat pentru afirmarea și evoluția creatoare. Totodată este necesară utilizarea adecvată a diferitelor metode și procedee specifice de stimulare și antrenare a creativității. Exigențele epocii contemporane cer coborârea creativității din *turnul de fildeș* al celor aleși pentru a transforma într-un curent de o largă respirație, accesibil oricărui individ normal; ar părea un deziderat utopic și exaltat dacă nu am avea în vedere caracterul universal de distribuție a potențialului creativ în rândul populației normale. Niciodată nu este prea târziu pentru cunoașterea, stimularea, educarea și dezvoltarea creativității. Dar, cu cât această acțiune începe la o vârstă mai mică și continuă de-a lungul anilor, cu atât va fi mai productivă, conducând la obținerea unor realizări creative mai valoroase. Este necesar să ne instruiem în acest sens, să punem un mare accent pe stimularea creativității, pe realizarea unui confort psihic și a libertății necesare pentru creația copilului. Rezultatul obținut în urma explorării mediului înconjurător, a participării active a copiilor la propria dezvoltare poate duce la flexibilitate în gândire și de multe ori la exprimare creativă. Cu alte cuvinte este necesară însușirea temeinică a cunoștințelor prin diferite activități: jocuri și exerciții având un caracter stimulat, de dezvoltare a flexibilității și originalității copiilor preșcolari. Cu siguranță sistematizarea activităților cadrelor didactice și planificarea unor obșionale sau selectarea de jocuri care dezvoltă gândirea critică, flexibilitatea, creativitatea; folosirea unor metode adecvate, moderne; flexibilitatea, creativitatea cadrului didactic, pot avea un caracter stimulat pentru cei mici. Însușirea informațiilor asimilate de preșcolari poate duce la posibile combinații, recombinații pentru obținerea de noi forme și exprimări creativității specifice acestei vârste. Libera exprimare a

SĂ NE CUNOASTEM ORAȘUL

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

gândurilor, a sentimentelor, dezvoltarea în ritm propriu și într-un mediu care oferă suport pentru dezvoltarea armonioasă, ar putea contribui la dezvoltarea potențialului creativ al preșcolarilor. Creativitatea constituie una dintre cele mai importante valori umane, sociale, și educaționale și merită a fi abordată în contextul educațional actual. Potențialul creativ al preșcolarului se manifestă în activitățile sale cotidiene: în joc (activitate fundamentală), prin limbaj (activitatea de inter-comunicare umană realizată cu ajutorul mijloacelor limbii), în desen și pictură (activități care sunt pentru cei mici un joc al culorilor și liniilor). Cadrul de manifestare creativă, cel mai important, pentru preșcolari este activitatea ludică. Conduita creativă ludică este o premisă pentru viitorul comportament creative care se va materializa în produse noi și originale. Nu trebuie să creăm însă falsa opinie că doar artiștii posedă imaginație sau creativitate. Toți copiii în mod normal au, la rândul lor, un mare potențial de fantezie și joc. Dar pentru a-și valorifica această zestre, copilul trebuie să dispună de: timp pentru activitatea ludică, echipament pentru joc; oportunitatea de a repeta temele de joc (care, pentru educator, ca și pentru părinte, reprezintă o importantă sursă de informație cu privire la starea psihică a copilului, relevând eventualele conflicte intrapsihice sau interrelaționale); spațiu de joc.

MAMA CEA MAI SPECIALĂ FIINȚĂ

Copilul își găsește modul natural de exprimare într-o activitate complexă și bine structurată - jocul. Ca în basm, copilul amestecă realul cu imaginarul. Trebuie să promovăm pe fondul unei generoase atitudini stimulative o ușoară supraevaluare a capacităților copilului.

Creativitatea este o floare atât de delicată, încât elogiul o face să înflorească în timp ce descurajarea o înăbușă, aceasta chiar înainte ca ea să poată fi transformată în floare.

Activitățile extrașcolare constituie un criteriu prețios și la îndemână pentru a obține o primă aproximare cu privire nu numai la potențialul creativ general, dar și la potențialul creativ specific.

Se recomandă urmărirea unor conduite cotate ca simptomatice pentru creativitate:

- plăcerea de a organiza jocuri;

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Tomashevski
din Brno

- înclinația de a relata despre descoperirile sale;
- găsirea unei utilizări neobișnuite pentru jucării și obiecte;
- curajul de a încerca ceva nou;
- tendința de a desena cunoștințele dobândite;
- capacitatea de a-și fructifica simțurile cât mai profund.

JOCURI LIBER ALESE ÎN CURTEA GRĂDINIȚEI

Este utilă de asemenea, valorificarea în sistemul activităților instructiv-educative a condițiilor și principiilor învățării de tip creativ. Învățarea creatoare presupune o serie de condiții privind stimularea creativității. Printre acestea enumerăm:

- a). Asigurarea în activitățile instructiv-educative a ponderii unor tipuri de solicitări care angajează permanent, sarcini de ordin constructiv, de elaborare creativă.
- b). Menținerea climatului, a atmosferei sau a ambianței psiho-sociale în măsură să angajeze, să stimuleze independența și spontaneitatea creatoare a copiilor, care presupune:

- tratarea cu respect a întrebărilor formulate de copii;
- luarea în considerare și respectarea ideilor și opiniilor care dovedesc independență în gândire, imaginație, originalitate;
- aprecierea și comunicarea certitudinii că toate ideile copiilor sunt valoroase, pot avea valoare;
- asigurarea condițiilor, a cadrului

MAȘINA VIITORULUI

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

necesar ca aceştia să se poată ocupa de rezolvarea creativă a unor probleme formulate de ei sau de activităţi pentru care dovedesc că se pot realiza vocaţional-creator;

- introducerea în sistemul de evaluare şi a unor indicatori proprii pentru manifestările sau realizările de ordin relativ (originalitate novatoare, valoare socială a ideilor).

c). Stilul de îndrumare este non directiv, specific învăţării prin problematizarea în context creativ, care lasă câmp liber de manifestare a independenţei de gândire şi acţiune, de autoexpresie liberă a copilului.

d). O altă condiţie decisivă în stimularea creativităţii este modul de tratare, de înţelegere şi abordare a copiilor, care manifestă anumite disponibilităţi sau realizări afective (aprecierea, recunoaşterea, promovarea, încurajarea).

e). Abordarea copiilor în activităţile curente, de tip creativ.

Dintre **procedeele de cultivare a creativităţii**, amintim:

- **Antrenarea capacităţii de elaborare verbal expresive (a unor compoziţii, povestiri).**
- **Interpretarea independentă a unor texte şi imagini prin solicitarea de a conferi cât mai multe titluri posibile.**

INGRIJIM FLORILE

La acest nivel, desenul, picture egalează stadiul exprimării simbolice deoarece folosind linia, forma, culoarea, copilul redă un obiect, un personaj, un peisaj, pe care le încarcă cu o anumită semnificaţie ideo-afectivă. Tocmai de aceea pentru educatoare, desenele sunt *o fereastră deschisă* către preocupările, motivaţiile, înclinaţiile şi nevoile prezente ale copilului precum şi către interesele, aptitudinile şi talentele viitoare.

După cum se pronunţă un mare psiholog, orice intervenţie presupune o combinaire mintală de scheme iar caracterul creativ al invenţiei *rezidă în combinaări originale*. Copiii după ce desenează şi

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

pictează se pot bucura știind că vor denumi imaginea pe care au creat-o, desenul pe care l-au făcut. Același desen poate primi multe titluri posibile de la diferiți colegi sau de la același copil.

- **Desfășurarea diferitelor jocuri sau a unor activități constructive care să antreneze gândirea și imaginația creatoare.**

Jocul este o activitate fundamentală formativă și dominantă în copilărie iar Jocurile copiilor sunt forme specifice de comportare a acestora față de lumea înconjurătoare, reacții față de lume a înconjurătoare, reacții față de aspectele cele mai diverse ale impresiilor ce acționează asupra copiilor din diferite vârste.

- **O cale de antrenare a potențialului creativ se referă și la aceea că probele diagnostice de creativitate pot fi transformate și adaptate la mijloace sau modele de antrenament creativ.**

Din perspectiva creativității este necesară și revizuirea metodelor tradiționaliste ce sunt

redate în grădiniță prin asimilarea unor strategii creative precum și promovarea unor metode noi. Dintre acestea, **învățământul prin descoperire** ocupă un loc deosebit. A vând o poziție intermediară între

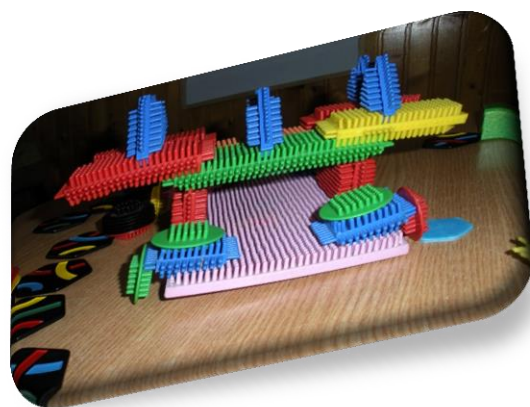
învățământul prin expunere și cel programat, învățământul prin descoperire a adus un suflu proaspăt în mediul preșcolar.

Avantajele metodei care pot fi folosite în cadrul activităților liber-creative în grădiniță:

- contribuie la aprofundarea și conștientizarea mai ales memoria de durată;
- determină însușirea unor tehnici euristice de învățare.învățării conceptelor;
- dezvoltă potențele intelectuale ale individului favorizând exprimarea creativă.

Metoda descoperirii poate fi organizată individual sau în grupuri mici de copii.

În afara învățământului prin descoperire este extrem de binevenită adoptarea unor metode de creativitate în grup.

CONSTRUCȚII DIN LEGO

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

Adaptarea criteriului individual în evaluarea creativității lărgeste aria de acțiune începând de la vârsta preșcolară când este prezentă în universul copilăriei - definitorii fiind aici descoperirea și nu invenția - descoperirea care semnifică un progres în evoluția copiilor și nu neapărat o achiziție cu valoare socială.

Alături de joc este folosită în învățarea pe arii de stimulare și **povestirea** - metodă cu impact considerabil ce reprezintă o expansiune orală urmărind atât înfățișarea unor fapte, evenimente, întâmplări îndepărtate în spațiu și timp și surprinderea unor elemente de legături a relației cauză-efect.

Astfel, la **sectorul Bibliotecă**, povestirea bine utilizată de către educatoare poate fi o sursă majoră de creativitate pentru copii, aceștia reușind să își imagineze fapte și întâmplări dincolo de lumea lor concretă și se dezvoltă sentimente de identificare cu anumite persoane.

Din această cauză, valoarea acestei metode rezidă și în creativitatea și în tactul pedagogic pe care educatoarea le posedă deoarece alegerea temei, claritatea expunerii, asigurarea unui cadru emoțional sunt și nu în ultimul rând definirea unui moment clar de concluzionare și rezumare a implicării afectiv-cognitiv-motivaționale sunt atribute esențiale pentru succesul povestirii.

Chiar de la grădiniță copiii trebuie încurajați să învețe despre lumea înconjurătoare punând întrebări și apoi să caute răspunsuri la propriile întrebări.

La **colțul Știință**, prin intermediul unei abordări care înlesnește descoperiri directe *gen pune mâna și vezi*, copiii desfășoară activități științifice dar în același timp reflectează asupra ceea ce fac iar jocul în aceste situații este un mijloc de educație indirectă. Ch. Btihler arăta: *Copilul care construiește ceva cu material învață și acceptă să-și îndeplinească o datorie*. Jucându-se cu diferite obiecte și materiale, în special cu jucării, copilului i se dezvoltă senzațiile și percepțiile vizuale, tactil-kinestezice, auditive și își îmbogățește vocabularul.

JOCUL CĂRȚILOR

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR DE VÂRSTĂ ÎN
AVANSURĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Preșcolăritatea este apreciată tot mai mult ca vârsta ce cuprinde cea mai importantă experiență educațională din viața unei persoane; pe parcursul ei înregistrăm ritmurile cele mai pregnante în dezvoltarea individualității umane și unele din cele mai semnificative achiziții cu ecouri evidente pentru etapele ulterioare ale dezvoltării sale. De aceea, nu putem face abstracție de una din dimensiunile esențiale pentru întreaga dezvoltare și afirmare a personalității – creativitatea.

Conservând aceeași atmosferă ludică, emulatorie și decenzurată, am modificat destinația unor teste consacrate de creativitate: *Testul pentru creativitate verbală și Testul pentru creativitate figurală*, utilizându-le pentru identificarea potențialului creativ, dar mai cu seamă le-am folosit ca strategii eficiente și deosebit de atractive pentru stimularea creativității, atrăgând atenția asupra importanței stimulării și dezvoltării potențialului creative la preșcolari.

Pentru a înțelege specificul manifestării creativității la vârsta preșcolară trebuie să ținem cont de următoarele date:

- orientarea, dezvoltarea și satisfacerea trebuinței de cunoaștere la preșcolară generează modificări deosebite în planul fluidității și flexibilității verbale și plastice;
- orientarea preșcolarului spre situații problematice legate de mediul natural și social în care trăiește, legate de viața cotidiană, îl face mai receptiv și sensibil la aceste experiențe, ceea ce are efect imediat în planul creativității verbale și plastice;
- lărgirea experienței cognitive despre obiecte, fenomene, situații din mediul natural și social amplifică fluiditatea verbală și plastică, întrucât reprezentările care stau la baza combinărilor imaginative se multiplică și se diversifică;

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

- în produsele creative ale preșcolarului apar procedeele imaginative pe care i le oferă intenționat sau spontan adultul prin literatură pentru copii, prin modelele de acțiune, prin exemplele din natură; un loc dominant îl au aglutinările, multiplicările, omisiunile, analogiile;

- pentru a se comporta creative, preșcolarul are nevoie de un suport intuitiv, de indicații verbale, de procedee de explorare perceptivă;

- pentru a se dezvolta și manifesta creative, copilul are nevoie de libertate dar și de îndrumare, încurajare, de implicarea adultului în activitățile sale, absența adultului (fizică sau numai a sugestiilor, a aprecierilor aprobative) diminuând conduita creative a preșcolarului;

- preșcolarul mic are nevoie de mai multă îndrumare, de indicații precise de conduită mai riguroasă din partea adultului, pe când preșcolarul mare este mai original atunci când i se oferă mai multă libertate, fără a se diminua însă implicarea adultului;

- utilizarea motivației pozitive și afective amplifică manifestările creative;

- stimularea creativității impune utilizarea metodelor bazate pe problematizare, descoperire, explorare, îmbinarea activității independente cu munca în grup;

- comportamentele educatoarei, reacțiile ei față de răspunsurile originale, neobișnuite ale copiilor sunt responsabile pentru manifestările creative sau noncreative ale acestora;

- părintele constituie un important factor stimulator sau frenator pentru manifestările creative; în general el este mai indulgent cu copilul mic pe care îl protejează și tinde să devină mai autoritar, mai exigent cu preșcolarul mare, autoritarismul ca și neimplicarea părintelui în jocul copilului diminuează potențialul creativ;

TEMA : ORAȘUL NOSTRU

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OPOSDRU

Universitatea
Transilvania
de Brașov

- activitatea în grup satisface trebuința de relații cu ceilalți și stimulează flexibilitatea, fluiditatea, originalitatea plastică și verbală: copiii se simt securizați în mijlocul grupului, cooperează, beneficiază și valorifică soluțiile exprimate în grup și perfecționează propriile soluții.

Procesul de învățământ este un sistem complex, rezultat al interdependenței dintre predare și învățare, având drept finalitate transpunerea în practică a idealului educațional.

Orice strategie didactică impune îmbinarea între activitatea cadrului didactic și cea a elevului. Din acest punct de vedere, cadrul didactic poate să fie sursa de informații sau poate deveni cel care conduce și dirijează activitatea independentă a preșcolarilor, în timp ce activitatea acestora din urmă poate să se schimbe din simplă reproducere într-o activitate creativă.

În același timp, orice strategie didactică este rezultatul interacțiunii mai multor procedee, este o succesiune de operații, urmărind multiple obiective didactice. De aceea alegerea unei strategii se face în funcție de anumite criterii ca: conținutul informațional, particularitățile de vârstă și individuale, situația concretă etc.

Strategia didactică nu este însă doar o simplă tehnică de lucru, ci este o manifestare și expresie a personalității cadrului didactic, oglindind tehnica de lucru și concepția celui care o utilizează cadrul didactic în aplicarea ei. Decizia cadrului didactic pentru o anumită variantă din cele inventariate în etapa proiectării este bine să satisfacă, pe lângă cerințele eficacității, și pe cel al operativității logico- psihologice. Cel care instruieste trebuie să găsească cea mai rațională și adecvată formulă de îmbinare a metodelor, procedeelelor, tehnicilor, mijloacelor și formelor de organizare care să conducă la valorificarea optimă a potențialului subiecților instruiți. Interpretată ca fiind un mod de abordare a activității instructiv-educative, ca mod de combinare și organizare optimă a metodelor și mijloacelor didactice, a

TEMA: PRIMĂVARA

Parteneri:

UNIVERSITATEA ALBA IULIA
1991
UAB
INDEPENDENȚA 1 DECEMBRIE 1989
DIN ALBA IULIA

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

formelor de grupare în vederea realizării obiectivelor propuse, strategia didactică este responsabilă de stimularea potențialului creativ.

Stimularea potențialului creativ al preșcolarilor impune utilizarea unor strategii neprescise care pun accentul pe antrenarea autentică și plenară a preșcolarului. Formative, din acest punct de vedere sunt strategiile euristice care implică preșcolarul în activitatea de descoperire, de rezolvare de probleme, de investigare a realității. La fel de importante sunt și strategiile creative care pun accentul pe spontaneitate, originalitate, gândire laterală, divergentă, analogică. Ambele categorii de strategii au efecte deosebite în planul capacității de reflecție, a capacității anticipative, evaluative precum și în planul structurilor motivaționale complexe. Datorită specificului proceselor cognitive și voinței, care abia acum se constituie, preșcolarul are nevoie de îndrumare, control și ajutor. El nu poate să-și asume încă riscul învățării prin încercare și eroare. Acest lucru impune utilizarea unor strategii semieuristice și semialgoritmice.

Stimularea potențialului creativ al preșcolarului impune utilizarea unor strategii care pun accentul pe antrenarea autentică și plenară a copilului, pe dezvoltarea autonomiei, a inițiativei, a gândirii sale critice.

Dezvoltarea gândirii critice constituie un important obiectiv de tip formativ și se realizează prin utilizarea cu precădere a unor strategii activ-participative, care nu trebuie rupte însă de cele tradiționale. Prin metodele activ-participative înțelegem toate situațiile care scot copiii din ipostaza de obiect al formării și îi transformă în subiecți ai formării. Activizarea predării-învățării presupune folosirea unor metode, tehnici și procedee care să-l implice pe copil în procesul de învățare, urmărindu-se: dezvoltarea gândirii critice, stimularea creativității, dezvoltarea interesului pentru cunoaștere, în sensul formării lui ca participant activ la procesul de educare. Stimularea gândirii (convergentă, divergentă, laterală, analogică) a imaginației, dezvoltarea trebuinței de cunoaștere, de autoexprimare, de independență și autoafirmare impun folosirea dominantă a metodelor bazate pe problematizare, pe acțiunea fictivă și reală, pe explorarea, dar nu pot fi excluse nici metodele expositive chiar dacă acestea sunt mai puțin formative, în raport cu creativitatea.

Descrierea, povestirea, explicația, instructajul, sunt absolut necesare pentru activitățile de educarea limbajului, activitățile matematice și cele de educație plastică.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
ANP/OSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și Farmacie
din Brașov

Problematizarea constituie mecanismul și cadrul optim pentru stimularea potențialului creativ. Această metodă ajută preșcolarii să identifice și să formuleze probleme, să analizeze date, să deosebească cea ce este important de cea ce este redundant, să identifice relațiile dintre date, să descopere calea rezolutivă, să anticipeze soluții, să-și valorifice experiența cognitivă. Organizarea problemei, prezentarea ei pentru a fi sesizată de copil, mobilizarea acestuia în anticiparea soluției precum și în verificarea ei sunt mijloace prin care educatoarea îl pregătește pe copil pentru viitoarea descoperire de probleme care, prin mobilizarea creativă, depășește simpla rezolvare.

Observarea cu formele ei îl instrumentează pe copil cu spiritul de observație, capacitatea de descoperire și definire a problemelor, capacitatea apreciativă și predictivă. Cunoștințele la care ajunge copilul prin observare sunt încărcate acțional și afectiv ceea ce le face mult mai stabile. Pentru educarea creativității este important experimentul de aplicare în cadrul căruia copilul valorifică în practică cunoștințele însușite și sesizează, prin propriile acțiuni, noi cunoștințe.

Experimentul aplicativ declanșează o serie de tensiuni intelectuale și afective specifice actului de descoperire al adevărului și pune în valoare o gamă de calități morale care definesc spiritul științific: răbdare și perseverență, obiectivitate și seriozitate intelectuală, spirit de răspundere și onestitate, ordine și disciplină, deprinderi de a lucra în echipă. Sunt trăsături specifice pentru o personalitate creativă. Experimentul oferă copilului, la orice vârstă, o adevărată strategie de investigație, cuprinzătoare și suplă, bazată pe demersuri euristice, independență și inițiativă.

Conversația își sporește valențele formative dacă este mai suplă, mai puțin dirijată, bazată pe faptele de viață trăite de copil. Întrebările cuprinzătoare, deschise, solicită gândirea productivă, favorizează spontaneitatea și inițiativa. Prin formularea și structurarea întrebărilor, educatoarea

TEMA: PĂSARI DE CURTE

Parteneri:

UNIVERSITATEA DE
MEDICINĂ ȘI FARMACIE
DIN ALBA IULIA

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
din Brașov

sugerează și generează modul de operare mintală. În acest sens se impune armonizarea întrebărilor convergente (care îi călăuzesc pe copii în analiză, comparație, sinteză) cu întrebările divergente (solicită să găsească alternative de modalități rezolutive și soluții), întrebările evaluative (solicită capacitatea de analiză și elaborare a judecăților de valoare), întrebările predictive. Ascultarea activă, încurajarea, întărirea pozitivă a răspunsurilor corecte, spontane, originale stimulează conduita interogativă a copilului.

Discuția de grup favorizează găsirea unei diversități de modalități rezolutive, capacitatea de comunicare, interacțiunile, cooperarea, atitudinea pozitivă față de comunicare, respectul față de valorile emise de ceilalți, dezvoltă capacitatea de observație, încurajează tendința de afirmare. Este important ca preșcolarii să formuleze ei înșiși întrebări, deoarece întrebarea este un act de meditație, de reflecție.

Dintre metodele bazate pe acțiunea fictivă, **jocul** ocupă un rol important în strategia de educare a creativității. Copilul transpune conștient realul într-un plan imaginar, creează, chiar dacă într-un mod elementar. Prin joc se realizează asimilarea realului la eu și acomodarea eu- lui la real (mai ales prin imitație). Stimulative pentru creativitate sunt **jocurile didactice** dar și **jocurile de simulare** (jocul de rol). Prin implicarea afectivă și cognitivă a copilului, jocul de rol dezvoltă empatia, capacitatea evaluativă și cea anticipativă, stimulează relațiile interpersonale de cooperare și competiție, capacitatea de adaptare la comportamentul celuilalt. Acestea sunt câteva dintre metodele cele mai valoroase pentru educarea potențialului creativ la preșcolari.

La vârsta preșcolară jocul constituie un cadru pentru antrenarea virtuților muncii și creației; el amplifică posibilitățile de expresie comportamentală, sporește vitalitatea spirituală, dinamismul creativ al copilului, nevoia activă de explorare a noului în raport cu experiența personală și generează acel elan lăuntric pentru noi elaborări, expansivitatea specifică pentru această vârstă. Jocurile de creativitate trebuie să urmărească cunoașterea, stimularea, educarea și dezvoltarea tuturor factorilor implicați în procesul creației. Ele ocupă la preșcolari în raport cu celelalte jocuri, locul cel mai important.

Apariția și practicarea intensă a **jocului de creație**, reprezintă un rezultat al întregii dezvoltări psihice a copilului - în special al formării capacității de a reflecta într-o formă proprie impresiile dobândite din activitățile zilnice, din mediul personal de existență. Fenomenul ca atare atestă participarea intensă a copilului la tot ce-l înconjoară.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Dezvoltarea predispozițiilor creatoare la vârstele copilăriei este favorabilă începerii unui antrenament prin exerciții care să urmărească atingerea factorilor intelectuali ai creativității: flexibilitatea, fluiditatea, originalitatea, elaborarea, sensibilitatea, intuiția, care să determine un comportament imaginativ creativ și care se cer a fi aplicate în specificul activității centrului de interes *Artă*, folosind lucrul cu copiii în grupuri mici.

Limbajul plastic este cel care îl atrage cel mai mult pe copil și îl ajută să-și exprime trăirile, nedumeririle și modul în care percepe el realitatea. Eventualele rețineri ale copilului aflat în fața foii de hârtie provin din neștiința folosirii instrumentelor artei plastice. Instrumentarea copilului cu principalele elemente ale limbajului plastic îl va conduce spre dezvoltarea unor acțiuni ce dau la iveală aptitudini artistice, creativitatea(ce poate fi asemuită unor nevoi biologice generale, comună tuturor) sau creația (care este marea pasiune pentru artă, o înzestrare de excepție).

Interesul copiilor pentru activitate și pofta de creație pot fi stimulate prin: utilizarea unor materiale diverse pentru lucru (creioane colorate, carioca, acuarele, ștampile, șabloane, figurine de ipsos, etc.); utilizarea unor materiale cu caracter ajutător(siluete decupate, faianță, lucrări parțial începute, coli de hârtie de culori și dimensiuni diferite, tăvițe de carton, sticlă); unor tehnici speciale (dactilopictura, tehnica ștampilei, tratarea suprafețelor cu ceară, tehnica stropirii, a scurgerii, a suflării cu paiul, pictura cu mâinile, pictura murală, etc.).

PICTURA PE IPSOS- TRANDAFIRUL

Parteneri:

UNIVERSITATEA DE
MEDICINĂ ȘI
FARMACIE
DIN BRAȘOV
1911

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Familiarizarea copiilor cu unele tehnici noi de lucru le mărește curiozitatea și imprimă activităților artistico-plastice un caracter atractiv și creativ. Cunoașterea limbajului și a tehnicilor de lucru de către copii duce la dezvoltarea deprinderilor artistice, la realizarea ideilor în forme artistice variate.

Jocul cu culoarea îi permite copilului și mai mult să experimenteze ceea ce vede, dorește și trece prin afectivitatea sa. Preșcolarii îndrăgesc activitățile de pictură, le execută cu plăcere deosebită ele fiind un bun prilej de stimulare a creativității. Este important să dezvoltăm la copii dorința de a realiza ceva inedit, iar acest lucru îl putem realiza având ca linie directoare diversitatea.

Cunoașterea abilităților și a intereselor copiilor conduce spre orientarea lor către acele activități care să le permită ca aceste abilități, prin exercițiu, să devină aptitudini.

Utilizarea unor metode, tehnici și procedee care le oferă copiilor posibilitatea unei concentrări integrale a potențialului lor intelectual și creativ în activitățile de cunoaștere, le oferă ipoteza unei educații cu caracter „divergent”, care le lasă acestora posibilitatea de a se exprima „spontan”, de a descoperi și produce noul, originalul, într-o gândire creativă, rapidă, critică și eficientă.

Stimularea activităților inițiate de copiii poate fi un mijloc pentru: Fixarea unor cunoștințe și dezvoltare gândirii creatoare, deoarece am observat că trebuie să îmbogățesc reprezentările copiilor despre mediul înconjurător prin toate tipurile de activități desfășurate, continuând acest proces de cunoaștere în cadrul unor ieșiri în natură, în parc, în curtea grădiniței, când copii pot vedea elementele reale ale mediului înconjurător, forme și culori adecvate

CULORILE PRIMĂVERII- TABLOU

CEA MAI FRUMOASĂ PRINȚESA

Parteneri:

UNIVERSITATEA ALBA IULIA
1991
UAB
UNIVERSITATEA 1 DECEMBRIE 1991
DIN ALBA IULIA

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

mediului vizitat; Familiarizarea copiilor cu noțiuni specifice domeniului artistic; Copiii trăiesc individual frumusețea actului artistic propriuzis, tabloului lucrat de ei, sau colegi și se familiarizează cu compoziția, percep relația dintre forme, culori, dimensiuni și pot exprima gânduri și sentimente personale.

Activitățile din grădiniță oferă copiilor posibilități pentru completarea, sistematizarea cunoștințelor acestora, încurajează aptitudini, atitudini, motivează, dezvoltă personalitatea creativă și de cooperarea în cadrul grupelor de preșcolari. Oferă copiilor posibilitatea de a-și valorifica talentele și interesele pentru un anumit domeniu.

Dezvoltarea limbajului, a potențialului creativ nu se realizează de la sine. Este nevoie de acțiuni organizate și continue de activare și stimulare a potențialului creativ, care să folosească o strategie didactică ce promovează învățarea creativă, activă, bazată pe problematizare, descoperire, explorare, fapt care favorizează formarea sensibilității preșcolarului față de probleme, dezvoltă capacitatea anticipativă, gândirea divergentă. În acest sens, antrenarea și participarea copiilor la diferite activități creative, având chiar un program bine stabilit, în acest sens, se dovedește a fi benefică și necesară. Prin perfecționarea capacităților individuale de comunicare, prin limbaj, cultivăm imaginația, dezvoltăm capacitățile limbajului expresiv, reprezintă astăzi un obiectiv prioritar pentru ansamblul procesului de învățământ. **Stimularea participării active la discuții a tuturor copiilor, prin crearea unui cadru afectiv plăcut, adecvat situației de învățare, are ca rezultat dezvoltarea vorbirii, care este un dar prețios de care ne bucurăm ca ființe umane.**

Potențialul creativ al preșcolarilor poate fi valorificat și îmbogățit prin întreg procesul instructiv-educativ din grădiniță, astfel încât grădinița să constituie un bun început pentru exprimările creative, viitoare.

DOUĂ LINII PARALELE -TEST FIGURAL

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONNELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

BIBLIOGRAFIE:

1. *** Revista Învățământul Preșcolar Nr. 3 / 2007.
2. ACTER, V.; INZIRILLO, C.; LEFEBVRE, B., TR. MANCUIC, A. (2004), *Cum să-ți ajuți copilul?, Învăță meseria de părinte!*, Editura Teora, București.
3. AGABRIAN, M. (2003), *Sociologie generală*, Editura Institutul European, Iași.
4. ANTONOVICI Ș., JALBĂ C., NICU G. (2005), *Jocuri didactice pentru activitățile matematice din grădiniță – culegere*, Editura Aramis, București.
5. BAIEV, B.,F., (1960).Sursa <http://www.scribd.com/doc/46830137/New-Document-Microsoft-Word-2>.
6. BOTEZ CRAINIC, A. (1997), *Istoria artelor plastice*, E.D.P., București.
7. BURNETT, A., (1962), p. 71, citat de Maria Montesori
<http://www.studentie.ro/articole/comunicarea+verbala>
8. BREBEN S., RUIU G., GONGEA E., FULGA M.(2002), *Metode interactive de grup*, Ghid metodic, Ed. Arves.
9. GEORGE, C., (1980), *Istoria literaturii romane de la origini până în prezent*, Editura Nagard, Fundația Europeană Drăgan.
10. CÂNDEA, R. M., CÂNDEA, D. (1996), *Comunicarea managerială*, Editura Expert, București.
11. CERGHIT, I,(1998), *Didactica* , E.D.P., București .CERGHIT, I., (1983), *Perfecționarea lecției în școala modernă*, EDP, București.
12. CEOBANU, C., (2008), *Managementul clasei de elevi* în volumul: Constantin Cucos (coord.) *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, ediția a III-a, Ed. Polirom, Iași.
13. CHAPMAN, G.,CAMPBELL, R. (2007), TR. NISTOR, I., M.,*Cele cinci limbaje de iubire ale copiilor*, Editura Curtea Veche Publishing, București.
14. COSMOVICI, A. (2005), *Psihologie generală*, Editura Polirom, Iași.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICIE
AVANSATE

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Brno
in Brno

15. DRĂGHICEANU, L. (2003), *Dezvoltarea relațiilor interpersonale prin jocul de creație*, art. în *Revista Învățământului preșcolar*, București.
16. DULFU, P., (1993), *Isprăvile lui Păcală*, Editura Porto-Franco, Galați.
17. FLUERAȘ, V. (2005), *Teoria și practica învățării prin cooperare*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
18. GHERGHINA, D.; BUZAȘI, I.; TUREAN, M.; DĂNILĂ, I., (2008), *Literatura pentru copii și adolescenți, curs practic cu noțiuni de teorie literară*, Editura Didactica Nova, Craiova.
19. GHIOLMEZ, A. (2009), *Creativitatea expresivă și receptarea operei de arta în grădiniță*, -art. , în *Revista învățământului preșcolar*, nr. 1-2/2009. p.87 Editura C.N.I. Coresi S.A. București.
20. GROZA, A., C.,(2014), *Factorii de risc în dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari*, <http://www.didactic.ro/revista-electronica/revista-electronica-didactic-ro-issn-aa844-4679-decembrie-2>.
21. HOBJILĂ, A. (2008), *Elemente de didactică a activităților de educare a limbajului* (etapa preșcolară), Institutul European, Iași
22. LAWRENCE J. C.; TRAD. MANDRILA-SONETTO, A.(2012), *Marea carte a jocurilor pentru copii*, Editura Trei, București.
23. LUDUȘAN M. (2014) , Suport de curs, Modulul 5 *Profesionalizarea didactică -Aspecte psihologice ale competenței didactice în educația timpurie* , p.15. http://e-learning.proiect-performer.ro/pluginfile.php/1056/mod_resource/content/0/UI%203%20Formarea%20competenelor%20didactice.pdf
24. MECT, (2008), *Curriculumul pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani*, București.
25. MILLEA, V., Z., (2013-2014), Suport de curs: Unitatea 2, *Schimbarea socială și coevoluția societate – educație*, Alba Iulia.
26. MUNTEAN, A. (2009), *Psihologia dezvoltării umane* , editia a III-a, revazută și adăugită, p 102-103, Editura Polirom, Iași.
27. MUCCHIERLLI, A. (2005), *Arta de a comunica*, Editura Polirom, Iași.
28. NEACȘU I. (1990), *Metode și tehnici de învățare eficientă*, Editura Militară, București.
29. NORBERT, S. ,(1996), *Dicționar de psihologie*, Editura Univers enciclopedic, București.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Tomasu
din Brno

30. OPREA C.-L. (2007), *Strategii didactice interactive, Ediția a III-a revizuită și adăugită*, Ed.E.D.P., București.
31. OPRSCU V, (1983), *Dimensiunea psihologică a pregătirii profesorului*, Editura Scrisul Românesc, Craiova .
32. PÂNIȘOARĂ, I.,O. (2004), *Comunicarea eficientă. Metode de interacțiune educațională, Ediție revizuită și adăugită.* , Editura Polirom, Iași.
33. PETRE D., TOMA G. (2009), *Suport pentru aplicarea noului curriculum pentru învățământul preșcolar, nivel 3-5 ani*, Editura Delta Cart Educațional, Pitești.
34. PINTILIE MARIANA (2002), *Metode moderne de învățare-evaluare*, Editura Eurodidact, Cluj-Napoca.
35. ROCO, M. (2004), *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași.
36. ROMIȚĂ I. (2005), *Managementul clasei de elevi*, forum.portal.edu.ro/index.php?act=Attach&type=post&id...
37. ROȘCA, A.(1981), *Creativitatea generală și specifică*, Editura Academiei, București.
38. ROZOREA, A. (2001), *Aspecte ale gândirii creatoare...art. în Revista învățământului preșcolar nr.1-2/2001*, p.21, București.
39. SALVATORE, V.D., TR. CHITOȘCĂ, M. (2013), *Marea carte a testelor de personalitate. Teste simple ca să te cunoști mai bine*, Editura Litera, București.
40. SAMARIN, I. ,A. (1962), *Ocerki psihologhii uma*, Izd-vo A.p.n., R.S.F.S.R., Moskva.
41. SĂLĂVĂSTRU.D.(03.FEB.2014
<http://www.bueckergmbh.de/Luci/Files/Books/Dorina-Salavastru-Psihologia-Educatiei.pdf>)
42. SCHEAU, I. , 2004, *Gândirea critică – Metode active de predare învățare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
43. ȘCHIOPU, U., (1992), *Cunoașterea copilului preșcolar, Dezvoltarea psihică a copilului preșcolar.*
44. ȘCHIOPU, U. (1967), *Psihologia copilului*, E.D.P., București , p. 56.
45. TAPALAGĂ, T.,(2009), *Modalități de stimulare a creativității preșcolarilor*, Editura Rovimed Publishers, București.
46. TODOR, I., (2012-2013), *Suport de curs, Unit 3 Dezvoltarea cognitivă*, PETSMA, SAPD, Alba Iulia;
47. TODOR, I., (2009), *Psihologie-Suport de curs*, Alba Iulia.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

48. TODOR, I (2012-1013), Suport de curs-format electronic, *Perspective actuale în psihologia învățării* Alba Iulia.
49. TOMA, V. (2005), *Carte despre pictură*, Editura Cosmopolitan art, Timișoara.
50. VOICULESCU, E. (2007), *Pedagogie și elemente de psihologie școlară*, Editura AETERNITAS, Alba Iulia.
51. VOICULESCU, E. (2001), *Pedagogie preșcolară*, Editura Aramis Print, București.
52. VOICULESCU, F. (2013-2014), Suport de curs, an II, PETSMM, *Comunicarea. Modele ale comunicării*, Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia.
53. VOICULESCU, F., (2013), *Suport de curs- Metode de cercetare calitativă în educație PETSMM*, Alba Iulia.
54. WATT, F. (2005) , *Artă și imaginație – Cartea micilor artiști*, Editura Enciclopedia RAO, București.
55. WILKINSON, B.; TRAD. FERENTINOS, A. (2004), *Cele 7 legi ale învățării*, Editura Logos, Cluj-Napoca.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

ANEXE

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

ANEXA 1

PROGRAMĂ PENTRU OPȚIONALUL

PROF. BOTARIU (TOMUȘ) DANIELA

„ACTIVITĂȚI CREATIVE LA VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ”

ANUL ȘCOLAR 2013- 2014
GRUPA MARE ALBINUȚELE

DOMENII DE DEZVOLTARE VIZATE:

- ESTETIC ȘI CREATIV
- LIMBĂ ȘI COMUNICARE

Motto:

Copilăria este o lume de miracole și de uimire a creației scaldate în lumină, ieșind din întuneric, nespuse de nouă și proaspătă și uluitoare.

Eugen Ionesco

Aceasta lume nu va mai exista când ei vor fi adulți iar noi nu știm, nimic nu ne permite să știm cum va fi lumea lor. Atunci să-i învățăm cum să se adapteze.

Maria Montessori

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
"Traian Vuia"
din Brașov

ARGUMENT

Propunerea derulării unui opțional care conține jocuri și activități creative cu caracter transdisciplinar are ca punct de pornire constatările pe care le-am făcut de-a lungul timpului, în activitățile desfășurate cu copiii de vârstă preșcolară. Am constatat tendința de stereotipie și imitare sau lipsa imaginației în jocurile libere, desen, pictură, construcții, chiar și la nivelul II, respectiv grupa mare sau pregătitoare până ca aceasta să treacă nivelul primar, dar și un potențial creativ care ar putea fi exploatat la această vârstă. Prezentul opțional va cuprinde jocuri de stimulare a creativității cu caracter transdisciplinar.

Opțiunea spre creativitate ține de însăși natura umană în ceea ce are ea mai nobil și mai cutezător. Educația tinerei generații o facem pentru lumea de mâine, nu pentru lumea de azi iar vârsta preșcolară este perioada care se caracterizează printr-un remarcabil potențial creativ, copiii dobândesc deprinderea de a-și exprima ideile, impresiile, gândurile, dorințele într-o formă nouă, inteligentă, cursivă, creatoare. Este bine ca această perioadă să fie fructificată prin activități specifice vârstei, ele însele creative.

Curiozitatea și setea de cunoaștere îi face pe copiii receptivi față de lumea exterioară. Libertatea interioară face posibilă folosirea cunoștințelor acumulate de către lumea trăirilor noastre subiective. Copilul preșcolar este prin natura sa un creativ datorită imensei sale curiozități, a freamăntului permanent pentru a cunoaște tot ceea ce se petrece în jurul său. În perioada preșcolară imaginația se exprimă viu prin tot ceea ce face copilul la grădiniță la toate activitățile. Este binevenit un cadru stimulat cu povești, povestiri sau poezi de calitate, dat fiind faptul că lucrările de specialitate sunt tot mai numeroase creează un suport pentru profesorii pasionați de activități creative, care pot fi desfășurate cu cei mici. Chiar și literatura pentru copii este foarte bogată și oferă posibilități nemăsurate de receptare, de înțelegere și interpretare, de influențare pozitivă și dezvoltare a potențialului creativ

Activitatea primordială a copilului în grădiniță este jocul, astfel că am ales ca majoritatea activităților din cadrul acestui opțional să se axeze pe joc și exprimare liberă a copiilor atunci când vor „citi” imagini din cărți sau reviste pentru copii. Astfel copiii sunt mai interesați și mai atrași. De asemenea în cadrul opționalului se va folosi jocul de rol cu marionete sau păpuși, după o tematică aleasă sau la libera alegere a copiilor.

Limbajul reprezintă modul cel mai direct și adesea cel mai la îndemână preșcolarilor de exprimare a creativității. Pornind de la memorarea, la început mecanică și apoi tot mai conștientă a cuvintelor, expresiilor, copiii ajung să le folosească în contexte noi, atât cu sensul lor real, dar și cu sens figurat. În acest ultim caz putem vorbi de tendința clară a preșcolarului de a inventa, de a crea în materie de comunicare.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Obiective cadru:

- Dezvoltarea creativității și expresivității pentru diferitele domenii de dezvoltare ale copiilor preșcolari;
- Educarea sentimentului de apreciere pentru micile creații personale și ale colegilor;
- Educarea simțului estetic, stimularea imaginației creatoare;

Obiective de referință:

- Să numească diferite obiecte, găsim-le o altfel de întrebuințare decât cea obișnuită;
- Să construiască folosind piese lego, cuburi de plastic sau lemn, etc.;
- Să exprime liber sentimentele trăite în timpul diferitelor activități;
- Să-și dezvolte deprinderi, abilități de lucru individual și în echipă;
- Să audieze texte literare cu valoare certă, exprimând prin prisma proprie idei, sentimente, legate de cele audiate;
- Să combine poveștile realizând povestea proprie;
- Să folosească mici dialoguri în imaginare între personajele din poveste;
- Să creeze lucrări originale folosind tehnicile învățate;
- Să participe cu plăcere la dramatizări, interpretând rolurile pe care le doresc;

Activități de învățare: activități de joc, integrate și liber-alese, desfășurate fie cu întreaga grupă de copii, fie pe grupuri mici sau individual.

Metode și mijloace de realizare: cărți cu poezii, povești, desene ale copiilor, creioane colorate și acuarele, costumație pentru dramatizări, calculator și imprimantă, panouri publicitare.

Modalități de evaluare:

- Continuu - prin repovestiri, dramatizări, colaje, jocuri didactice și de rol; Probe orale, probe practice, fișe de activitate individuală, jocuri-concurs, scenete, autoevaluarea, expoziții.
- Lunar, semestrial - prin teme de evaluare propuse, prin organizarea de permanente cu lucrările copiilor, serbări.

Bibliografie:

1. *** *Ghid metodologic, Activități opționale în grădiniță*, Editura Alfa CCD Neamt, 2002.
2. *** *Prgrama activităților instructiv – educative în grădinița de copii*, București, 2000.
3. *** *Revista Învățământul preșcolar*, nr.3/2007.
4. *** *Revista Învățământul preșcolar*, nr.3-4/2010.
5. DIOȘAN, M.; RAICA, V., MOCANU, M. (2009)., *Povești și culoare*, Editura Casei Corpului Didactic, Cluj.
6. DOGARU, Z. (2001), *Jocuri didactice pentru educarea limbajului*, ed. Aramis.
7. DRĂGAN, S. (2004), *Povești care te învață să gândești*, Editura Aramis Print, București.
8. HANGANU, I., RACLARU, C. (2005), *Jocuri pentru preșcolari-culegere*, Aramis Print, București.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Trnavensis
din Trnavia

9. KIERAN, E. (2008), *Predarea ca o poveste, O abordare alternativă a predării și a curriculum-ului în școală*, Editura Didactica Publishing, București.
10. KISS, S, LASZLO, colab. (2009), *Jocuri creative*, Ed. Novum.
11. LESPEZEANU, M, (2007), *Tradițional și modern în învățământul preșcolar românesc. O metodică a activităților instructiv-educative în grădinița de copii*, Editura Omfal Esențial, București.
12. M.E.C.T. (2008), *Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani*, București.
13. PENEȘ, M. (1998), *Jocuri*, Ed. Aramis, București.
14. PREDA, V. (2003), *Grădinița altfel*, Editura Integral, București.
15. SCHEAU, IOAN, *Gândirea critică – Metode active de predare învățare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2004
16. VOICULESCU, E. (2001), *Jocul – principala formă de activitate din grădinița de copii în Pedagogie preșcolară*, Aramis, București.

PLANIFICAREA CALENDARISTICĂ A ACTIVITĂȚII OPȚIONALE

SEMESTRUL I

Nr	Tema și mijloace de realizare	Obiective
1.	O lume minunată – fișă Anexa 17	* să recunoască personajele din poveste * să descopere imaginea care lipsește ;
2.	Formulează un titlu potrivit !	* să formuleze propoziții simple și cât mai corect din punct de vedere gramatical; * să găsească un titlu potrivit pentru imaginele de pe fișă; * să coloreze cum dorește ce i-a plăcut mai mult; * să arate cate este ordinea corectă a desfășurării evenimentelor, numerotându-le
3.	Salutul neobișnuit Anexa 11	* să se salute folosind personaje din povestile învățate; * să salute personaje imaginare cu replici care nu se potrivesc, luând în considerare povestea * să coloreze imaginea favorită ;
4.	Când poate fi? Anexa 11	* să găsească însușiri lucrurilor neobișnuite ale diferitelor obiecte;
5.	Povestea castanelor Completează ce lipsește!	* să creeze un început fictiv poveștii * să completeze versurile cu cuvintele care rimează;
6.	Copacul cu idei	* să formuleze propoziții pornind de la imagini simple ilustrate pe jetoane; * să dezvolte propozițiile simple gășind utilitate fiecărui obiect.
7.	„Hai să facem o poveste!” - Braistorming	* să creeze scurte povestiri cu subiecte la alegerea copiilor; * să participe cu plăcere la activitatea desfășurată cu întreaga cu întregul grup de preșcolari; * să accepte și păterile colegilor.
8.	„Întâmplarea din poveste,	* să audieze cu atenție începutul povești

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

	Spune iute cum sfârșește!” Steluța buclucașă	* să găsească un final fericit pentru poveste. * să repovestească cum doresc * să-și manifeste liber talentul de povestitor și imaginația creatoare
9.	Completează ce lipsește!	* să completeze versurile cu cuvintele indicate de imagini * să selecteze imaginea potrivită; * să repete versurile în forma corectă.
10.	Bradul credincios Decorațiuni pentru brad	* să folosească diferite tehnici învățate creând ornamente originale;
11.	Micii actori	* să interpreteze rolurile din scenetă; * să recite expresiv, nuanțat poeziile proprii și cele ale unor poeți consacrați;
12.	Dacă aș fi bunicul/buica...	* să se exprime liber- creativ; * să formeze propoziții simple și replici date de bunicul; * să spună cum s-ar comporta cu nepoții; * să spună cum ar dori să se comporte nepoții cu el/ea.
13.	Continuă lanțul... Anexa 11	* să se exprime în propoziții, continuând ideea colegilor, creând mici povești de grup.
14.	Umbre și forme Anexa 11	* să ghicească obiectul după conturul din pietricele al umbrei obiectului;
15.	Ce i-ai spune? Dialog imaginar cu un personaj îndrăgît Anexa 11	* să se exprime în propoziții folosindu-se de mimică, gesturi sugestive, intonație; * să întrebe și să răspundă la întrebări; * să folosească vorbirea dialodată în cadrul grupului.

SEMESTRUL II

Nr	Data	Tema și mijloace de realizare	Obiective
1.		Continuă desenul! Anexa 12 Anexa 16	* să inventeze o poveste pe care o vor desena împreună, în grupe de 5 copii; * să continue desenul colegului;

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
de Brașov

2.		Eroarea de pronunție	<ul style="list-style-type: none"> * să sesizeze cuvintele pronunțate greșit de educatoare sau de copii; * să dea un înțeles propriu acelei noi structuri; * să creeze scurte povestiri cu acele cuvinte; <p>Exemple de cuvinte „greșite”: lomocotivă, imină, coliva (iepurașului) etc.</p>
3.		Jocul de construcții Anexa 19	<ul style="list-style-type: none"> * să construiască liber folosind piese lego, cuburi, etc.; * să relaționeze cu colegii din grup; * să verbalizeze acțiunile întreprinse; * să dea un nume construcției; * să găsească utilitate pentru construcție.
4.		Povești pe dos Vulpea păcălită de urs	<ul style="list-style-type: none"> * Să pornească de la titlu real al poveștii și să creeze unul pe <i>dos</i> : (<i>Ursul păcălit de vulpe</i> – Vulpea păcălită de urs); * să <i>răstoarne</i> povestea și să creeze una nouă, hazlie;
5.		Ghicitori hazlii, inventate de copii	<ul style="list-style-type: none"> * să alcătuiască ghicitori fără rime, prin descrierea obiectului de ghicit;
6.		Pictează, desenează, creează tabloul Primăvara Anexa 13	<ul style="list-style-type: none"> * să enumere caracteristici ale anotimpului Primăvara * să formeze propozitii referitoare la acest anotimp; * să se exprime verbal și prin pictură, colaj; * să prezinte colegilor lucrările în cadrul jocului <i>Turul galeriei</i>
7.		Recunoaște personajele din poveștile , descoperă intrusul Anexa 17	<ul style="list-style-type: none"> * să recunoască personajele din poveste; * să descoperă intrusul-păpușa; * să creeze mici dialoguri între personajele imaginare.
8.		Ascultă povestea mea! Poveste fără sfârșit Banii de Silvia Drăgan	<ul style="list-style-type: none"> * să asculte cu atenție povestea; * să sesizeze tematica poveștii; * să construiască un final fericit pentru poveste; * să repovestească un fragment cunoscut din povestea audiată;
9.		Vitriliul Anexa 20	<ul style="list-style-type: none"> * să recunoască materialele primite; * să numească figurile geometrice, bucățile care vor fi folosite la decorarea vitriliului; * să dea dovadă de naturalețe, originalitate; * să coopereze cu colegii în timpul activității. * să se bucure de rezultatele muncii lui.
10.		Dialog imaginar	<ul style="list-style-type: none"> * să dialogheze cu un prieten, coleg, ființe necuvântătoare pe o temă la alegere; * să redea prin mișcări neregizate acțiunile sugerate de cuvinte; * să se exprime cât mai corect din punct de vedere gramatical.
11.		Pictează ce dorești	<ul style="list-style-type: none"> * să picteze figurine de ipsos; * să exprime propriile trăiri prin culoare.
12.		De-a micii actori- Joc de rol	<ul style="list-style-type: none"> * să creeze replici simple despre având ca suport tema săptămânii;

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMFOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

13.		Micii poeți, povestitori, vor fi marii scriitori În excursie	<ul style="list-style-type: none"> * să exprime prin desen, pictură, versuri momentele petrecute cu colegii în excursie; * să-și prezinte creațiile proprii; * să aprecieze obiectiv valoarea lor;
14.		Primăvara, tablou-lucrare individual Anexa 14	<ul style="list-style-type: none"> * să folosească diferite tehnici învățate pentru : pictură, desen, lipire, mototolire, etc.; * să se exprime creativ, original
15.		Desenează o secvență din povestea preferată Anexa 17	<ul style="list-style-type: none"> * să povestească având ca punct de reper tema sărtămâni * să deseneze inspirați fiind de poveste; * să-și prezinte creațiile proprii; * să aprecieze obiectiv valoarea lor.
16.		Exprimă-te cum dorești	<ul style="list-style-type: none"> * să se exprime prin : poezie, desen, dans cu stegulețe etc.; * să se bucure cu ceilalți copii din grădiniță pentru că este ziua lor; * să organizeze o mini expoziție cu desenele realizate de 1 Iunie.
17.		Cele mai frumoase rime Anexa 18	<ul style="list-style-type: none"> * să formuleze cel puțin o propoziție folosind la sfârșit un cuvânt ilustrat ; * să formuleze cu ușurință propoziții folosind la sfârșit cuvintele ilustrate; să ordoneze după alta cele două propoziții care cuprind la sfârșit cuvinte ce rimează; * să recunoască asemănarea cu poezia;

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

ANEXA 2

TEST DE FLEXIBILITATE

(După modelul propus de E. Raudsepp, din cartea *Creativitate și inteligență emoțională*, autor Mihaela Rocco)

TIMPUL LIBER ȘI IMPLICARE DIDACTICĂ

1. Cum vă folosiți timpul liber?

- a. Citind sau căutând diverse materiale care v-ar putea fi de folos într-o activitate ulterioară;
- b. Făcând sport sau povestind cu cei dragi;
- c. Vizionați un program/ o emisiune TV.

2. Care sunt activitățile dumneavoastră favorite?

- a. Lectura sau/și sportul;
- b. Gătitul sau plimbările în aer liber;
- c. Pregătirea materialelor pentru activitatea didactică;
- d. Nu am o activitate care să mă atragă într-un mod deosebit.

3. Care este implicarea dumneavoastră într-un proiect educațional ?

- a. Vă implicați (trup și suflet) trăind din plin fiecare moment împreună cu ceilalți parteneri ai proiectului;
- b. Vă implicați în toate activitățile propuse de respectivul proiect;
- c. preferați să fiți doar un simplu observator.

4. Cât sunteți de mulțumită de statutul pe care îl aveți la locul meu de muncă?

- a. Sunt mulțumită de rezultatele pe care le am în calitate de cadru didactic și asta mă face sa-mi sporesc potențialul didactic;
- b. Îmi doresc să folosesc creativitatea în predarea diferitelor conținuturi pentru dezvoltarea optimă a copiilor și aprecierea colegelor;
- c. Sunt nemulțumită că nu sunt destul de apreciată în cadrul colectivului didactic din care fac parte și asta mă face să mă implic mai puțin în activitățile ce ar putea fi desfășurate împreună cu alte colege.

5. Cât de mult sunteți atrasă de noutățile propuse de noul curriculum?

- a. Ați aplicat/ aplicați metodele activ-participative la grupa de preșcolari / școlari cu care lucrați;
- b. Ați aplicat/aplicați parțial metodele mai noi și/sau în combinație cu cele pe care le cunoașteți deja;
- c. Nu ați aplicat/ nu aplicați decât metodele mai vechi dar care considerați că au dat sau dau rezultate bune.

6. Cât de mult vă implicați în activitățile de predare?

- a. Îmi pregătesc cu multă grijă conținuturile de predate și materialele necesare unei bune desfășurări a activității;
- b. Sunt dispusă să repet o anumită activitate dacă constat că preșcolarii/ școlarii din grupa/clasa mea nu au reușit să-și însușească noțiunile noi;

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

- c. Sunt o persoană spontană și nu am nevoie de prea multă pregătire pentru activitățile pe care le desfășor cu grupă/ clasa de preșcolari/școlari.
7. **Cât de mult sunt interesată în găsierea unor soluții noi pentru îmbunătățirea calității actului de predare?**
- a. Îmi doresc să particip la pregătirile profesionale organizate de I.S.J. sau C.C.D.
b. Colaborez cu alte colegi și aleg cele mai bune metode pe care le aplic în activitatea didactică;
c. Nu am nevoie de nici-o schimbare în activitatea didactică pe care o desfășor de mult timp.
8. **Sunteți o fire optimistă?**
- a. Tot timpul;
b. Uneori;
c. Depinde de situație.
9. **Într-o discuție aprinsă cu o colegă cum reacționați?**
- a. Îmi susțin punctul de vedere până la capăt;
b. Sunt dispusă să renunț la ideile mele dacă acea colegă are dreptate;
c. Sunt dispusă să renunț la ideile mele de dragul prieteniei noastre.
10. **De câți ani sunteți cadru didactic ?**
- a. 1-4 ani;
b. 5-10 ani;
c. 10-20 ani;
d. Peste 20 ani.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

ANEXA 3 Desenul liber

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

ANEXA 4 FIȘĂ DE OBSERVAȚIE A PREȘCOLARILOR ÎN ACTIVITATEA ZILNICĂ

GRUPA MARE

AN ȘCOLAR 2013-2014

DATA

TEMA ZILEI

PREȘCOLAR NUME PRENUME	exprimarea liberă	conduita participativă	conduita creativă	spontaneitatea	capacitatea de autoapreciere	originalitatea	observații
A1							
A2							
A3							
A4							
A5							
A6							
A7							

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

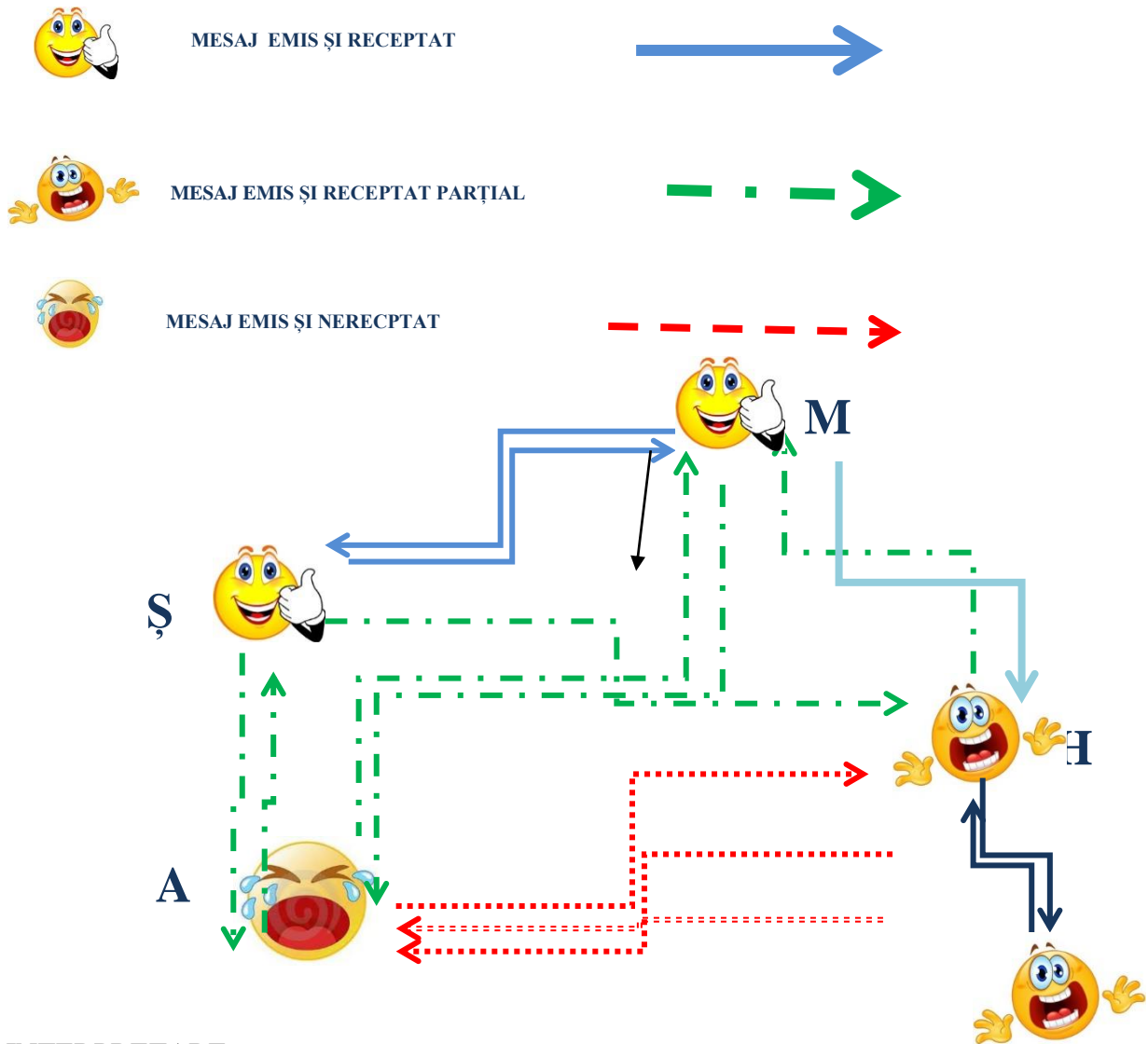

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

Anexa 5 GRAFUL- COMUNICARE GRUP

LEGENDA SCHEMEI

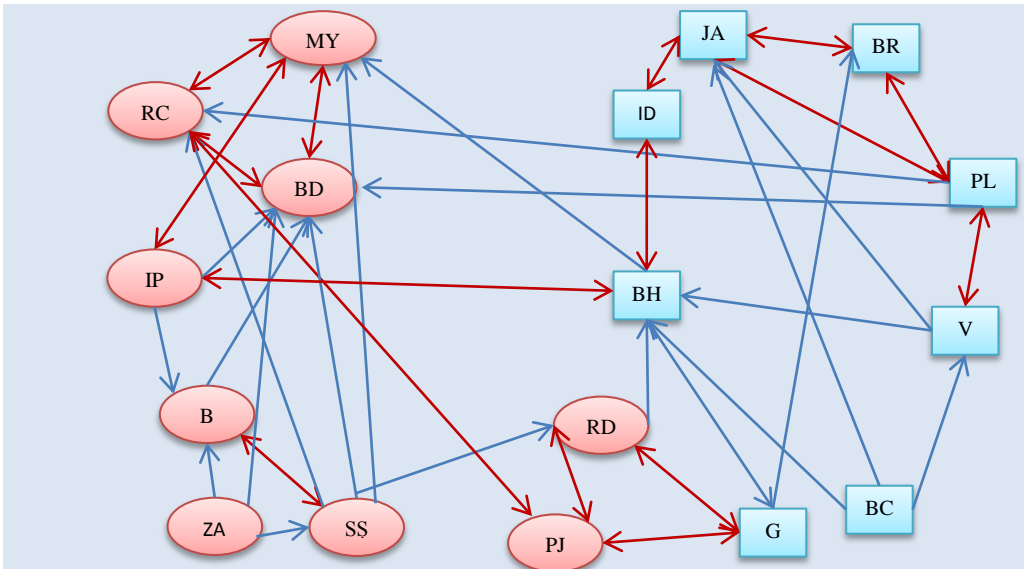
INTERPRETARE:

După cum se poate observa Z.A. este respinsă de colegii de grupă datorită comportamentului și a comunicării intrapersonale deficitare.

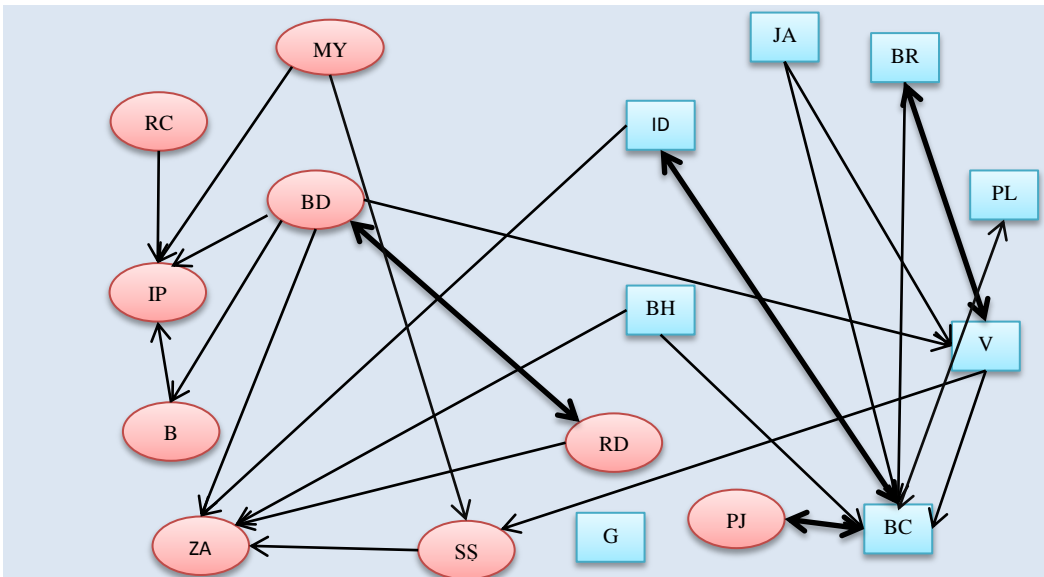
Parteneri:

ANEXA 6 Sociograma grupei mari Albinuțele, Grădinița Emanuel Alba Iulia

SOCIOGRAMA COLECTIVA A ALEGERILOR

SOCIOGRAMA COLECTIVA A RESPINGERILOR

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONNELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

ANEXA 7

Studiu de caz

1. Prezentarea contextului educațional:

Fetița despre care vă vorbesc este născută prematur cu deformări ușoare fizice, locomotorii și cu o ușoară întârziere în dezvoltare, vizibil are de suferit din cauza exprimării greoaie și a morticității.

ACTIVITATE OBSERVATĂ: O zi obișnuită din grădiniță. Copiii se află la centrele de interes deschise special pentru ei. Tema zilei este *Orașul nostru drag*.

2. Colectarea datelor:

La *Centrul știință* au fost selectate jocuri Tantrix, deoarece le-am sugerat copiilor să construiască o șosea asemănătoare cu cea pe care vin la grădiniță. Lăsând la liberă alegere a copiilor dacă mai doresc și alte material pentru tema data.

Despre jocul *Tantrix* pot menționa că dezvoltă gândirea și creativitatea copiilor deoarece aceștia pot selecta culoarea drumului, poziția lui prin alăturarea de piese corespunzătoare. Lungimea drumului este în funcție de soluțiile pe care cei mici le găsesc și care implică colaborare și comunicare din partea partenerilor. Este recomandat să fie jucat în maxim 3-4 copii în funcție de culoarea aleasă pentru drum. Am ales acest joc pentru centrul respective din dorința de a crește coeziunea grupului. Este foarte greu să colaboreze în cadrul jocului mai ales pentru copii care sunt singuri la părinți și care nu au dezvoltată deprinderea de a împărți jucăriile, de a accepta și părerea altor colegi.

Jocul Tantrix este un joc cunoscut și îndrăgit de preșcolari care au posibilități multiple de exprimare, multiple variante pentru rezolvarea unei cerințe sugerate de educatoare, la diverse teme care solicită găsirea de soluții într-un timp limitat sau nu. În mod voit la celelalte centre de interes pentru copii din grupă am inițiat un *Centru de construcții* de automobile, creat special pentru băieți care iubesc mașinile și alte mijloace de locomoție.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

La centrul *Artă* copiii aveau de desenat clădirile pentru construirea unei machete a Orașului . Toare lucrările realizate de preșcolari urmând să fie valorificate într-o expoziție- machetă în sala de grupă.

Maria și Ștefania sunt bune prietene încă din primele zile de grădiniță. Schimbă mereu rolul de conducător în cadrul jocurilor inventate de ele. Acum la activitățile pe centre copii s-au orientat unde le place mai mult și s-au creat patru grupe, doua la *Artă*- aici s-au dus mai multe fete, la construcții s-au postat o grupă de băieți, au ramas vre-o trei copii care așteptau să vadă cum merge treaba pe centre și apoi să opteze și ei pentru unul din ele. (De cele mai multe ori centrele de interes se schimbă după cateva minute, dând astfel tuturor copiilor posibilitatea să participe la toate centrele.)

Cele două fetițe au ales centrul știință respective jocul *Tantrix*,după ce Maria a întrbat pe Ștefania dacă dorește să se joace cu ea. Au inspectat măsura de lucru și au ajuns la concluzia că e prea puțin să construiască doar o șosea din piese. *Avem nevoie de scăunele pe care stăm, le putem lua și pe cele de la colegii care nu sunt așezați pe ele.*

Maria către Ștefania zice: *să nu iei și scaunul Alexiei că se supără pe noi.*

Bine...- răspunde Ștefania.

Haris observă jocul și i se pare interesant apoi întreabă: *Pot să vă ajut?...pune și scăunelul acesta lângă celelalte...putem să ne târâm pe sub ele și să fim noi mașinile iat măsuțele să fie clădirile.*

Maria intervine ...nu e mulțumită de propunere și o întreabă pe Ștefania ce ar putea să folosească?

Ștefania răspunde: *piese de lego pentru clădirile orașului.*

Maria e mulțumită de răspuns și continua să construiască clădiri pentru oraș împreună cu Ștefania. Haris intervine cu o nouă provocare pentru cele două colege: *Ce bine e să intru pe sub scăunele ...nu vreți să veniți și voi?* Fetele îl refuză și continua jocul până când Ștefania spune:

- *Hei, uite-o pe Alexia...!* Alexia se așează pe scaunel aproape de Ștefania...o deranjează... o împinge apoi o trage de codițe. Maria intervine și spune: *Las-o și pe a să se joace împreună cu noi.*

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

Alexia ia o căsuță din lego și se joacă singură cu ea. Cele două prietene își văd mai departe de joc până când Maria observă căsuța lipsă (cea luată de Alexia) dar nu spune nimic și încearcă să găsească o altă soluție de pentru a înlocui casa lipsă.

Alexia o deranjează iar pe Ștefania... ar vrea să se joace cu ea dar nu știe cum să spună asta. Ștefania își continuă jocul , apoi spune:

-De ce nu mă lași în pace ? Alexia nu este mulțumită de răspunsul dat și încearcă să o determine pe Ștefania să se joace și cu ea, o împinge, nu vorbește și încearcă să intre în alt grup de joc unde îl întâlnește pe Haris. Haris observase comportamentul Alexiei și are loc o ceartă de vorbe aspre, mai mult din partea lui Haris deoarece Alexia are o întârziere în dezvoltarea psihomotrică. Darius (un alt coleg din grupul unde se juca Haris intervine și-i susține punctual de vedere: „, Dute și te joacă cu fetele!...Lasă-ne în pace!” Haris o apără pe Maria și ar fi gata să o ia la bătaie pe Alexia care are asemenea comportamente și cu alți colegi din grupă. Și din acest punct a fost nevoie să intervin și să lămurim situația. Am explicat comportamentul Alexiei și modul cum se poartă copiii la grădiniță, reamintindu-le că ei sunt colegi și prieteni care se respectă. Am făcut aprecieri asupra modului de relaționare a preșcolărilor în timpul activităților desfășurate pe centre de interes, apoi am realizat împreună o mini machete a Orașului. Toți copiii au fost încântați de ceea ce au realizat împreună.

3. Dezbaterea conflictului:

Maria a înțeles și a acceptat ca Ștefania să se joace împreună cu ele dar, Ștefania care de cele mai multe ori o ajută pe Alexia în diferite situații (ex. O ajută să bea apă –uneori scapă paharul din mână...) acum avea nevoie să fie doar ea și prietena ei Maria cu care ar sta tot timpul să povestească, sunt prietene bune și Ștefania copiază într-un anume fel ceea ce vede la Maria.

Copii din grupă încearcă să o marginalizeze pe Alexia deoarece nu poate face mai multe lucruri așa cum le face ei, este dificil deoarece limbajul verbal este sărac, fără intonație, limbajul corpului este unul care îndepărtează pe ceilalți preșcolari (mimica feței arată respingere, zâmbește foarte rar, lovește, trage, scoate limba, mușcă...etc.-) . Dorința fetiței de apartenență la

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONNELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca

grup este percepută greșit de colegi. Și de aceea doar jocurile de socializare, punerea în evidență a comportamentelor pozitive pe care Alexia le are uneori nu este destul pentru a realiza integrarea în colectivul de preșcolari. Această integrare ar fi posibilă dacă părinții ar răspunde pozitiv la solicitările mele.

4. Concluzii/ Recomandări:

Am solicitat colaborarea părinților în instituirea unui Program de intervenție personalizat pentru această fetiță și am propus exersarea unor deprinderi motrice și de limbaj, de exprimare a dorințelor, într-un mod clar și care să poată fi înțeles corect de ceilalți. Am solicitat ca fetița să continue acasă exersarea expresiilor: *Te rog; Mulțumesc!*; și a celor de salut (*Bună dimineată!, La revedere!*, etc.), deoarece nu le folosește. Din păcate răspunsul părinților la buna mea intenție a fost expresia: „Așa este ea...mai înceată”, continuând cu explicația că acasă lucrează cu fetița pe motricitate și chiar pe educarea limbajului.

Am sugerat părinților să observe mai îndeaproape comportamentul fetiței și al fratelui mai mic deoarece și el manifestă aceeași comportament agresiv. Comportamentul copiilor a fost observant și la plecarea din grădiniță, când aceștia și-au agresat mama, de față cu colegii și educatoarele. Am discutat situația respectivă cu mama copiilor și i-am sugerat stabilire unor reguli pentru cei doi. Atunci am înțeles și noi cadrele didactice de la cele două grupe de preșcolari ce se întâmplă și de ce copii respectivi nu respectau la grădiniță regulamentul grupei.

Mi-am propus să comunic mai des cu păriții, să cunosc mai bine nevoile fetiței, să o ajut să se integreze în colectivul de preșcolari, să își dezvolte noi deprinderi motrice și de comportament civilizat. Să comunice eficient în cadrul grupului, depășind barierele care se interpun între ea și colegi, mediind conflictele prin explicații date fetiței dar și colagilor.

Voi continua să folosesc noi metode și jocuri de dezvoltare socio-emoțională, pentru acceptarea fetiței de către grup, precum și pentru stimularea participării acesteia la activități. Sunt optimistă și cred că finalul va fi unul pozitiv, cu atât mai mult cu cât am mai avut un caz

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

asemănător (tot o fetiță) și fetița respectivă a reușit să mă surprindă după un an de zile de muncă împreună cu membrii familiei.

Bibliografie:

1. CERGHIT, I., (1983), *Perfecționarea lecției în școala modernă*, EDP, București.
2. CEOBANU, C., (2008), *Managementul clasei de elevi* în volumul: Constantin Cucos (coord.) *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, ediția a III-a, Ed. Polirom, Iași.
3. MILLEA,VLAD, ZENO, LECT. UNIV.DR (2013-2014), Suport de curs: Unitatea 2, *Schimbarea socială și coevoluția societate – educație*, Alba Iulia.
4. ROMIȚĂ I. (2005), *Managementul clasei de elevi*, forum.portal.edu.ro/index.php?act=Attach&type=post&id...
5. SĂLĂVĂSTRU.D.(03.FEB.2014
)<http://www.bueckerghmbh.de/Luci/Files/Books/Dorina-Salavastru-Psihologia-Educatiei.pdf>)
6. VOICULESCU, F. (2013-2014), Suport de curs, an II, PETSMA, *Comunicarea. Modele ale comunicării*, Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

ANEXA 8

TEST ȘI MATRICEA SOCIOMETRICĂ

TEST SOCIOMETRIC

1. CARE SUNT COLEGII DIN GRUPĂ CU CARE ÎȚI PLACE MAI MULT SĂ TE JOCI? (NUMEȘTE MINIM TREI)
2. CARE SUNT COLEGII CU CARE NU DOREȘTI SĂ TE

G.P.N. EMANUEL ALBA IULIA

*	BM	BH	BC	BD	BR	GA	IP	ID	JA	MY	PL	PJ	RD	RC	SȘ	VD	ZA
BM	*			+2			-2							+1			-1
BH		*	-2			+3	+2	+1		-1							-3
BC		-1	*					-2				-3					
BD	+1	+1		*					+2				-1	+3		-3	-2
BR			-2		*	+3			+1		+2					-1	
GA					+3	*						+1	+2				
IP	+3	+2					*			+1			-1		-2		-3
ID		+2					-3	*	+1	-1	+3						-2
JA		+1	-1					+3	*		+2					-2	-3
MY				+1			+3			*				+2	-1		
PL			-3		+2				+1		*					+3	
PJ			-3				+1					*	+3	+2			
RD		+3		+1		+1						+2	*				-2
RC				+1			-2			+2		+3	-3	*			
SȘ	+1			+2			-2					+3			*		-1
VD		+2	-3						+3		+1				-2	*	
ZA	+2					+3	-3			-1			-2	+1			*

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Alba Iulia

ANEXA 9

GHID DE INTERVIU (PENTRU CADRELE DIDACTICE)

Preambul:

Mulțumesc că ați fost de accord să discutați cu mine.

Mă numesc Botariu Tomuș Daniela, sunt masterand la Universitatea "1 Decembrie 1918" Alba Iulia, la Facultatea de Drept și Științe Sociale, specializarea Psihopedagogia educației timpurii și a școlarității mici și doresc să realizez o cercetare prin care să identific aspectele relevante despre creativitatea copiilor de vârstă preșcolară și școlaritate mică, observate de dumneavoastră în cadrul activităților desfășurate la grupa de preșcolari/ clasa de elevi.

Subliniez că acest lucru va fi tratat cu confidențialitate și discreție totală.

Pentru început v-aș ruga să precizați unele detalii personale deoarece acestea sunt importante în cercetare.

- ✚ Profesia dumneavoastră.....
- ✚ Nivelul de pregătire profesională.....
- ✚ Vârsta.....
- ✚ Funcția/ Vechimea în învățământ.....

Pentru început v-aș ruga să precizați unele detalii personale deoarece acestea sunt importante în cercetare.

- Profesia dumneavoastră.....
- Nivelul de pregătire profesională.....
- Vârsta.....
- Funcția/ Vechimea în învățământ.....

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

1. Sunteți de acord cu informația potrivit căreia *creativitatea se poate manifesta la o vârstă fragedă*?
2. Care ar fi limita de vârstă la care se poate studia creativitatea?
3. Care credeți că ar fi modul de manifestare al creativității la preșcolari și / sau școlarii mici? Vă rog să argumentați răspunsul dat.
4. Din activitatea d-voastră didactică de observare a comportamentului copiilor, puteți să-mi dați exemplul de copii care au manifestat creativitate în timpul preșcolarității sau școlarității mici și au avut bune rezultate profesionale, sau au manifestat același comportament și spirit creativ și în viața adultă ?
5. Cum credeți dumneavoastră, în calitate de cadru didactic că poate fi dezvoltată creativitatea la preșcolari și/sau școlarii mici?
6. Credeți că un copil poate fi creativ dacă nu este încurajat și stimulat corespunzător? Vă rog argumentați răspunsul dumneavoastră!
7. Care sunt factorii care perturbă manifestările creative la preșcolari/ școlari?
8. Care ar fi principalii factori facilitatori al creativității?
9. Cum pot adulții încuraja creativitatea?
10. Care ar fi în opinia d-voastră cele mai bune mijloace și/sau metode pentru stimularea potențialului creativ la școlari preșcolari?
11. Ați folosit în activitatea didactică seturi de jocuri sau opționale care dezvoltă creativitatea preșcolarilor/ școlarilor?
12. Dați exemple de câteva jocuri desfășurate la grupă/ clasă prin care ați stimulat creativitatea copiilor:
  - Activităților matematice (nivel II) / Matematică (clasele I-II)
  - Activităților de cunoașterea mediului (nivel II)
  - Activităților de educarea limbajului (nivelul I și nivelul II)
  - Activităților muzicale (nivel II)

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRUJ 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Trnava
din Brașov

13. Cunoscând diferitele oferte de pe piața materialelor didactice care vin să sprijină activitatea desfășurată cu preșcolarii/ școlarii, cunoașteți sau folosiți lucrări având specificul *dezvoltarea creativității*?
14. Astfel de materiale didactice ar ajuta profesorii în stimularea potențialului creativ?
15. Cum se poate face activitatea de stimulare a creativității în mod practic, zilnic, fără ca celelalte activități din curriculum să nu aibă de suferit?

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

ANEXA 10 : Exemple de jocuri care stimulează creativitatea

Salutul - Copiii trebuie să salute un personaj din poveste cu replici care nu se potrivesc conținutului poveștii (exemplu: Bună ziua, doamnă capră! Am aflat despre cei trei iezi ai dumneavoastră, ascultători care nu au deschis ușa la nimeni.).

Ce mai putem face cu? - Li se cere copiilor să se gândească la utilizări neobișnuite pe care le-ar putea avea obiectele uzuale (exemplu: un pix ar putea fi un microfon pentru un artist , pahar ar putea fi casa unei familii de buburuze, etc.).

Când poate fi...? -Se atribuie unui obiect o caracteristică pe care acesta nu o are în realitate, iar copiii sunt solicitați să găsească situații în care acel lucru ar fi posibil (exemplu: Când poate fi un urs albastru, sau invizibil, etc.).

Copacul cu idei - Pe un panou în formă de copac educatoarea așează în partea dinspre rădăcină jetoane ilustrând diverse obiecte. Întrebarea adresată copiilor este ce idei le vin privind o imagine și cum cred că va arăta acel obiect „crescut” și ajuns pe ramuri? (exemplu: o minge ilustrată jos poate duce la: un joc de fotbal, un cadou de ziua unui copil, un accident rutier dacă locul de joacă nu este adecvat, etc.).

Continuă lanțul! - Educatoarea sau un copil începe *lanțul* prin enunțarea unei propoziții. Copiii trebuie să continue lanțul prin alcătuirea propoziției următoare de la ultimul cuvânt al celei precedente. (exemplu: Cerul este albastru; Albastru fular are Andrei; Andrei vine la noi; Noi mergem la bunici, etc.).

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

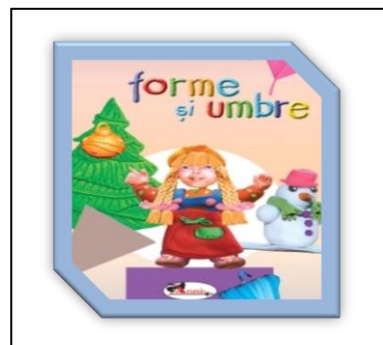

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Ceva... - Exercițiul se desfășoară în aer liber. Copiii primesc o formă de carton din care s-a decupat talpa piciorului fiecăruia. Privind prin talpă fiecare trebuie să spună „ceva” pe care ar putea călca după cerința educatoarei: ceva verde, ceva ascuțit, ceva care mișcă, etc. La final se așează tălpița pe jos și se descoperă elemente reale posibil de călcat.

Umbre și forme - Dintr-un punct fix o echipă de copii va construi cu pietricelele conturul umbrelor unor jucării, în vreme ce o altă echipă va ghici ce jucărie a fost folosită drept model. Apoi fiecare copil va încerca construirea unor forme fără model, verificând apoi cu ajutorul obiectelor dacă au reușit să le redea.

Ce i-ai spune... ? - Jocul poate lua diverse forme în funcție de context, sau de conținutul învățării. Astfel copiii trebuie să imagineze un dialog cu diverse personaje, cu animale sau plante, cu obiecte de igienă, etc. educatoarea fiind partenerul de dialog imaginar la început, acest rol putând fi luat de un copil cu o imaginație bogată, capabil să susțină dialogul cu un coleg, după ce tehnica a fost deprinsă.

Ce vezi ? - Copiii primesc imagini cu diverse contururi ale obiectelor uzuale din viața de zi cu zi așezate cu capul în jos. Ei trebuie să completeze desenul pentru a obține un alt obiect, fără să întoarcă foaia, deci fără a folosi obiectul desenat așa cum sunt ei obișnuiți.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL AFACERILOR SOCIALE, FAMILIEI,
PROTECTORATUL NAȚIONAL AL COPILARILOR ȘI
PROTECTORATUL NAȚIONAL AL ADULTILOR

Fondul Social European
POSDRUJ 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Universitatea
Tomashevská
din Brno

ANEXA 11

AJUTĂ IEPURAȘUL

Parteneri:

Științe Psihologice
Educație și Formare

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Anexa 12: *Continuă desenul*

Domeniul estetic și creativ

Material folosit: Coli de hârtie, creioane colorate.

Sarcina jocului: Reprezentarea prin desen a unor elemente care să illustreze o temă, continuând și compltând totodată desenul copiilor.

Desfășurarea jocului: Copiii sunt împărțiți în grupuri de câte 6. Fiecare copil al grupului își alege câte o culoare cu care va lucra, diferită de a celorlalți 5 colegi de grup.

Educatorea prezintă jocului: Astăzi, la Centrul Artă vom desena tema *În vacanță*. Fiecare copil să se gândească care vor fi primele 3 elemente care vor alcătui desenul lui. După ce veți desena cele trei elemente, dați foaia colegului din dreapta pentru *a citi* desenele și pentru a continua desenul vostru.

Astfel se alternează activitatea individuală cu cea de grup. Foile se deplasează apoi de la stânga la dreapta până ajung în poziție inițială. Fiecare copil, când primește coala colegului din stânga sa, privește desenul, identifică elementele desenate și încearcă să adauge altele, să le completeze ori să le modifice creativ fără a se depărta de tema redată de colegul său. S-au observat o bună colaborare și lucrul în echipă. Lucrările de grup se pot observa în Anexa 16

Jocul se poate complica, așa cum se poate observa, într-o altă activitate practică, prin adaugarea de elemente decupate și lipite pentru o imagine mai complexă.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
de Brașov

ANEXA 13 - TABLOU DE PRIMĂVARA

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Institutul
de Educație

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

ANEXA 14

PRIMĂVARA TABLOU- LUCRARE INDIVIDUALĂ

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

I.S.P.E.F.

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

ANEXA 15

SCENARIU DIDACTIC

Domenii implicate: DLC (verificare orală- substantivul-singular/plural; poezie) + DȘ (activitate matematică) + DEC (desen, activitate muzicală)

Tema propusă : Flori și fluturași

Tema săptămânii: În lumea minunată a insectelor

Materiale folosite: tabla și creta colorată, fluturași din pâslă, floricele de carton

Folosirea desenului în activitatea de educare a limbajului poate fi o provocare. Un exemplu concret pentru folosirea desenului în activitatea de educare a limbajului este redat mai jos însoțit fiind de câteva imagini .

Momentul de început, de captare a atenției, se va face prin desenarea unui fluturaș, timp în care se vor rosti următoarele versuri: *Un oval cu liniuțe / Ochi și două antenuțe / Aripioare presărate / Cu buline și pătrate / Cu triunghiuri mari și mici / Sau bastoane de pitici.*

Încă de la începutul desenului (se dorește ca toți copiii să participe activ la lecție), când a fost desenat acel *oval cu liniuțe* se poate cere copiilor să numere liniuțele (o liniuță – două liniuțe, mai multe liniuțe). Când se ajunge la ochișori, se poate repeta: *un ochișor – doi ochișori*, apoi un copil care este rugat să repete cele două cuvinte. Ajungând la desenarea antenuțelor **se va accentua singularul și pluralul substantivului antenuțe**. Se continuă cu desenul aripioarelor după care se va desena pe acestea cercuri și pătrate de diferite culori. Se cere copiilor să formuleze propoziții cu ceea ce desenează educatoarea pe tablă (accentuându-se singularul și pluralul substantivelor), ex. Ce culoare are pătratul? Pătratul are culoarea roșie, Ce am desenat lângă pătrat?, Câte cercuri sunt pe aripa din dreapta?...etc.) Împreună cu copiii se pot număra figurile geometrice în timp ce sunt desenate.

Se șterg de pe aripioare cercurile și pătratele și se desenează triunghiuri mari și mici de aceeași culoare sau de culori diferite, se poate cere părerea copiilor în alegerea culorilor . Se va insista ca toate propozițiile pe care le vor face copiii să fie corecte din punct de vedere gramatical. (exemple de întrebări puse și posibile răspunsuri ale copiilor : Ce am desenat? *Un triunghi mare, Un triunghi mic, Două triunghiuri mari, Două triunghiuri mici*, etc.).

Se poate introduce un cântecel, pentru un moment de relaxare: *Hai să zicem una.../ Una este luna. / Hai să zicem una.../ Să se facă două / Două mâini copilul are,/ Una este luna*. Se repeta de două ori. În continuare, se poate spune o ghicitoare despre un fluturaș ,după care va putea iniția un joc didactic, având drept scop fixarea noțiunilor predate. Eu am ales Jocul *Fluturași și floricele*.

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

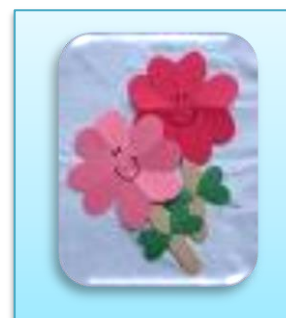

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

Modul de desfășurare a jocului:

Copii sunt împărțiți în două echipe: prima echipă este numită **fluturași** și fiecare copil va primi unu sau doi fluturași colorați din carton sau pâslă; a doua se va numi: **floricele** și fiecare copil va primi câte una sau două floricele, din carton colorat.

Toți membrii echipei vor spune ce au primit, dacă au în mână o floare sau un fluturaș, două flori sau

doi fluturași. Se poate ține o evidență a răspunsurilor. Se lipește pe o foaie A4, pentru echipa *fluturași*: buline cu fluturași colorați, iar pentru echipa *floricele* va lipi buline cu flori. Copii primesc câte o bulină pentru fiecare răspuns corect. La sfârșitul jocului se numără bulinele obținute de fiecare echipă. Se fac aprecieri verbale pentru modul în care copiii au răspuns cerințelor jocului propus de educatoare.

În încheierea activității se recită poezia ilustrată de mai jos care va fi memorată de copii.

UN FLUTURAȘ PE CER ZBURA
ȘI TARE SE MAI PLECTISEA...
ÎNSĂ, PE VÂNT EL L-A RUGAT
ȘI CÂND ACESTA A SUFLAT...,
A MAI ADUS UN FLUTURAȘ.

Parteneri:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

ANEXA 16 *Continuă desenul*

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

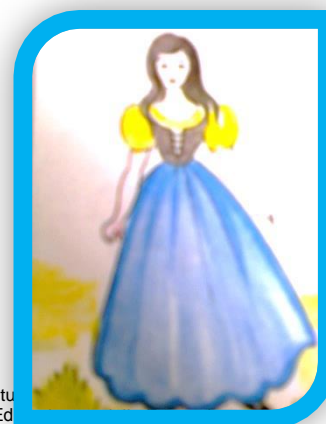
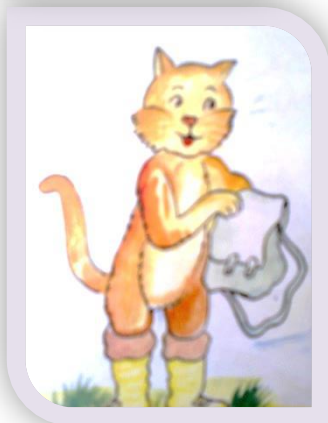
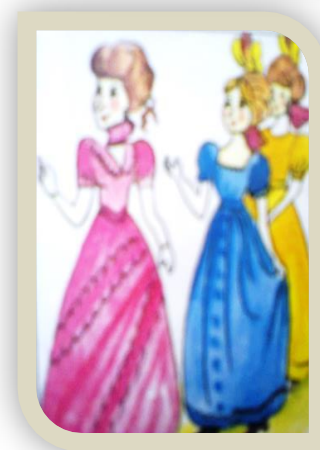
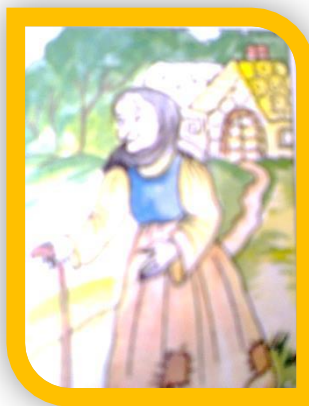

Universitatea
Tomashevski
din Brno

ANEXA 17

Fișa interdisciplinară

PENTRU OPȚIONALUL DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII

Istitu
dell'Ed

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Univerzita
Třnava
Univerzita
Třnava

FIȘĂ DLC+DOS+ DEC

Cerințe:

1. Recunoaște personajele din poveștile studiate;
2. *Descoperă intrusul*- ce nu se potrivește, ce personaj nu face parte dintr-o poveste cunoscută, ilustrată în imaginile din fișă și argumentează de ce?
3. Care este personajul tău preferat și de ce?
4. Schimbă ceva la povestea preferată (ex. finalul poveștii);
5. Numește personajele pozitive și negative din povestea preferată. Ce fapte bune sau rele au făcut? ;
6. Desenează o secvență din povestea preferată;

Barem de corectare

I1

-Recunoaște parțial personajele din poveștile studiate 1p

-Recunoaște toate personajele din poveștile studiate 2p

I2

- Descoperă ce nu se potrivește (păpușa) 1p

- Descoperă ce nu se potrivește și argumentează *de ce* ? 2p

I3

-Numește personajul preferat dar nu poate argumenta de ce l-a ales 1p

-Numește personajul preferat și argumentează de ce l-a ales 2p

I4

-Schimba o parte din poveste folosind minim trei propoziții 1p

-Schimbă ceva la povestea preferată folosind mai multe propoziții 2p

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Trăneșeni
din Brașov**I5**

-Numește personajele pozitive și negative din povestea preferată 1p

- Numește personajele pozitive și negative din povestea preferată și numește faptele bune sau rele săvârșite de acestea 2p

I6

Desenează între 1-3 elemente folosind 2-3 culori 1p

Desenează între 4-7 elemente folosind 4-7 culori 2p

Desenează mai mult de 7 elemente și folosește mai mult de 7 culori 3p

Desenează mai mult de 7 elemente și folosește mai mult de 7 culori o lucrare originală 4p

Total punctaj /fișa =20p; Tabel cu punctajele obținute –fișă/ preșcolari

NR.CRT.	NUME SI PRENUME	Punctaj
1	B. M. C	P 19
2	B. R. A.	P 19
3	B. H. S.	P 18
4	B. D. G	P 20
5	B.C.	P 14
6	C.D.	P 13
7	G. A. N.	P 20
8	I. D. R.	P 20
9	I. A. P.	P 20
10	J. A.	P 20
11	M.Y. A.	P 19
12	P. L. C.	P 18
13	P. J.	P 17
14	R. D. C.	P 19
15	R. D.	P 20
16	S. Ș.	P 15
17	V. D. M.	P 18
Total grup	TOTAL ESTIMAT 340	TOTAL REALIZAT 309 91%
	13 PRESCOLARI MANIFESTĂ ORIGINALITATE	76%

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

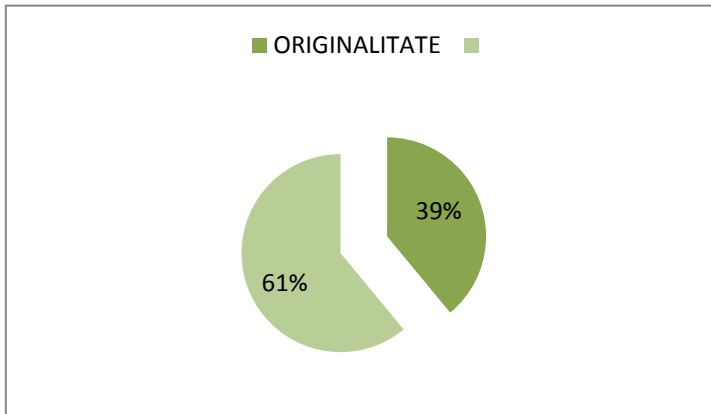
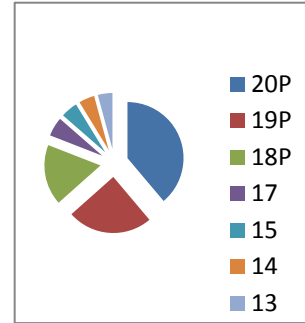

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Uniwersytet
Trzebiatowski
dla Brzozy

NR. PREȘCOLARI	PUNCTAJ OBTINUT	PROCENT
6	20 120	100%
4	19 76	95%
3	18 54	90%
1	17 17	85%
1	15 15	75%
1	14 14	70%
1	13 13	65%

Parteneri:

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

ANEXA 18

FIȘĂ

PENTRU OPȚIONALUL DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII

- ☞ Denumește fiecare imagine;
- ☞ Formează propoziții folosind cuvintele ilustrate;
- ☞ Unește cuvintele care rimează;
- ☞ Formează propoziții folosind la sfârșit cuvintele ilustrate;
- ☞ Pune una după alta cele două propoziții care cuprind la sfârșit cuvinte ce rimează, ce ai observat?

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Tomashevici
din Brno

Barem de corectare

I 1

- Denumește cel puțin patru obiecte ilustrate; 1p
- Denumește corect toate obiectele ilustrate; 2p

I 2

- Formulează corect propoziții simple folosind cuvintele ilustrate; 1p
- Formulează propoziții cu mai mult de două cuvinte; 2p

I 3

- Unește minim două cuvinte care rimează; 1p
- Unește toate cuvintele care rimează; 2p

I 4

- Formează cel puțin o propoziție folosind la sfârșit un cuvânt ilustrat; 1p
- Formează cu ușurință propoziții folosind la sfârșit cuvintele ilustrate; 2p

I 5

- Pune una după alta cele două propoziții care cuprind la sfârșit cuvinte ce rimează; 1p
- Formulează două versuri care rimează recunoscând asemănarea cu poezia; 2p

Cele mai interesante răspunsuri la rime:

Negru este cuiul/ Galben este puiul

La bunica am un pui/ Tata bate un cui

Ce frumos e puiul!/ Mai frumos ca cuiul.

Are o fetiță/ O roșie funfiță

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRUJ 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
de Medicină și
Farmacie
din Brașov

Această lungă fundiță/ Am dat-o la o fetiță

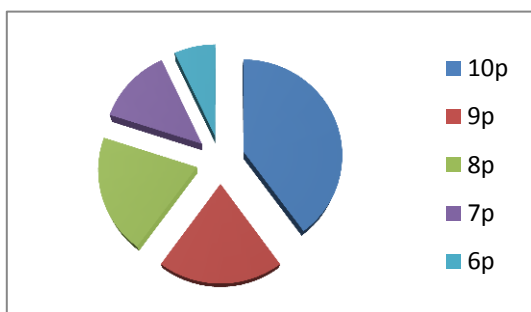
Merg la avion/ Cu un vechi palton

Zboară sus drag avion/ Să te-ntorci cu un palton

Mânici lungi la acest palton.../ pot să-l fac un avion

Tabel Interpretare – fișă , anexa 18

NR.CRT.	NUME SI PRENUME	Punctaj
1	B. M. C	9p
2	B. R. A.	10p
3	B. H. S.	10p
4	B. D. G	10p
5	G. A. N.	10p
6	I. D. R.	10p
7	I. A. P.	9p
8	J. A.	10p
9	M.Y. A.	8p
10	P. L. C.	7p
11	P. J.	8p
12	R. D. C.	9p
13	R. D.	8p
14	S. Ș.	6p
15	V. D. M.	7p
Total grup		10p- 40% ; 9p - 20% ; 8p- 20% ; 7p- 13% ; 6p-7%

După cum se poate observa în imagine și ținând cont de itemii pentru care preșcolarii au obținut punctaj maxim putem spune că cei 40% au manifestat în timpul activității originalitate, flexibilitate, fluență, în exprimarea verbală

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

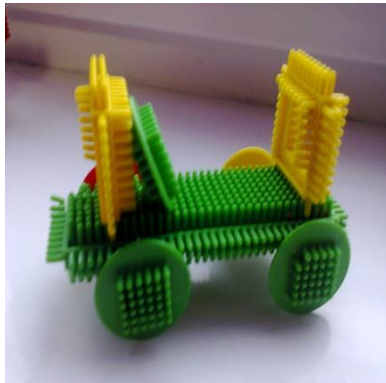
Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

ANEXA 19 JOCUL DE CONSTRUCȚII

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

ANEXA 20 VITRALIU

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Tomasova
din Brno

ANEXA 21 Fereastra deschisă

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

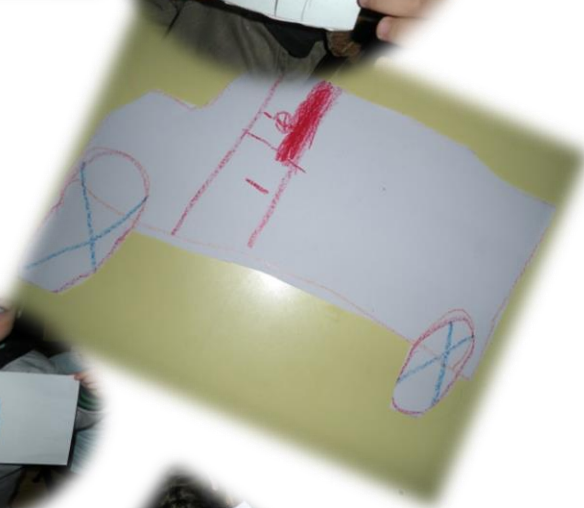

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Tomashevsky
din Brno

ANEXA 22 Două linii-test de creativitate

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
de Medicină și
Farmacie
din Alba Iulia

Declarație de autenticitate

Subsemnatul (subsemnata) _____,
absolvent/ă al/a programului de master în Psihopedagogia educației timpurii și a
școlarității mici la Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, promoția 2014,
autor/autoare al/a prezentei disertații, declar pe propria răspundere următoarele:

- a) disertația a fost elaborată personal și îmi aparține în întregime;
- b) nu am folosit alte surse decât cele menționate în bibliografie sau în textul
disertației;
- c) nu am preluat texte, date sau elemente de grafică din alte lucrări sau din alte
surse fără a fi citate și fără a fi precizată sursa preluării, inclusiv în cazul în
care sursa o reprezintă alte lucrări ale subsemnatului (subsemnatei);
- d) lucrarea nu a mai fost folosită, în forma actuală, în alte contexte de examen
sau de concurs.

Semnătura _____

Data _____

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione